

ZAKON

O ZADRUGAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se pravni položaj zadruga, njihovo osnivanje, upravljanje i organi zadruga, sticanje i prestanak statusa zadrugara, knjiga zadrugara, imovina i poslovanje zadruga, fondovi, raspodela dobiti i pokriće gubitaka u zadrugama, prestanak zadruga, zadružni savezi, složene zadruga, registracija zadruga, zadružna revizija, kao i druga pitanja značajna za položaj i rad zadruga.

Pojam zadruga

Član 2.

Zadruga je pravno lice, koja predstavlja poseban oblik organizovanja fizičkih lica (u daljem tekstu: zadrugar) koja poslovanjem na zadružnim principima ostvaruju svoje ekonomske, socijalne, kulturne i druge interese i koja upravljaju i kontrolišu poslovanje zadruga.

Pojam zadrugara

Član 3.

Zadrugar je fizičko lice koje je član zadruga i u celosti ili delimično posluje preko zadruga, odnosno koje preko zadruga prodaje svoje proizvode odnosno usluge, nabavlja proizvode ili koristi usluge potrebne za obavljanje svoje delatnosti ili na drugi način neposredno učestvuje u obavljanju delatnosti radi kojih je zadruga osnovana.

Zadružne vrednosti i principi

Član 4.

Zadruga se osniva i posluje na zadružnim vrednostima koje se sprovode u skladu sa zadružnim principima.

Zadružne vrednosti su: samopomoć, samoodgovornost, demokratičnost, jednakost, pravičnost i solidarnost koje se sprovode u skladu sa zadružnim principima, kojima se, kao smernicama konkretizovanim u zadružnim pravilima, članovi zadruga rukovode u upravljanju i poslovanju zadrugom.

Osnivanje i rad zadruga se zasniva na sledećim međunarodnim zadružnim principima:

1) dobrovoljno i otvoreno članstvo koje podrazumeva da su zadruga dobrovoljne organizacije otvorene za sva lica, koja mogu da koriste njene usluge i koja su spremna da prihvate odgovornost članstva, bez obzira na polne, socijalne, rasne, političke i verske razlike;

2) kontrola od strane zadrugara ostvaruje se kroz zadruga kao demokratsku organizaciju kontrolisanu od strane svojih članova, koji aktivno učestvuju u donošenju odluka i formulisanju njene poslovne i razvojne politike, kao i odgovornost izabranih predstavnika zadruga svim članovima zadruga. Svaki zadrugar ima jednako pravo glasa u upravljanju i kontroli poslovanja zadruga (po principu: jedan zadrugar – jedan glas);

3) ekonomsko učešće zadrugara ostvaruje se tako što članovi doprinose kapitalu svojih zadruga i demokratski ga kontrolišu. Zadrugarima pripada pravo na ograničenu naknadu, ako je primaju, na ime kapitala nastalog osnivačkim ulogom članova. Članovi izdvajaju viškove za neke od sledećih ciljeva: 1) razvoj zadruge, što se može ostvariti kroz uspostavljanje zadružnog fonda čiji je makar jedan deo nedeljiv; 2) podela zadrugarima u srazmeri sa njihovim transakcijama koje su imali sa zadrugom i 3) podrška drugim aktivnostima odobrenim od strane članstva.

4) autonomija i nezavisnost zadruge se ogleda u samostalnosti organizacije, samopomoći zadruge kojom upravljaju i koju kontrolišu zadrugari. Zadruga čuva svoju samostalnost, nezavisnost, demokratsku upravu svojih članova i kada zaključuje ugovore sa drugim subjektima, uključujući i državne organe, ili kada prikuplja kapital od trećih lica;

5) obrazovanje, obuka i informisanje odnosi se na ulogu zadruge da obezbedi obrazovanje i obuku za svoje članove, izabrane predstavnike, menadžere i zaposlene, da bi oni mogli efektivno doprinosti razvoju svojih zadruga i informisanju šire javnosti, a naročito informisanju mladih o zadrugarstvu i pogodnostima koje ono pruža;

6) međuzadružna saradnja ukazuje na činjenicu da zadruge najdelotvornije služe svojim članovima, tako što rade zajedno kroz lokalne, regionalne, nacionalne i međunarodne strukture;

7) briga za zajednicu se manifestuje kroz aktivnosti zadruge u skladu sa održivim razvojem svojih zajednica kroz politiku odobrenu od strane njihovih članova.

Zadruga kao pravno lice

Član 5.

Zadruga stiče svojstvo pravnog lica upisom u registar koji vodi organ nadležan za poslove registracije privrednih subjekata (u daljem tekstu: Registar), u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Zadruga se ne može organizovati kao privredno društvo u smislu zakona kojim se uređuju privredna društva ili kao drugi oblik organizovanja, niti se može pripojiti ili spojiti sa privrednim društvom ili drugim pravnim licem koje nije zadruga, niti promeniti oblik u privredno društvo ili drugo pravno lice.

Zadruga može biti osnivač, odnosno član drugog pravnog lica, u skladu sa zakonom i zadružnim pravilima.

Ogranak

Član 6.

Zadruga može da obrazuje jedan ili više ogranaka.

Ogranak je izdvojeni organizacioni deo zadruge koji nema status pravnog lica i preko koga zadruga obavlja delatnost u skladu sa zakonom.

Ogranak ima svoje mesto poslovanja, pretežnu delatnost i zastupnika, a poslove sa trećim licima obavlja u ime i za račun zadruge.

Zadruga neograničeno odgovara za obaveze prema trećim licima koje nastanu u poslovanju njenog ogranaka.

Poslovno ime

Član 7.

Zadruga posluje pod registrovanim poslovnim imenom.

Poslovno ime zadruga obavezno sadrži oznaku vrste zadruga, pravne forme, naziva zadruga i mesta sedišta.

Isključivo privredni subjekti koji su registrovani i posluju u skladu sa ovim zakonom imaju pravo i obavezu da u poslovnom imenu koriste reč „zadruga”.

Zadruga može u poslovanju, pored poslovnog imena, da koristi i skraćeno poslovno ime, kao i poslovno ime na stranom jeziku, ako su ta imena navedena u osnivačkom aktu i registrovana u skladu sa zakonom o kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Skraćeno poslovno ime obavezno sadrži naziv i pravnu formu.

Poslovno ime odnosno naziv zadruga ne može da bude zamenljivo sa poslovnim imenom, odnosno nazivom druge zadruga, drugog privrednog subjekta ili drugog pravnog lica, niti da izaziva zabunu o identitetu i delatnosti zadruga ili povezanosti sa privrednim društvom, te da vređa prava intelektualne svojine, odnosno druga prava.

Sedište i adresa za prijem pošte

Član 8.

Sedište zadruga je mesto na teritoriji Republike Srbije iz koga se upravlja poslovanjem zadruga.

Sedište zadruga određuje se osnivačkim aktom.

Dostavljanje se vrši na adresu sedišta zadruga.

Izuzetno, zadruga može da ima posebnu adresu za prijem pošte na koju se vrši dostavljanje.

Delatnost zadruga

Član 9.

Zadruga može obavljati zakonom dozvoljene delatnosti.

Pretežna delatnost zadruga određuje vrstu zadruga.

Pretežna delatnost je ona delatnost koja je kao takva određena osnivačkim aktom i upisana u Registar.

Vrste zadruga

Član 10.

Zadruga se mogu osnovati kao zemljoradničke ili poljoprivredne, stambene, potrošačke, zanatske, radničke, studentsko-omladinske, socijalne, zdravstvene, kao i druge vrste zadruga za obavljanje proizvodnje, prometa robe, vršenja usluga i drugih delatnosti u skladu sa ovim zakonom.

Obrazovanje i rad učeničkih zadruga uređuje se propisima iz oblasti osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja.

Član 11.

Zemljoradničke ili poljoprivredne zadruga mogu biti opšte i specijalizovane (ratarske, voćarske, povrtarske, vinogradarske, stočarske, pčelarske i dr.).

Zemljoradničke ili poljoprivredne zadruga proizvode, preuzimaju, otkupljuju, prerađuju i prodaju poljoprivredne, prehrambene i druge proizvode zadruga i zadrugara, snabdevaju zadrugare reprodukcijom materijalom, energijom, sredstvima za proizvodnju, delovima za poljoprivrednu mehanizaciju i drugom robom, vrše promet roba i usluga zadruga, zadrugara i za zadrugare i pružaju usluge

domaćinstvima poljoprivrednika u organizovanju i razvoju seoskog turizma i vrše sve ostale poslove od interesa za poslovanje zadruge.

Specijalizovane zemljoradničke zadruge organizuju proizvodnju određenih proizvoda, njihovu preradu i plasman na tržištu.

Stambene zadruge, kao investitori i izvođači radova, organizuju izgradnju i održavanje, grade i održavaju stanove, stambene zgrade, garaže i poslovni prostor za zadugare, angažovanjem sredstava i rada zadrugara i drugih fizičkih i pravnih lica. Angažovanje sredstava i ličnog rada zadrugara se uređuje pojedinačnim ugovorom između stambene zadruge i njenih članova u skladu sa pozitivnim propisima i zadružnim pravilima.

Potrošačke zadruge obezbeđuju zajedničku nabavku usluga i roba za svoje zadugare.

Zanatske zadruge izrađuju i prodaju svoje zanatske proizvode i proizvode domaće radinosti, kao i zanatske proizvode i proizvode domaće radinosti svojih zadrugara, obavljaju zanatske usluge i snabdevaju zadugare materijalom i sredstvima za proizvodnju.

Radničke zadruge proizvode i prodaju svoje proizvode i pružaju usluge, obavljajući delatnost kroz ekonomsko udruživanje zadrugara koji su po pravilu, ujedno i zaposleni, u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast rada, u zadruci koja je njihov poslodavac.

Studentsko-omladinske zadruge, na organizovan način obezbeđuju zadrugarima obavljanje privremenih i povremenih poslova kod privrednih subjekata u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast rada, a u cilju sticanja dopunskih sredstava za školovanje i zadovoljenje osnovnih socijalnih, kulturnih i drugih ličnih i zajedničkih potreba.

Socijalne zadruge obavljaju različite delatnosti radi ostvarenja socijalne, ekonomske i radne uključenosti, kao i zadovoljenja drugih srodnih potreba pripadnika ugroženih društvenih grupa ili radi zadovoljenja opštih interesa unutar lokalne zajednice.

Socijalni ciljevi socijalne zadruge se bliže određuju zadružnim pravilima.

Socijalne zadruge dužne su da najmanje polovinu ostvarene dobiti, odnosno viška prihoda nad rashodima, koje ostvaruju obavljanjem delatnosti ulažu u unapređenje i ostvarivanje postavljenih socijalnih ciljeva.

Pod pripadnicima ugroženih društvenih grupa, u smislu ovog zakona, smatraju se lica koja pripadaju društvenim grupama koje se nalaze u stanju socijalne potrebe u skladu sa zakonom koji uređuje oblast socijalne zaštite i obezbeđivanja socijalne sigurnosti građana.

Zdravstvene zadruge pružaju pomoć zadrugarima i članovima njihovih porodica kroz pomoć za dobrovoljno zdravstveno osiguranje, nabavku lekova, finansiranje troškova lečenja i druge vidove pomoći.

Zadruge se mogu osnivati i za obavljanje drugih delatnosti koje nisu zabranjene zakonom.

Posebna zaštita

Član 12.

Zadruga uživa posebnu zaštitu Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave u obavljanju njene pretežne delatnosti.

Posebna zaštita iz stava 1. ovog člana ogleda se u podsticanju zadrugarstva merama ekonomske, agrarne i stambene politike, kao i drugih razvojnih politika, uključujući davanje odgovarajućih olakšica i pogodnosti, koje se utvrđuju posebnim propisima, kao i mogućnosti osnivanja posebnih fondova (fondacija) za razvoj zadruga od strane jedinica lokalne samouprave ili autonomne pokrajine ili obezbeđivanjem sredstava u budžetu jedinica lokalne samouprave, autonomne pokrajine i republike.

Shodna primena

Član 13.

Na sva pitanja koja se odnose na zadruge, a koja nisu posebno uređena ovim zakonom, shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuje pravni položaj društava sa ograničenom odgovornošću.

II. OSNIVANJE ZADRUGE

Član 14.

Zadruga se osniva na osnivačkoj skupštini, zaključenjem ugovora o osnivanju, usvajanjem zadružnih pravila i izborom organa.

Najmanji broj osnivača

Član 15.

Zadrugu može osnovati najmanje pet poslovno sposobnih fizičkih lica.

Najmanji broj osnivača zadruge iz stava 1. ovog člana, ne mogu činiti lica koja žive u zajedničkom domaćinstvu sa osnivačem.

Osnivači i zadrugari mogu da budu domaća i strana fizička lica u skladu sa zakonom.

Sredstva za osnivanje i poslovanje zadruge

Član 16.

Zavisno od ciljeva osnivanja i potrebnih sredstava za osnivanje i poslovanje, zadruga se mogu osnivati ulozima ili članarinama, u skladu sa ugovorom o osnivanju i zadružnim pravilima.

Osnivačka skupština

Član 17.

Osnivačku skupštinu saziva predstavnik osnivača koji su odlučili da osnuju zadrugu.

Osnivačka skupština se može održati i punovažno odlučivati ako skupštini prisustvuje najmanje pet osnivača.

Osnivačka skupština donosi odluke većinom glasova prisutnih, uz uslov da je potrebno minimum pet glasova osnivača za donošenje odluka.

Većinom glasova prisutnih lica iz stava 2. ovog člana, osnivačka skupština bira predsednika koji vodi sednicu skupštine.

Osnivači su dužni da uloge, odnosno članarine uplate na račun zadruge u roku od 30 dana od dana održavanja osnivačke skupštine.

Na osnivačkoj skupštini zadruge vodi se zapisnik u pisanom obliku.

Osnivački akt

Član 18.

Osnivački akt zadruga je ugovor o osnivanju koji se zaključuje u pisanoj formi.

Potpisi osnivača na ugovoru o osnivanju overavaju se u skladu sa zakonom kojim se uređuje overa potpisa.

Ugovor o osnivanju sadrži:

- 1) poslovno ime i sedište zadruga;
- 2) lično ime i prebivalište, jedinstveni matični broj svakog osnivača, odnosno za stranca broj pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, odnosno poslovno ime, adresu sedišta i matični broj zadruga koja je pravno lice u slučaju složenih zadruga;
- 3) pretežnu delatnost zadruga;
- 4) lično ime prvog direktora zadruga ili lično ime lica koje će zastupati zadrugu kao vršilac dužnosti direktora;
- 5) podatak da li zadruga posluje sa ulozima ili članarinama;
- 6) iznos osnovnog kapitala, iznos i vreme uplate novčanog uloga svakog osnivača, opis vrste, vrednost, način i vreme unošenja nenovčanog uloga svakog osnivača;
- 7) iznos, vreme i način plaćanja članarine za osnivače zadruga koja se osniva i posluje bez uloga;
- 8) način obezbeđenja sredstava za pokriće troškova osnivanja;
- 9) druga pitanja od značaja za osnivanje zadruga.

Osnivački akt menja se odlukom skupštine zadruga u skladu sa ovim zakonom.

Potpis predsednika skupštine na izmenjenom osnivačkom aktu iz stava 4. ovog člana overava se u skladu sa zakonom kojim se uređuje overa potpisa, ako je to predviđeno osnivačkim aktom i ako je ta obaveza registrovana u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Zakonski zastupnik zadruga u obavezi je da nakon svake izmene osnivačkog akta sačini i potpiše prečišćeni tekst tog dokumenata.

Zadružna pravila

Član 19.

Zadružna pravila su opšti akt zadruga kojim se uređuje upravljanje zadrugom, unutrašnja organizacija zadruga i druga pitanja u skladu sa ovim zakonom.

Zadružna pravila sadrže odredbe o:

- 1) poslovnom imenu i sedištu zadruga;
- 2) delatnosti zadruga;
- 3) ciljevima i osnovnim smernicama poslovne politike zadruga;
- 4) uslovima i načinu sticanja i prestanka statusa zadrugara;
- 5) određivanju organa koji donose odluke o prihvatanju zahteva za pristupanje zadrugi i isključenju zadrugara iz zadruga u skladu sa odredbama ovog zakona;

6) pravima i obavezama zadrugara prema zadruzi i zadruge prema zadrugarima;

7) iznosu osnovnog kapitala zadruge u vreme osnivanja, kao i načinu i uslovima za njegovo povećanje i smanjenje;

8) minimalnoj vrednosti novčanog uloga, odnosno članarine osnivača i zadrugara koji pristupaju zadruzi posle osnivanja, načinu i vremenu njihove uplate odnosno načinu utvrđivanja vrednosti i načinu i vremenu unošenja nenovčanih uloga tih zadrugara;

9) načinu donošenja odluke o povećanju i smanjenju uloga i pravima i obavezama zadrugara u pogledu povećanja uloga, kao i načinu donošenja odluke o povećanju ili smanjenju visine članarine kod onih zadruga koje se osnivaju sa članarinama;

10) načinu utvrđivanja i isplate uloga zadrugarima, u slučaju prestanka statusa zadrugara;

11) broju članova, načinu izbora, odnosno, razrešenju članova organa upravljanja zadruge;

12) izboru, opozivu, pravima i obavezama predstavnika zadrugara, ako skupštinu čine njihovi predstavnici;

13) obrazovanju upravnog i nadzornog odbora ukoliko zadruga ima manje od 20 zadrugara;

14) sazivanju sednice organa zadruge, načinu rada i drugim pitanjima koja se odnose na rad i odlučivanje organa zadruge;

15) postupku i nadležnosti organa zadruge za izjavljivanje prigovora na izveštaj zadružnog revizora;

16) vrsti i iznosu jemstva, ukoliko je predviđeno obavezno jemstvo, izuzev za zadruge koje se osnivaju uplatom članarine;

18) raspodeli dobiti i pokriću gubitaka zadruge;

19) knjizi zadrugara;

20) obaveštavanju zadrugara i poslovnoj tajni zadruge;

21) međuzadružnoj saradnji;

22) omogućavanju i finansiranju obrazovanja i informisanja zadrugara i drugih lica;

23) statusnim promenama i prestanku zadruge;

24) opštim aktima zadruge i načinu njihovog donošenja i

25) drugim pitanjima od značaja za upravljanje i poslovanje zadruge.

Zakonski zastupnik zadruge i predsednik skupštine zadruge u obavezi su da nakon svake izmene zadružnih pravila sačine i potpišu prečišćeni tekst tog dokumenata.

Osnovni kapital i ulozi zadrugara

Član 20.

Ukoliko zadrugari ulažu u zadrugu uloge, oni mogu biti novčani i nenovčani.

Nenovčanim ulogom smatraju se stvari i prava izražene u novčanoj protivvrednosti.

Ulozi zadrugara čine osnovni kapital zadruge.

Minimalni osnovni kapital zadruge iznosi 100 dinara.

Zadružnim pravilima određuje se minimalni pojedinačni ulog.

Ulog i deo uloga se ne mogu vraćati zadrugaru, zalagati niti biti predmet izvršenja ili obezbeđenja za obaveze zadrugara, za vreme trajanja statusa zadrugara.

Zadrugar može imati samo jedan ulog u zadruzi.

Ulozi zadrugara ne moraju biti jednaki.

Ulog zadrugara ne može se prenositi pravnim poslom.

Povećanje i smanjenje osnovnog kapitala

Član 21.

Osnovni kapital zadruge može se, odlukom skupštine zadruge, povećati: ulozima novih zadrugara, povećanjem uloga postojećih zadrugara ili pretvaranjem neraspoređene dobiti, odnosno raspoloživih rezervi za te namene, ulozima zadrugara.

Osnovni kapital zadruge može se smanjiti odlukom skupštine zadruge, ali ne ispod zakonom propisanog minimalnog novčanog osnivačkog kapitala iz člana 20. stav 4. ovog zakona.

Članarina

Član 22.

Zadruge koje se osnivaju bez uloga zadrugara, sredstva za osnivanje i poslovanje obezbeđuju iz članarine zadrugara.

Iznos članarine određuje se zadružnim pravilima u jednakom iznosu za sve osnivače, kao i za zadrugare koji pristupe zadruzi nakon osnivanja.

Po prestanku statusa zadrugara, članarina se ne vraća.

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje osnovni kapital, ne primenjuju se na zadruge koje se osnivaju i posluju sa članarinama.

III. STICANJE I PRESTANAK STATUSA ZADRUGARA

Sticanje statusa zadrugara

Član 23.

Status zadrugara stiče se osnivanjem zadruge ili pristupanjem zadruzi, na način i pod uslovima propisanim ovim zakonom i zadružnim pravilima.

Lica koja pristupe zadruzi nakon osnivanja imaju jednak status kao osnivači zadruge.

Status zadrugara ne može se steći samo na osnovu uplate uloga ili članarine, odnosno unosa uloga.

Da bi lice steklo status zadrugara u zemljoradničkoj ili poljoprivrednoj zadruzi potrebno je da se bavi poslom koji je određen delatnošću zadruge što se uređuje zadružnim pravilima.

Status zadrugara studentsko-omladinske zadruge može steći lice koje nije mlađe od 15 godina ni starije od 30 godina.

Zadugar studentsko-omladinske zadruge mlađi od 18 godina, može da obavlja privremene i povremene poslove pod uslovima propisanim odredbama koje uređuju prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, odnosno po osnovu rada.

Pristupanje

Član 24.

Status zadugara pristupanjem zadruzi može steći svako poslovno sposobno fizičko lice, kao i lice iz člana 23. st. 5. i 6. ovog zakona, koje podnese pisani zahtev za pristupanje, a u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima.

Akti o pristupanju

Član 25.

Status zadugara pristupanjem zadruzi stiče se na osnovu odluke o prihvatanju zahteva za pristupanje i potpisivanjem pristupne izjave.

Odluku o prihvatanju zahteva za pristupanje zadruzi donosi organ zadruge određen zadružnim pravilima.

Zadruka je dužna da, najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema zahteva, pismeno obavesti podnosioca zahteva da li je zahtev prihvaćen.

Ako zadruka o svojoj odluci ne obavesti podnosioca zahteva u roku iz stava 3. ovog člana, smatraće se da je zahtev odbijen.

Podnosilac zahteva čiji je zahtev odbijen, ima pravo žalbe skupštini zadruge, u roku utvrđenom zadružnim pravilima.

Skupština zadruge mora da donese odluku po žalbi na svojoj prvoj narednoj sednici.

Odluka o prihvatanju zahteva za pristupanje

Član 26.

Odluka o prihvatanju zahteva za pristupanje zadruzi sadrži:

1) lično ime i prebivalište, jedinstveni matični broj svakog osnivača, odnosno za stranca broj pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije;

2) iznos novčanog uloga ili članarine, odnosno opis vrste i vrednost nenovčanog uloga koje lice koje pristupa zadruzi unosi u zadruku;

3) vrstu i iznos jemstva, ako postoji;

4) vreme uplate, odnosno način i vreme unošenja nenovčanog uloga i

5) druge odredbe određene zadružnim pravilima.

Odluka o prihvatanju zahteva iz stava 1. ovog člana i zadružna pravila, dostavljaju se licu koje pristupa zadruzi.

Pristupna izjava

Član 27.

Lice čiji je zahtev za pristupanju zadruzi prihvaćen, pristupa zadruzi potpisivanjem pristupne izjave koja sadrži: lično ime, prebivalište, jedinstveni matični broj, odnosno za stranca broj pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, izjavu potpisnika da prihvata prava, obaveze i odgovornosti zadugara utvrđenih zadružnim pravilima, odredbe ugovora o

osnivanju, da je upoznat sa obavezama zadruga nastalim pre potpisivanja pristupne izjave i druge odredbe određene zadružnim pravilima.

Prestanak statusa zadrugara

Član 28.

Status zadrugara prestaje:

- 1) istupanjem;
- 2) isključenjem;
- 3) smrću zadrugara;
- 4) prestankom zadruga i
- 5) iz drugih razloga utvrđenih zadružnim pravilima u skladu sa ovim zakonom.

Istupanje

Član 29.

Zadugar istupa iz zadruga na osnovu pisane izjave o istupanju.

Status zadrugara prestaje kada zadruga primi njegovu pisanu izjavu o istupanju, osim ako u zadružnim pravilima nije određen otkazni rok, koji ne može da bude duži od šest meseci.

Kada članu zadruga prestane status zadrugara on i dalje odgovara za nastale obaveze prema zadruzi.

Isključenje

Član 30.

Zadugar se isključuje iz zadruga kada: namerno ili iz grube nepažnje ugrožava ili otežava ostvarivanje zajedničkih interesa članova zadruga, kada ne ostvaruje poslovnu saradnju sa zadrugom iz delatnosti zadruga u vremenskom periodu određenom zadružnim pravilima, kao i iz drugih razloga utvrđenih ovim zakonom i zadružnim pravilima.

Odluku o isključenju zadrugara donosi organ zadruga određen zadružnim pravilima.

Odluka iz stava 2. ovog člana obavezno sadrži obrazloženje i pouku o pravnom leku.

Protiv odluke o isključenju zadrugar može podneti žalbu skupštini zadruga, u roku od 15 dana od dana prijema odluke.

Skupština zadruga je dužna da donese odluku po žalbi na prvoj narednoj sednici.

Ako skupština zadruga odluku po žalbi zadrugara ne donese u roku iz stava 5. ovog člana, smatraće se da je žalba usvojena.

Status zadrugara prestaje danom isteka roka za podnošenje žalbe, odnosno danom donošenja odluke skupštine zadruga kojom je žalba odbijena.

Prava i obaveze zadrugara u slučaju prestanka statusa zadrugara

Član 31.

Danom prestanka statusa zadrugara, prestaju prava i obaveze zadrugara, osim prava i obaveza utvrđenih ovim zakonom i zadružnim pravilima.

Zadrukar je dužan da, pre prestanka statusa zadrugara, izmiri sve svoje obaveze prema zadruzi na način i pod uslovima koji su određeni zadružnim pravilima.

Ukoliko obaveze po zaključenim ugovorima i drugim pojedinačnim poslovima sa zadrugom dospevaju nakon prestanka statusa zadrugara, ili nisu izmirene u roku, zadrukar i zadruka su dužni da ispune ove obaveze nezavisno od toga da li je status zadrugara prestao.

Po prestanku statusa zadrugara, zadrukar, odnosno njegov naslednik ili pravni sledbenik ima pravo na isplatu, odnosno povraćaj uloga, na način i u rokovima određenim zadružnim pravilima.

Ulozi se ne mogu vraćati pre prestanka odgovornosti zadrugara za obaveze zadruge.

Isplata uloga vrši se u novcu, ako zadružnim pravilima nije određeno da se vrednost uloga umesto isplate u novcu, može nadoknaditi u stvarima, a na osnovu pisanog sporazuma sa zadrugarom.

Zadruka vrši isplatu neraspoređene dobiti zadrukaru kome je prestao status zadrugara, odnosno njegovim naslednicima ili pravnim sledbenicima najkasnije u roku od šest meseci po proteku poslovne godine u kojoj je zadrukar izgubio ovaj status.

Knjiga zadrugara

Član 32.

Zadruka je dužna da vodi knjigu zadrugara.

Način vođenja knjige zadrugara, prikupljanje, držanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti obavlja se u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

U knjigu zadrugara upisuje se: lično ime, jedinstveni matični broj zadrugara, odnosno za stranca broj pasoša i državnu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, poslovno ime, adresa sedišta, matični broj pravnog lica u slučajevima složene zadruge; datum sticanja statusa zadrugara; vrsta, datum i iznos upisanog uloga zadrugara; datum i iznos uplaćenog, odnosno unetog uloga; datum, iznos i način plaćanja članarine; datum i način prestanka statusa zadrugara i datum isplate uloga.

Zadruka je dužna da trajno čuva knjigu zadrugara i da je redovno ažurira.

Zadruka je dužna da knjigu zadrugara drži u sedištu zadruge.

Zadruge koje posluju sa članarinama dužne su da jednom godišnje, nakon održane redovne sednice skupštine, Registru dostave knjigu zadrugara u elektronskom obliku radi objave na internet stranici Registra.

Zadrugari imaju pravo uvida u knjigu zadrugara i pravo na izvode iz knjige zadrugara.

Poverioci zadruge i druga ovlašćena lica koja imaju pravni interes imaju pravo uvida u knjigu zadrugara na osnovu pisanog zahteva.

Po prestanku zadruge, po bilo kom osnovu, odnosno nakon brisanja zadruge iz Registra, zakonski zastupnik zadruge ili drugo ovlašćeno lice, dužno je da knjigu zadrugara preda nadležnom arhivu na teritoriji na kojoj je osnovana zadruka, u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju obaveze organa, ustanova,

preduzeća i drugih pravnih lica u toku čijeg rada nastaje registraturski materijal i arhivska građa.

IV. UPRAVLJANJE ZADRUGOM I ORGANI ZADRUGE

Upravljanje zadrugom

Član 33.

Zadrugom upravljaju zadrugari.

U upravljanju zadrugom, zadrugari imaju jednako pravo glasa po principu „jedan zadrugar - jedan glas” u skupštini zadruge.

Organi zadruge

Član 34.

Organi zadruge su: skupština, upravni odbor, nadzorni odbor i direktor.

Na odgovornost članova organa zadruge prema zadruzi, shodno se primenjuju odredbe zakona kojima se uređuje položaj privrednih društava, u delu kojim se uređuju posebne dužnosti prema društvu, ako ovim zakonom nije drugačije predviđeno.

Predsednik skupštine, predsednik i članovi upravnog odbora, nadzornog odbora i direktor, biraju se na vreme određeno zadružnim pravilima, koje ne može biti duže od pet godina, uz mogućnost ponovnog izbora.

U zadruzi koja ima manje od 20 zadrugara, zadružnim pravilima može da se odredi da funkciju upravnog odbora i nadzornog odbora vrši skupština zadruge.

Uslovi za punovažno odlučivanje organa zadruge

Član 35.

Skupština zadruge, upravni odbor i nadzorni odbor, mogu punovažno da odlučuju ako su njihove sednice uredno sazvane u skladu sa zadružnim pravilima.

Skupština zadruge, upravni odbor i nadzorni odbor, mogu punovažno odlučivati ako sednici prisustvuje više od polovine od ukupnog broja članova, a odluke se donose većinom glasova od ukupnog broja prisutnih članova, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Način odlučivanja

Član 36.

Izuzetno od člana 35. stav 2. ovog zakona:

1) o statusnim promenama, prodaji nepokretne imovine, usvajanju izmena i dopuna osnivačkog akata i zadružnih pravila nadležni organ zadruge odlučuje većinom glasova od ukupnog broja zadrugara;

2) o pokretanju postupka likvidacije nadležni organ zadruge odlučuje dvotrećinskom većinom od ukupnog broja zadrugara.

1. Skupština zadruge

Sastav i nadležnost

Član 37.

Skupštinu zadruge čine svi zadrugari.

Skupština zadruge je najviši organ zadruge.

Skupština zadruge:

- 1) donosi osnivački akt;
- 2) donosi zadružna pravila;
- 3) usvaja izmene i dopune osnivačkog akta i zadružnih pravila;
- 4) odlučuje o promeni sedišta, poslovnog imena, pretežnoj delatnosti, vrsti zadruge, obrazovanju ili gašenju ogranaka zadruge;
- 5) odlučuje o statusnim promenama i prestanku zadruge;
- 6) odlučuje o osnivanju privrednog društva ili drugog pravnog lica;
- 7) odlučuje o povećanju i smanjenju osnovnog kapitala zadruge;
- 8) odlučuje o obrazovanju ili gašenju fondova za različite namene, visini izdvajanja i raspolaganju sredstvima fondova;
- 9) utvrđuje poslovnu politiku i usvaja godišnji izveštaj o poslovanju i sprovođenju poslovne politike;
- 10) usvaja plan rada, finansijski plan i program razvoja;
- 11) usvaja finansijske izveštaje;
- 12) odlučuje o raspodeli dobiti i pokriću gubitaka;
- 13) donosi investicione odluke;
- 14) bira i razrešava direktora zadruge;
- 15) odlučuje o obavljanju zadružne revizije i izboru revizijskog saveza;
- 16) razmatra konačan izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji i postupke preduzete za otklanjanje eventualno uočenih nepravilnosti konstatovanih u izveštaju zadružnog revizora;
- 17) odlučuje o pokretanju postupka likvidacije;
- 18) odlučuje o raspolaganju imovinom;
- 19) odlučuje o imenovanju i razrešenju likvidacionog upravnika;
- 20) bira i razrešava iz redova zadrugara članove upravnog i nadzornog odbora, kao i predsednika skupštine;
- 21) donosi poslovnik o svom radu;
- 22) odlučuje o drugim pitanjima u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima.

Izuzetak od stava 3. tačka 13) ovog člana, jesu stambene zadruge, kod kojih investicione odluke u vezi sa obavljanje njihove delatnosti donosi upravni odbor.

Skupština zadruge ima predsednika, koga biraju između sebe zadrugari.

Način rada

Član 38.

Sednice skupštine zadruge mogu biti redovne i vanredne.

Redovna sednica skupština zadruge održava se jednom godišnje, a pre isteka zakonskog roka za predaju redovnih godišnjih finansijskih izveštaja.

Vanredna sednica skupštine zadruge održava se po potrebi ili kada je to određeno zadružnim pravilima.

Sednicu skupštine zadruge saziva predsednik skupštine.

Predsednik skupštine zadruge dužan je da sazove vanrednu sednicu skupštine zadruge i na zahtev direktora, upravnog odbora, nadzornog odbora ili na zahtev trećine zadrugara zadruge, ako zadružnim pravilima nije drukčije određeno.

Ukoliko predsednik skupštine zadruge nije u mogućnosti ili odbije da na osnovu zahteva iz stava 5. ovog člana sazove skupštinu zadruge, skupštinu može sazvati i sam podnosilac zahteva iz stava 5. ovog člana.

Predstavljanje u skupštini zadruge

Član 39.

Ako zadruga ima više od 100 zadrugara, zadružnim pravilima može se odrediti način njihovog predstavljanja u skupštini.

Predstavnik zadrugara ne može biti lice koje nije zadrugar.

Predstavnici ne mogu odlučivati o statusnim promenama zadruge, prestanku zadruge i raspolaganju imovinom zadruge.

Predstavnike u skupštini biraju zadrugari ličnim izjašnjavanjem na skupštini zadruge, a skupština zadruge potvrđuje njihovo ovlašćenje za predstavljanje usvajanjem predloga zadrugara.

Predstavnici članova zadruge biraju se na vreme koje ne može biti duže od pet godina uz mogućnost ponovnog izbora.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, kod stambenih i studentsko-omladinskih zadruga koje imaju više od 100 članova, predstavnici mogu odlučivati o svim pitanjima, ako je to predviđeno zadružnim pravilima.

2. Upravni odbor

Sastav i izbor

Član 40.

Upravni odbor sastoji se od najmanje tri člana.

Broj članova, način izbora i razrešenje članova upravnog odbora uređuje se zadružnim pravilima.

Članove upravnog odbora bira skupština zadruge iz reda zadrugara.

Za člana upravnog odbora ne može biti biran predsednik skupštine, članovi nadzornog odbora i direktor zadruge.

Upravni odbor ima predsednika, koga biraju između sebe članovi upravnog odbora.

Nadležnost

Član 41.

Upravni odbor:

- 1) predlaže i sprovodi poslovnu politiku i priprema izveštaje o sprovođenju poslovne politike;
- 2) razmatra i predlaže plan rada, finansijski plan i program razvoja;
- 3) razmatra i predlaže izveštaj o poslovanju;
- 4) razmatra i predlaže usvajanje finansijskih izveštaja;
- 5) predlaže skupštini raspodelu dobiti i način pokrića gubitaka;

6) priprema predloge odluka za skupštinu zadruga i sprovodi odluke skupštine zadruga;

7) predlaže skupštini izbor i razrešenje direktora zadruga;

8) predlaže skupštini donošenje investicionih odluka;

9) predlaže skupštini odluke o raspolaganju imovinom u skladu sa zadružnim pravilima;

10) donosi poslovnik o svom radu;

11) donosi odluke i obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima.

Izuzetak od stava 1. tačka 8) ovog člana, su stambene zadruga, kod kojih investicione odluke donosi upravni odbor.

Odgovornost

Član 42.

Članovi upravnog odbora dužni su da vrše svoju funkciju savesno, pošteno i odgovorno prema zadrugi, sa pažnjom dobrog privrednika i u skladu sa interesima zadruga i zadrugara.

Članovi upravnog odbora odgovorni su, u skladu sa zakonom, za štetu koju prouzrokuju zadrugi.

3. Nadzorni odbor

Sastav i izbor

Član 43.

Nadzorni odbor sastoji se od najmanje tri člana.

Broj članova, način izbora i razrešenje članova nadzornog odbora uređuje se zadružnim pravilima.

Članove nadzornog odbora bira skupština zadruga iz reda zadrugara.

Za člana nadzornog odbora ne može biti biran predsednik, članovi upravnog odbora, direktor zadruga i predsednik skupštine.

Nadzorni odbor ima predsednika, koga biraju među sobom članovi nadzornog odbora, većinom od ukupnog broja članova.

Nadležnost

Član 44.

Nadzorni odbor:

1) vrši nadzor nad radom upravnog odbora i direktora;

2) pregleda finansijske i druge izveštaje i izveštaje o poslovanju i izveštava skupštinu zadruga o finansijskim izveštajima zadruga;

3) kontroliše usklađenost poslovanja zadruga sa zakonom i zadružnim pravilima i principima;

4) angažuje, po potrebi, druga stručna lica za odgovarajuću oblast kada je to potrebno radi stručne analize finansijskih i drugih izveštaja i izveštaja o poslovanju zadruga;

- 5) podnosi izveštaj zadrugarima na svakoj godišnjoj skupštini zadruge, a po potrebi i na vanrednoj skupštini zadruge kada smatra da je to potrebno ili kada to zatraži skupština, upravni odbor ili direktor zadruge;
- 6) donosi poslovnik o svom radu;
- 7) obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima.

Ovlašćenja

Član 45.

Upravni odbor i direktor zadruge, dužni su da nadzornom odboru daju sva obaveštenja i podatke o poslovanju zadruge, kao i da mu omoguće uvid u dokumentaciju zadruge i nesmetan rad.

Nadzorni odbor dužan je da podnese zahtev za sazivanje sednice skupštine zadruge, ako u vršenju nadzora utvrdi da su povređeni interesi zadruge, a naročito ako utvrdi nepravilnosti u radu i poslovanju zadruge ili teže kršenje zakona, zadružnih pravila ili odluka skupštine zadruge.

Odgovornost

Član 46.

Članovi nadzornog odbora dužni su da vrše svoju funkciju savesno, pošteno i odgovorno prema zadruzi, sa dužnom pažnjom i u skladu sa interesima zadruge i svih njenih članova.

Članovi nadzornog odbora odgovorni su, u skladu sa zakonom, za štetu koju prouzrokuju zadruzi.

4. Direktor

Član 47.

Direktor zadruge ne mora da bude iz redova zadrugara zadruge.

Nadležni organ zadruge je dužan da izabere direktora zadruge.

Nadležnost

Član 48.

Direktor:

- 1) zastupa zadrugu;
- 2) organizuje rad i vodi poslovanje zadruge;
- 3) stara se o zakonitosti i odgovara za zakonitost rada zadruge;
- 4) priprema plan rada i program razvoja;
- 5) priprema i podnosi izveštaj o poslovanju;
- 6) priprema i podnosi finansijske izveštaje;
- 7) izvršava odluke skupštine, upravnog odbora i nadzornog odbora i
- 8) obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima.

Vršilac dužnosti

Član 49.

Ako direktor zadruge nije izabran, skupština zadruge je dužna da izabere vršioca dužnosti direktora na period koji ne može biti duži od godinu dana.

Razlozi za razrešenje i odgovornost

Član 50.

Direktor može biti razrešen iz razloga koji su propisani zakonom kojim se određuje pravni položaj privrednih društava, odnosno iz razloga određenih zadružnim pravilima.

Direktor je odgovoran, u skladu sa zakonom, za štetu koju prouzrokuje zadruzi.

Ograničenje izbora i zabrana konkurencije

Ograničenje izbora

Član 51.

Za predsednika i članove upravnog odbora, nadzornog odbora, direktora i predsednika skupštine, ne može biti birano lice koje je osuđeno za krivično delo protiv privrede, tokom perioda od pet godina računajući od dana pravosnažnosti presude, s tim da se u taj period ne uračunava vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora, kao i lice kome je izrečena mera bezbednosti zabrane obavljanja delatnosti koja predstavlja delatnost zadruge, za vreme dok traje takva zabrana.

Zabrana konkurencije

Član 52.

Predsednik i članovi upravnog odbora, nadzornog odbora i direktor zadruge, predsednik skupštine i zaposleni u zadruzi, ne mogu da budu zadrugari, zaposleni ili lica koja na osnovu ugovora imaju ovlašćenje da upravljaju poslovima druge zadruge iste ili slične delatnosti, odnosno ne mogu imati više od 20% udela u vlasništvu u privrednom društvu ili u drugom pravnom licu koje obavlja istu ili sličnu delatnost kao zadruge, osim ako su vlasnička prava stekli po osnovu besplatne podele akcija u skladu sa zakonom kojim se uređuje privatizacija.

V. IMOVINA I POSLOVANJE ZADRUGE

Imovina zadruge

Član 53.

Imovinu zadruge čine, pravo svojine na pokretnim i nepokretnim stvarima, novčanim sredstvima, hartijama od vrednosti i druga imovinska prava koje je zadruge stekla poslovanjem ili drugim pravnim poslom i predstavlja imovinu u zadružnoj svojini.

Imovina zadruge obrazuje se iz uloga ili članarine zadrugara, sredstava ostvarenih radom i poslovanjem zadruge i sredstava koje je zadruge stekla na drugi dozvoljen način.

Imovina zadruge je u zadružnoj svojini.

Zadruge upravlja, koristi i raspolaže svojom imovinom, u skladu sa zakonom, ugovorom o osnivanju, odnosno zadružnim pravilima.

U slučaju prodaje nepokretne imovine u zadružnoj svojini, sredstva ostvarena od prodaje te imovine ne mogu se podeliti zadrugarima i zaposlenima, odnosno ne mogu se isplaćivati zadrugarima ili zaposlenima po osnovu članstva u zadruzi, uloga ili po pravima iz radnog odnosa.

Poslovanje zadruga

Član 54.

Zadruga posluje u svoje ime i za svoj račun, u svoje ime i za račun zadrugara ili u ime i za račun zadrugara, a u skladu sa ugovorom o osnivanju, odnosno zadružnim pravilima.

Zadruga u svom poslovanju koristi imovinu zadruga, a može da koristi rad zadrugara i sredstva u svojini zadrugara i drugih pravnih i fizičkih lica na osnovu posebno zaključenog ugovora, u skladu sa zakonom i zadružnim pravilima.

Zadruga može, u okviru registrovane delatnosti, odnosno delatnosti određene u osnivačkom aktu da obavlja poslove i sa licima koja nisu zadrugari i za njih, na način i u obimu kojim se ne dovode u pitanje zadružni principi i ciljevi njene delatnosti, u skladu sa posebno zaključenim ugovorom i zadružnim pravilima.

Odgovornost za obaveze

Član 55.

Zadruga u pravnom prometu odgovara za svoje obaveze celokupnom svojom imovinom.

Zadrukar odgovara za obaveze zadruga do visine svog uloga.

Zloupotrebe zadruga

Član 56.

Zadrugari odgovaraju prema trećim licima lično, sopstvenom imovinom, za obaveze zadruga ako zloupotrebe zadruga za nezakonite ili prevarne radnje ili ako sa imovinom zadruga raspolažu kao sa sopstvenom imovinom.

Vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izveštaja

Član 57.

Zadruga vodi poslovne knjige, sastavlja i podnosi finansijske izveštaje, na način i pod uslovima koji su propisani zakonom kojim se uređuje računovodstvo.

Revizija finansijskih izveštaja zadruga, vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje revizija.

VI. FONDOVI, RASPODELA DOBITI I POKRIĆE GUBITAKA

Član 58.

Zadruga može da osnuje zadružni fond koji se koristi za investicije ili povećanje obrtnih sredstava zadruga.

Zadruga može da osnuje i rezervni fond iz koga se sredstva koriste za pokriće gubitaka zadruga i isplatu uloga zadrugara, kao i za druge svrhe.

Skupština zadruga odlučuje o visini izdvajanja sredstava u zadružni fond, rezervni fond i druge fondove, kao i o raspolaganju sredstvima fondova.

Raspodela dobiti

Član 59.

O raspodeli godišnje dobiti, odlučuje skupština zadruga po usvajanju finansijskih izveštaja.

Dobit iz stava 1. ovog člana raspoređuje se sledećim redom:

- 1) za pokriće gubitaka prenetih iz ranijih godina;

- 2) za fondove za različite namene, ako su obrazovani;
- 3) za isplatu neto dobiti ili pripisivanje dobiti ulozima zadrugara, osim u slučaju zadruga koje posluju sa članarinom.

Iznos neraspoređene dobiti prenosi se u narednu poslovnu godinu ili se koristi za unapređenje zadruga.

Zadrukar učestvuje u raspodeli dobiti srazmerno veličini svog uloga u zadruzi i vrednosti izvršenog prometa preko zadruga u skladu sa ustanovljenim principima raspodele dobiti uređenim zadružnim pravilima.

Pravo zadrugara na učešće u dobiti postoji samo za vreme trajanja statusa člana zadruga.

Pokriće gubitaka

Član 60.

Gubitak se pokriva iz sredstava neraspoređene dobiti iz ranijih godina.

Ako se gubitak ne može pokriti iz sredstava neraspoređene dobiti iz ranijih godina, pokriva se iz rezervnog fonda ukoliko ga je zadruga obrazovala.

Ako se gubitak ne može pokriti iz sredstava rezervnog fonda i neraspoređene dobiti, pokriva se iz drugih fondova za različite namene ili smanjenjem osnovnog kapitala zadruga, u skladu sa zadružnim pravilima.

VII. PRESTANAK ZADRUGE

Osnovi za prestanak zadruga

Član 61.

Zadruga prestaje da postoji brisanjem iz Registra, po osnovu:

- 1) sprovedenog postupka likvidacije ili prinudne likvidacije u skladu sa zakonom kojim su uređeni ovi postupci;
- 2) sprovedenog postupka stečaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj;
- 3) statusne promene koja ima za posledicu prestanak zadruga.

Likvidacija

Član 62.

Postupak likvidacije zadruga pokreće se odlukom skupštine zadruga.

Odluku iz stava 1. ovog člana, donosi skupština zadruga dvotrećinskom većinom od ukupnog broja glasova svih zadrugara zadruga, o čemu obaveštava zadružni savez čiji je član.

Kada zadruga prestaje u smislu stava 1. ovog člana, skupština zadruga ne može odlučiti o prestanku zadruga, ako se najmanje pet zadrugara, pre donošenja odluke o prestanku zadruga, pisanim putem izjasne da zadruga ne prestaje.

U slučaju iz stava 3. ovog člana, glasa se javno, na taj način što se svaki zadrukar lično izjašnjava o prestanku zadruga, a za zadrugare koji su glasali za prestanak zadruga, smatra se da su iz nje istupili.

Na imovinu zadruga u zadružnoj svojini koja preostane posle likvidacije shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuje stečaj u delu koji se odnosi na postupanje sa viškom deobne mase.

Prinudna likvidacija

Član 63.

Prinudna likvidacija pokreće se:

- 1) na osnovu pravnosnažne odluke suda ili drugog organa;
- 2) ako je protiv zadruge izrečena mera zabrane obavljanja delatnosti, zbog toga što ne ispunjava uslove za obavljanje delatnosti, a u roku određenom u izrečenoj meri ne ispunji te uslove, odnosno ne promeni delatnost, niti otpočne postupak dobrovoljne likvidacije;
- 3) ako se broj zadrugara smanji ispod zakonom propisanog minimuma, a u roku od šest meseci se broj zadrugara ne poveća i Registru se ne prijave novi zadrugari;
- 4) ako se novčani deo osnovnog kapitala smanji ispod propisanog minimuma, a u roku od šest meseci se ne poveća na minimum propisan ovim zakonom;
- 5) ako nije organizovana u skladu sa ovim zakonom, zadružnim pravilima i principima.

U slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana registrator koji vodi Registar pokreće postupak prinudne likvidacije po službenoj dužnosti, a po prijemu obaveštenja od organa koji je doneo pravnosnažnu odluku ili obaveštenja od organa koji je izrekao meru zabrane obavljanja delatnosti, da zadruga nije u ostavljenom roku ispunila potrebne uslove.

U slučaju iz stava 1. tačka 5) ovog člana registrator koji vodi Registar pokreće postupak prinudne likvidacije po službenoj dužnosti, a na osnovu obaveštenja nadležnog Revizijskog saveza.

Stečaj

Član 64.

Na postupak stečaja zadruge shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuje stečaj.

Statusne promene

Član 65.

Statusna promena zadruge u smislu ovog zakona je pripajanje, spajanje, podela i izdvajanje, o čemu odluku donosi skupština zadruge.

Statusne promene zadruga su dozvoljene ako u njima učestvuju ili iz njih nastaju isključivo zadruga.

Gubitak svojstva pravnog lica

Član 66.

Zadruga gubi svojstvo pravnog lica brisanjem iz Registra.

VIII. SLOŽENA ZADRUGA

Član 67.

Složena zadruga je pravno lice koje predstavlja poseban oblik organizovanja zadruge, koje poslovanjem na zadružnim principima ostvaruje ekonomske, socijalne i kulturne interese i obavlja poslove koje joj ugovorom o osnivanju i zadružnim pravilima prenesu osnivači.

Složenu zadrugu mogu osnovati najmanje dve zadruga.

Predstavljanje u organima složene zadruge, osnivači uređuju osnivačkim aktom i zadružnim pravilima u skladu sa ovim zakonom.

Zadruga iz stava 1. ovog člana stiče svojstvo pravnog lica upisom u Registar sa obavezom da u svom poslovnom imenu sadrži reči: „složena zadruga”, naziv i sedište zadruge kao i vrstu zadruge.

Na složene zadruge shodno se primenjuju odredbe ovog zakona, u delu koji se odnosi na osnivanje, poslovanje i registraciju zadruga.

IX. ZADRUŽNI SAVEZ

Član 68.

Zadružni savez je samostalna, interesna, poslovna i stručna organizacija, koju osnivaju zadruge i drugi zadružni savezi radi ostvarivanja, usklađivanja, unapređivanja, poslovnog povezivanja, zaštite i zastupanja zajedničkih interesa zadruga i zadrugara.

Osnivanje

Član 69.

Zadružni savez je pravno lice koje osnivaju zadruge ili drugi zadružni savezi.

Zadružni savezi se osnivaju po vrstama zadruga, odnosno za određenu teritoriju.

Zadružni savez može osnovati najmanje deset zadruga.

Zadružni savez stiče status pravnog lica upisom u Registar, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak registracije privrednih subjekata.

Zadružni savez osniva se na osnivačkoj skupštini usvajanjem pravila zadružnog saveza, zaključenjem ugovora o osnivanju i izborom organa.

Ugovorom o osnivanju uređuju se naročito: uslovi i način osnivanja, zadaci i poslovi saveza, poslovno ime, sedište i sredstva za rad zadružnog saveza.

Poslovi

Član 70.

Poslovi zadružnog saveza su:

- 1) podsticanje zadrugarstva i unapređenja zadružnih načela;
- 2) pružanje stručne i druge pomoći zadrugama i zadrugarima prilikom osnivanja, poslovanja i prestanka zadruge;
- 3) zastupanje interesa zadruga pred državnim organima, organima teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, nosiocima javnih ovlašćenja i drugim institucijama i organizacijama;
- 4) pokretanje regulatornih inicijativa pred regulatornim telima;
- 5) predstavljanje zadruga u inostranstvu, ostvarivanje saradnje sa zadrugama i zadružnim asocijacijama iz inostranstva;
- 6) poslovi arbitraže;
- 7) poslovi zadružne revizije u skladu sa zakonom;
- 8) organizovanje i podsticanje stručnog usavršavanja, naučno-istraživačkog rada i informativno-izdavačke i marketinške delatnosti od interesa za unapređenje zadrugarstva;
- 9) vođenje evidencije o zadrugama (knjiga zadruga) i zadružne statistike;

10) upravljanje imovinom u zadružnoj svojini koja im je predata u skladu sa odredbama kojima se reguliše postupak stečaja, odnosno likvidacije;

11) obavljanje informativne i savetodavne funkcije prema članicama;

12) obavljanje poslova posredničke i promotivne funkcije za svoje članice;

13) drugi poslovi, u skladu sa ovim zakonom i pravilima zadružnog saveza.

Poveravanje poslova

Član 71.

Zadruga mogu da povere zadružnom savezu, čiji su članovi, da u njihovo ime i za njihov račun obavljaju određene poslove.

Organi zadružnog saveza

Član 72.

Zadružnim savezom upravljaju članovi, preko svojih predstavnika.

Organi zadružnog saveza su: skupština, upravni odbor, nadzorni odbor i predsednik.

Predsednik zadružnog saveza zastupa zadružni savez.

Skupština zadružnog saveza donosi pravila saveza.

Pravila zadružnog saveza

Član 73.

Pravila zadružnog saveza sadrže, naročito:

- 1) poslovno ime i sedište zadružnog saveza;
- 2) zadatke i poslove zadružnog saveza;
- 3) uslove i način za sticanje i prestanak statusa člana zadružnog saveza;
- 4) prava i obaveze zadruge prema zadružnom savezu i zadružnog saveza prema zadruzi;
- 5) odredbe o sredstvima za rad zadružnog saveza;
- 6) izbor, opoziv i delokrug organa zadružnog saveza, broj članova organa, mandat, kao i način sazivanja i odlučivanja organa;
- 7) zastupanje i predstavljanje zadružnog saveza;
- 8) način obavljanja stručnih i drugih poslova za zadruga;
- 9) odredbe o javnosti rada;
- 10) način obaveštavanja zadruga;
- 11) odredbe o opštim aktima zadružnog saveza i način njihovog donošenja i
- 12) odredbe o drugim pitanjima od značaja za rad zadružnog saveza.

Knjiga zadruga

Član 74.

Zadružni savez vodi knjigu zadruga svojih članova, koja sadrži poslovno ime i sedište zadruge, odnosno zadružnog saveza, matični i poreski identifikacioni broj člana zadružnog saveza, podatke za zadružnu statistiku i druge podatke u skladu sa pravilnikom o vođenju knjige zadruga.

U knjigu zadruga upisuju se statusne promene nad članicama, privremeno ili trajno obustavljanje poslovanja, pokretanje stečajnog postupka i drugi bitni elementi za pravni status članica.

Podaci za knjigu zadrugara dostavljaju se zadružnom savezu u roku od 30 dana od dana upisa u Registar, a podaci za zadružnu statistiku u roku od 30 dana od dana predaje završnog računa za prethodnu godinu.

Zadružni savez je dužan da uredno vodi i trajno čuva knjigu zadruga.

Zadružni savez kod kojeg je izvršen upis podataka u knjigu zadruga dužan je da izda potvrdu o izvršenom upisu.

Zadružni savezi su dužni, da na zahtev državnih organa dostavljaju podatke iz knjiga zadruga zadružnog saveza.

Sredstva za rad zadružnog saveza

Član 75.

Sredstva za rad zadružnog saveza obezbeđuju se u skladu sa ugovorom o osnivanju, odnosno pravilima zadružnog saveza.

X. REGISTRACIJA ZADRUGE I ZADRUŽNIH SAVEZA

Registracija zadruga i zadružnih saveza

Član 76.

U Registar se registruju osnivanje, promene podataka o zadrugama i zadružnim savezima i njihov prestanak.

Registracija zadruga i zadružnih saveza, odnosno registracija podataka i dokumenata propisanih ovim zakonom obavlja se u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Zadruga odnosno zadružni savez može da otpočne sa obavljanjem delatnosti od momenta registracije u Registar.

Podaci koji se upisuju u Registar

Član 77.

U Registar se registruju sledeći podaci o zadruzi:

- 1) oznaka vrste zadruga;
- 2) poslovno ime;
- 3) adresa sedišta;
- 4) datum i vreme osnivanja;
- 5) datum i vreme promena;
- 6) matični broj dodeljen od strane Republičkog zavoda za statistiku;
- 7) poresko-identifikacioni broj (PIB);
- 8) šifra i opis pretežne delatnosti;
- 9) brojevi računa u bankama;
- 10) lično ime i jedinstven matični broj zadrugara koji je fizičko lice, odnosno poslovno ime, adresa sedišta i matični broj zadruga koja je pravno lice u slučajevima složene zadruga;
- 11) lično ime i jedinstven matični broj direktora ili vršioca dužnosti direktora;

12) lično ime i jedinstven matični broj zastupnika i granice njegovih ovlašćenja;

13) podatak o tome da li se zadruga osniva/posluje sa ulozima ili sa članarinama

14) podatke o ulogu svakog pojedinog zadrugara.

U Registar se registruju sledeći podaci o zadruzi, ako postoje:

1) lično ime i jedinstven matični broj članova upravnog odbora, odnosno nadzornog odbora;

2) podaci o ogranku zadruge;

3) adresa za prijem pošte;

4) skraćeno poslovno ime;

5) poslovno ime na stranom jeziku.

U Registar se registruju i:

1) podaci o likvidaciji i stečaju zadruge, u skladu sa zakonom;

2) zabeležbe podataka od značaja za pravni promet zadruge.

U Registar se registruju i drugi podaci o zadruzi u skladu sa zakonom.

U Registar se registruju i sve promene podataka o zadruzi sadržanih u Registru.

Izuzetno od stava 5. ovog člana, zadruge koje posluju sa članarinom u obavezi su da upišu u Registar samo osnivače i promene osnivača, a ne i svih članova zadruge.

Ako se u Registar registruju podaci koji se odnose na strano pravno ili fizičko lice, umesto matičnog broja Registar sadrži, za strano fizičko lice broj njegovog pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, a za strano pravno lice državu sedišta, adresu sedišta i broj pod kojim se to pravno lice vodi u matičnom registru.

U Registar se registruju sledeći podaci o zadružnom savezu:

1) poslovno ime;

2) adresa sedišta;

3) datum i vreme osnivanja;

4) datum i vreme promena;

5) matični broj dodeljen od strane Republičkog zavoda za statistiku;

6) poresko-identifikacioni broj (PIB);

7) šifra i opis pretežne delatnosti;

8) brojeve računa u bankama;

9) poslovno ime, sedište i matični broj osnivača odnosno člana zadružnog saveza;

10) lično ime i jedinstven matični broj predsednika zadružnog saveza;

11) lično ime i jedinstven matični broj članova upravnog odbora;

12) lično ime i jedinstven matični broj članova nadzornog odbora;

- 13) zabeležbe podataka od značaja za pravni promet zadružnog saveza;
- 14) prestanak zadružnog saveza.

U Registar se registruju i drugi podaci o zadružnom savezu u skladu sa zakonom.

U Registar se registruju i sve promene podataka o zadružnom savezu sadržanih u Registru.

Ako se u Registar registruju podaci koji se odnose na strano pravno ili fizičko lice, umesto matičnog broja Registar sadrži, za strano fizičko lice broj njegovog pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, a za strano pravno lice broj pod kojim se to pravno lice vodi u matičnom registru i država tog registra.

Registracija i objava dokumenata

Član 78.

U Registar se registruju sledeća dokumenta zadruga, odnosno zadružnog saveza:

- 1) osnivački akt;
- 2) izmene osnivačkog akta i prečišćen tekst tog dokumenta nakon svake takve izmene;
- 3) zadružna pravila odnosno pravila zadružnog saveza;
- 4) izmene zadružnih pravila odnosno pravila zadružnog saveza i prečišćen tekst tog dokumenta nakon svake takve izmene;
- 5) knjigu zadrugara u papirnom ili elektronskom obliku za zadruga koje posluju sa članarinom.

Zadruga je dužna da Registru radi objave, u skladu sa ovim zakonom, dostavi:

- 1) knjigu zadrugara u elektronskom obliku;
- 2) zaključak sa ocenom i obrazloženjem iz konačnog izveštaja zadružnog revizora.

Shodna primena odredbi o registraciji

Član 79.

Odredbe ovog zakona kojima je uređena registracija zadruga, shodno se primenjuju i na složene zadruga.

XI. ZADRUŽNA REVIZIJA

Pojam zadružne revizije

Član 80.

Zadružna revizija je kontrola usklađenosti poslovanja, upravljanja i organizovanja zadruga sa odredbama ovog zakona, zadružnim principima i zadružnim vrednostima.

Pored kontrolne funkcije, zadružna revizija ima preventivnu i instruktivnu funkciju u cilju zaštite interesa zadruga, zadrugara i unapređuje zadrugarstva.

Obveznik zadružne revizije

Član 81.

Obveznik zadružne revizije je zadruga.

Vrste zadružne revizije i obaveznost zadružne revizije

Član 82.

Zadružna revizija je obavezna za sve zadruge i može biti redovna i vanredna.

Redovna zadružna revizija obavlja se na zahtev zadruge, svake dve godine.

Vanredna zadružna revizija obavlja se po potrebi.

Zadruga je dužna da se podvrgne vanrednoj zadružnoj reviziji iz stava 3. ovog člana, na zahtev: bilo kog organa zadruge, najmanje 50 zadrugara, odnosno najmanje 30% zadrugara, ako zadružnim pravilima nije određen veći broj zadrugara, zadružnog saveza čiji je član, nadležnih ministarstava i poverilaca zadruge.

Revizijski savez

Član 83.

Zadružnu reviziju obavlja zadružni savez (u daljem tekstu: Revizijski savez), koji poseduje dozvolu izdatu od strane ministarstva nadležnog za poslove zadruga (u daljem tekstu: Ministarstvo), a u skladu sa odredbama ovog zakona.

Uslovi za zadružni savez

Član 84.

Zadružnu reviziju može da obavlja organizaciono i tehnički adekvatno opremljen zadružni savez, koji ispunjava sledeće uslove:

- 1) da je osnovan i registrovan u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 2) da koristi odgovarajući poslovni prostor i druga sredstava za efikasno obavljanje zadružne revizije;
- 3) da ima ugovor o radu ili je angažovao po drugom osnovu najmanje dva lica, od kojih je najmanje jedno lice visoke stručne spreme koje ispunjava uslove za obavljanje zadružne revizije.

Uslovi za revizora

Član 85.

Da bi lice iz člana 84. stav 1. tačka 3) ovog zakona (u daljem tekstu: zadružni revizor) moglo da obavlja poslove zadružne revizije mora da ispunjava sledeće uslove:

- 1) da ima stečeno visoko obrazovanje na studijama drugog stepena u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje, odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine;
- 2) da ima najmanje tri godine praktičnog radnog iskustva u oblasti zadrugarstva na poslovima sa visokom stručnom spremom;
- 3) da poseduje potvrdu nadležnog zadružnog saveza da ispunjava uslove u pogledu stručnosti za obavljanje poslova zadružne revizije;
- 4) da nije osuđivan za krivična dela koja ga čine nedostojnim za obavljanje ovih poslova.

Dozvola za obavljanje zadružne revizije

Član 86.

Zahtev za izdavanje dozvole za obavljanje zadružne revizije zadružni savez podnosi Ministarstvu.

Uz zahtev zadružni savez podnosi:

- 1) dokaze o ispunjenosti uslova iz čl. 84. i 85. ovog zakona;
- 2) opšti akt o obavljanju zadružne revizije.

Opštim aktom o obavljanju zadružne revizije iz stava 2. tačka 2) ovog člana, definiše se: dostavljanje poziva zadrugama da pristupe reviziji, zaključivanje ugovora o obavljanju zadružne revizije, postupak obavljanja zadružne revizije, predmet zadružne revizije, sadržina izveštaja o zadružnoj reviziji, definisanje naloga zadružnog revizora za ispravljanje utvrđenih nepravilnosti, definisanje zaključka i ocene zadružnog revizora, postupanje sa dokumentacijom u vezi sa zadružnom revizijom i čuvanjem poslovne tajne i druga pitanja od značaja za obavljanje zadružne revizije.

Ministarstvo može da zahteva i drugu dokumentaciju na osnovu koje je moguće utvrditi da li je zadružni savez organizaciono i tehnički opremljen za obavljanje zadružne revizije.

Član 87.

Na osnovu zahteva zadružnog saveza iz člana 86. ovog zakona, Ministarstvo donosi rešenje kojim se izdaje dozvola za obavljanje zadružne revizije ili se zahtev za izdavanje dozvole odbija.

Dozvola za obavljanje zadružne revizije može se oduzeti rešenjem Ministarstva, ukoliko zadružni savez ne ispunjava uslove za obavljanje zadružne revizije propisane ovim zakonom.

Protiv rešenja iz st. 1. i 2. ovog člana, ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor u skladu sa zakonom.

Ugovor o obavljanju zadružne revizije

Član 88.

Ugovorom o obavljanju poslova zadružne revizije, uređuju se međusobna prava i obaveze Revizijskog saveza i zadruge.

Ugovor iz stava 1. ovog člana mora biti zaključen u pisanom obliku.

Pored elemenata propisanih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, ugovor iz stava 1. ovog člana mora da sadrži i:

- 1) naziv i sedište Revizijskog saveza i lično ime zadružnog revizora;
- 2) vremenski period u kome će se obaviti zadružna revizija i vrstu zadružne revizije koja se obavlja;
- 3) ukupnu cenu za uslugu obavljanja zadružne revizije koja ne može biti veća od iznosa polovine mesečne minimalne zarade na teritoriji Republike Srbije u trenutku zaključenja ugovora;
- 4) odredbu koja se odnosi na obavezu zadružnog revizora i Revizijskog saveza da čuvaju kao poverljive sve podatke, činjenice i okolnosti do kojih su došli tokom obavljanja zadružne revizije.

Revizijski savez ne može ugovorene poslove zadružne revizije da ustupa drugim revizijskim savezima.

Član 89.

Zadružna revizija se može obavljati u prostorijama zadruga, odnosno u prostorijama Revizijskog saveza.

Obaveze zadruga, zadružnog revizora i Revizijskog saveza u postupku zadružne revizije**Član 90.**

Zadruga je dužna da zadružnom revizoru stavi na raspolaganje potrebna dokumenta i pruži informacije i objašnjenja koja su po oceni zadružnog revizora neophodni za obavljanje zadružne revizije i sačinjavanje izveštaja o obavljenoj zadružnoj reviziji.

Zadruga je dužna da zadružnom revizoru omogući da učestvuje u radu sednice skupštine i drugih organa zadruga, davanjem odgovora i mišljenja o svim pitanjima koja su predmet zadružne revizije.

Član 91.

Zadružni revizor ne može da obavlja reviziju u zadrugi u kojoj je zadrugar ili je u njoj zaposlen.

Član 92.

Zadružni revizor je dužan da sastavi pisani izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji koji sadrži ocenu da li zadruga posluje u skladu sa odredbama ovog zakonom, zadružnim principima i vrednostima, sa obrazloženjem.

Izveštaj iz stava 1. ovog člana sadrži i:

- opšte podatke o zadrugi koja je predmet zadružne revizije;
- lično ime zadružnog revizora koji je obavio reviziju i lična imena lica koja su prisustvovala reviziji, vreme i mesto vršenja zadružne revizije;
- podatke o vrsti revizije;
- uočene nepravilnosti u radu zadruga, sa obrazloženjem;
- nepravilnosti koje su otklonjene u toku zadružne revizije;
- nepravilnosti koje treba otkloniti i rokove;
- mere, uputstva i instrukcije koje je revizor davao u toku zadružne revizije;
- datum sačinjavanja izveštaja o zadružnoj reviziji;
- uputstvo o pravnom leku.

Zadružni revizor je dužan da na zahtev zadruga pruži dodatna objašnjenja u vezi sa predmetom izveštaja.

Član 93.

Izveštaj iz člana 92. ovog zakona, sa ocenom i obrazloženjem, zadružni revizor je dužan da dostavi u roku od 15 dana od dana obavljene zadružne revizije, zadrugi koja je podvrgnuta zadružnoj reviziji, zadružnom savezu čiji je član i Revizijskom savezu.

Član 94.

Direktor zadruga koja je bila predmet zadružne revizije, dužan je da u roku od 15 dana od dana dostavljanja izveštaja o zadružnoj reviziji, upozna članove upravnog i nadzornog odbora zadruga, odnosno skupštinu zadruga u onim slučajevima kada zadruga nemaju upravni i nadzorni odbor, sa sadržajem izveštaja o zadružnoj reviziji.

Član 95.

Zadruga može Revizijskom savezu dostaviti prigovor na izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji iz člana 92. ovog zakona, u roku od 20 dana od dana prijema izveštaja.

O prigovoru zadruga odlučuje upravni odbor Revizijskog saveza u roku od 15 dana.

Ako upravni odbor Revizijskog saveza usvoji prigovor zadruga, zadružni revizor je dužan da izveštaj ispravi i dostavi zadruzi u roku od sedam dana.

Izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji postaje konačan: danom isteka roka za dostavljanje prigovora, danom kada zadruga primi odgovor upravnog odbora Revizijskog saveza o odbijanju prigovora, kao i danom kada zadruga primi ispravljen izveštaja o zadružnoj reviziji iz stava 3. ovog člana.

Zadruga je dužna da zaključak iz konačnog izveštaja zadružnog revizora iz stava 4. ovog člana sa ocenom i obrazloženjem dostavi Registru radi objavljivanja.

Član 96.

Zadruga je dužna da, u roku od 60 dana od dana kada je izveštaj o obavljenoj reviziji postao konačan postupi po nalazima i mišljenju iz izveštaja i da o tome obavesti zadružnog revizora, zadružni savez čiji je član i Revizijski savez.

Član 97.

Na redovnoj godišnjoj skupštini zadruga, direktor zadruga je dužan da predstavi konačan izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji i postupke preduzete za otklanjanje eventualnih uočenih nepravilnosti konstatovanih u izveštaju zadružnog revizora.

Član 98.

Ukoliko zadružni revizor oceni da je učinjeno krivično delo, privredni prestup ili prekršaj, dužan je da o tome obavesti upravni odbor Revizijskog saveza koji, na osnovu konačnog izveštaja zadružnog revizora, odlučuje o podnošenju prijave nadležnom organu, odnosno o zahtevu za pokretanje postupka.

Po dobijanju konačnog izveštaja zadružnog revizora o obavljenoj zadružnoj reviziji i obaveštenja zadruga o postupanju po nalazima i mišljenjima iz izveštaja zadružnog revizora, upravni odbor Revizijskog saveza donosi odluku o eventualnom pokretanju postupka likvidacije zadruga u skladu sa članom 63. ovog zakona, o čemu je dužan da obavesti Ministarstvo.

Troškovi zadružne revizije**Član 99.**

Troškove redovne zadružne revizije snosi zadruga.

Ukoliko se u izveštaju o obavljenoj vanrednoj zadružnoj reviziji ustanovi da je zahtev za vanrednom revizijom bio osnovan na osnovu utvrđenih nepravilnosti, konačne troškove vanredne revizije snosi zadruga, a ukoliko u vanrednoj reviziji nisu utvrđene nepravilnosti, troškove snose lica koja su tražila vanrednu reviziju, odnosno ova lica su dužna da refundiraju zadruzi troškove vanredne zadružne revizije, koje je zadruga platila pre obavljanja vanredne zadružne revizije.

Obaveze Revizijskog saveza prema Ministarstvu

Član 100.

Revizijski savez je dužan da do 31. januara tekuće godine, Ministarstvu dostavi izveštaj o obavljanju poslova zadružne revizije za prethodnu godinu koji sadrži:

- 1) spisak podnetih zahteva zadruga za obavljanje redovne i vanredne zadružne revizije;
- 2) spisak obavljenih redovnih i vanrednih zadružnih revizija;
- 3) dokaze kojim se potvrđuje da Revizijski savez i revizor i dalje ispunjavaju uslove iz čl. 84. i 85. ovog zakona, za obavljanje poslova zadružne revizije;
- 4) spisak zadruga koje nisu postupile po nalogu revizora i revizijskog saveza;
- 5) spisak zadruga za koje je podneta prijava nadležnom organu za krivično delo, privredni prestup ili prekršaj;
- 6) druge informacije od značaja za rad Revizijskog saveza.

Član 101.

Ministarstvo za poslove zadruga vrši nadzor nad sprovođenjem zadružne revizije.

HII. KAZNENE ODREDBE

Privredni prestup

Član 102.

Novčanom kaznom od 50.000 do 3.000.000 dinara, kazniće se za privredni prestup zadruga, odnosno zadružni savez, ako obavlja delatnost bez upisa u Registar (član 5.).

Za radnje iz stava 1. ovog člana, kazniće se i odgovorno lice u zadruzi, odnosno zadružnom savezu, novčanom kaznom od 20.000 do 200.000 dinara.

Novčanom kaznom od 100.000 do 3.000.000 dinara, kazniće se za privredni prestup zadruga:

- 1) ako nema izabranog direktora (član 47.);
- 2) ako nema izabranog vršioca dužnosti direktora (član 49.);
- 3) ako raspolaže imovinom u zadružnoj svojini suprotno odredbama člana 53. ovog zakona;
- 4) ako se svojom krivicom ne podvrgne redovnoj ili vanrednoj zadružnoj reviziji (član 82.).

Za radnje iz stava 3. tačka 3) ovog člana, kazniće se odgovorno lice u zadruzi novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 dinara.

Za radnje iz stava 3. tač. 1), 2) i 4) ovog člana, kazniće se i odgovorno lice u zadruzi, novčanom kaznom od 20.000 do 200.000 dinara.

Prekršaji

Član 103.

Novčanom kaznom od 100.000 do 1.000.000 dinara, kazniće se za prekršaj zadruga:

1) ako u poslovnom imenu ne sadrži oznaku „zadruga”, kao i oznaku vrste zadruge, ime i sedište zadruge (član 7.);

2) ako ne vodi, ne drži u sedištu zadruge ili ne čuva knjigu zadrugara (član 32);

3) ako Registru ne prijavi podatke odnosno dokumente koje je po ovom zakonu dužno da registruje, odnosno objavi (čl. 77. i 78.);

4) ako revizoru ne stavi na raspolaganje isprave i dokumentaciju i ne pruži druge informacije neophodne za obavljanje revizije i sastavljanje izveštaja o izvršenoj reviziji (član 90);

5) ako u roku od od 60 dana od dana kada je izveštaj o obavljenoj reviziji postao konačan, ne postupi po nalazima i mišljenju iz izveštaja i o tome ne obavesti zadružni revizora, zadružni savez čiji je član i Revizijski savez (član 96.);

Za radnje iz stava 1. ovog člana, kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u zadruzi, novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara.

Novčanom kaznom od 100.000 do 1.000.000 dinara, kazniće se za prekršaj drugo pravno lice, ako u poslovnom imenu koristi reč: „zadruga” (član 7.).

Za radnje iz stava 3. ovog člana, kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u pravnom licu, novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara.

Član 104.

Novčanom kaznom od 200.000 do 1.000.000 dinara, kazniće se za prekršaj Revizijski savez:

1) koji do 31. januara tekuće godine, ne dostavi Ministarstvu izveštaj o obavljanju poslova zadružne revizije za prethodnu godinu (član 100.);

2) ako ne dostavi Ministarstvu odluku o pokretanju postupka likvidacije (član 98.).

Za radnje iz stava 1. ovog člana, kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u Revizijskom savezu, novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 dinara.

Član 105.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj zadružni revizor:

1) ako na zahtev zadruge ne pruži dodatna objašnjenja zadruzi u vezi sa predmetom svog izveštaja (član 92.);

2) ako ne sastavi i ne dostavi u roku pisani izveštaj o obavljenoj reviziji zadruzi koja je podvrgnuta zadružnoj reviziji, zadružnom savezu čiji je član i Revizijskom savezu (član 93.).

III. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Postojeće zadruge i zadružni savezi

Član 106.

Danom stupanja na snagu ovog zakona, postojeće zadruge i zadružni savezi nastavljaju da rade, na način i pod uslovima pod kojima su upisani u Registar.

Postojeće zadruge i zadružni savezi dužni su da usklade svoju organizaciju, poslovanje i opšte akte s odredbama ovog zakona najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Postojeće zadruge i zadružni savezi dužni su da promene izvršene u postupku usklađivanja, a koje su predmet registracije, prijave Registru u roku od 15 dana od dana njihovog nastanka.

Registrator koji vodi registar privrednih subjekata će u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona po službenoj dužnosti i bez donošenja posebnog akta, izvršiti brisanje registrovanih podataka kod zadruga koje u registru imaju upisan podatak o imovini zadruge koja ne predstavlja ulog zadrugara.

Započeti postupci

Član 107.

Postupci za vraćanje imovine zadruge, odnosno zadružnog saveza, koji su započeti u skladu sa Zakonom o zadrugama („Službeni list SFRJ”, broj 3/90 i „Službeni list SRJ”, broj 24/94-dr. zakon), Zakonom o zadrugama („Službeni list SRJ”, br. 41/96 i 12/98 i „Službeni glasnik RS”, br. 101/05-dr.zakon i 34/06) i Zakonom o načinu i uslovima vraćanja imovine stečene radom i poslovanjem zadruga i zadrugara posle 1. jula 1953. godine („Službeni glasnik SRS”, broj 46/90), po zahtevu zadruge, odnosno zadružnog saveza do stupanja na snagu ovog zakona, a koji nisu pravosnažno okončani, okončaće se po odredbama navedenih zakona.

Pravosnažni akt o vraćanju imovine ili sporazum o povraćaju zadružne imovine, koji su doneti u postupku iz stava 1. ovog člana, predstavljaju osnov za upis zadružne svojine na toj imovini u korist zadruge, odnosno zadružnog saveza, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima.

Ukoliko je predmet sporazuma iz stava 2. ovog člana, poljoprivredno zemljište, za upis zadružne svojine na predmetnom zemljištu primenjuje se odredba člana 108. ovog zakona.

Upis zadružne svojine na nepokretnostima u društvenoj svojini

Član 108.

Na poljoprivrednom zemljištu na kome je izrađen i potvrđen popis zemljišta u društvenoj svojini, odnosno državnoj svojini, u skladu sa Zakonom o pretvaranju društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu u druge oblike svojine („Službeni glasnik RS”, br. 49/92, 54/96 i 62/06-dr. zakon), i koje je, na osnovu određenih isprava upisano kao društvena svojina u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, na zahtev zadruge, koja je upisana kao imalac prava na tom zemljištu, upisaće se zadružna svojina, bez ponovne ocene isprava o sticanju od strane nadležnog organa za upis prava na nepokretnostima.

Rešenje o upisu zadružne svojine iz stava 1. ovog člana, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, donosi u roku od 60 dana od dana podnošenja zahteva iz stava 1. ovog člana.

Na poljoprivrednom zemljištu koje je upisano kao društvena svojina u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, na zahtev zadruge koja je upisana kao imalac prava na tom zemljištu koje je kupila ili stekla drugim teretno pravnim poslom i za koje zadruga poseduje dokaz o sticanju, a na kome nije izrađen i potvrđen popis zemljišta u društvenoj svojini, odnosno državnoj svojini u skladu sa Zakonom o pretvaranju društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu u druge oblike svojine, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, upisaće se zadružna svojina, na osnovu ocene isprava o sticanju od strane nadležnog organa za upis prava na nepokretnostima. Ukoliko nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, u zbirci isprava ne poseduje isprave po osnovu kojih se utvrđuje da je poljoprivredno zemljište zadruga stekla teretnim pravnim poslom, zadruga je u obavezi da po aktu nadležnog organa, te isprave dostavi.

Član 109.

Na nepokretnostima koje su na dan stupanja na snagu ovog zakona upisane kao društvena ili javna svojina, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, a za koju zadruga, odnosno zadružni savezi poseduju verodostojnu ispravu u smislu pravnosnažne odluke organa državne uprave, suda ili sporazum o povraćaju imovine, kojima je utvrđena zadružna svojina u korist zadruga, odnosno zadružnog saveza, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, upisaće na zahtev zadruga, odnosno zadružnog saveza, zadružnu svojinu.

Ukoliko nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, u zbirci isprava ne poseduje isprave po osnovu kojih je utvrđena zadružna svojina na nepokretnosti iz stava 1. ovog člana, zadruga je u obavezi da po aktu nadležnog organa, te isprave dostavi.

Član 110.

Na objektima koji su na dan stupanja na snagu ovog zakona u javnom registru o nepokretnostima i pravima na njima upisani kao društvena ili javna svojina, a na kojima je kao imalac prava upisana zadruga, odnosno zadružni savez, na zahtev zadruga, odnosno zadružnog saveza, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, upisaće zadružnu svojinu, ukoliko je upotrebna dozvola za te objekte izdata na ime upisane zadruga, odnosno zadružnog saveza kao investitora.

Ukoliko nadležni organ za upis prava na nepokretnostima u zbirci isprava ne poseduje upotrebnu dozvolu za predmetne objekte, zadruga je u obavezi da po aktu nadležnog organa, te isprave dostavi.

Na objektima na kojima je na dan stupanja na snagu ovog zakona, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima upisana društvena ili javna svojina, a na kojima je kao imalac prava upisana zadruga, odnosno zadružni savez, na zahtev upisane zadruga, odnosno zadružnog saveza, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima upisaće zadružnu svojinu, i to:

1) na objektima u gradovima, odnosno naseljima gradskog karaktera izgrađenim do 3. juna 1948. godine, kada je stupila na snagu Osnovna uredba o građenju („Službeni list FNRJ”, broj 46/48);

2) na stambenim zgradama koje su izgrađene na selu do 21. marta 1961. godine, kada je stupio na snagu Zakon o uslovima za izgradnju stambenih zgrada na selu („Službeni glasnik NRS”, broj 7/61) ili do stupanja na snagu propisa o uslovima za izgradnju stambenih zgrada, ukoliko su ih opštinski narodni odbori doneli u roku propisanim tim zakonom;

3) na ostalim vrstama objekata koji su izgrađeni na selu do 8. jula 1973. godine, kad je stupio na snagu Zakon o izgradnji investicionih objekata („Službeni glasnik SRS”, broj 25/73), odnosno do stupanja na snagu opštinske, odnosno gradske odluke ukoliko je ista doneta u roku propisanom tim zakonom.

Postupak i isprava za upis zadružne svojine

Član 111.

Zadruga, odnosno zadružni savez, dužna je da u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona podnese nadležnom organu za upis prava na nepokretnostima, zahtev za upis zadružne svojine na objektima i zemljištu, koji su na dan stupanja na snagu ovog zakona upisani kao društvena svojina ili javna svojina, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, a na kojima u skladu sa čl. 108, 109. i 110. ovog zakona, određeno pravo polažu zadruga ili zadružni savezi.

Zadruga, odnosno zadružni savez, koja vodi upravni ili sudski postupak uključujući postupke po vanrednim pravnim lekovima, u vezi sa vraćanjem imovine zadruge u skladu sa članom 107. ovog zakona, dužna je da u roku od tri godine od dana pravnosnažnog okončanja postupka, podnese zahtev za upis zadružne svojine za imovinu nad kojom je utvrđeno pravo vlasništva zadruge, odnosno pravo zadruge na povraćaj imovine.

Protokom roka iz st. 1. i 2. ovog člana, na imovini koja je upisana kao društvena svojina na kojoj je imalac prava zadruge, a za koju nije podnet zahtev za upis prava zadružne svojine ili je taj zahtev pravnosnažno odbijen u postupku dokazivanja zadružne svojine, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, izvršiće, po službenoj dužnosti, na toj nepokretnosti upis prava javne svojine Republike Srbije.

Član 112.

Rešenje o upisu zadružne svojine iz čl. 108, 109. i 110. ovog zakona, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, dostavlja zadruzi i nadležnom državnom pravobranilaštvu.

Postupci privatizacije

Član 113.

Na prevođenje društvenog kapitala u zadrugama u druge oblike svojine ne primenjuju se propisi o privatizaciji, te se danom stupanja na snagu ovog zakona obustavljaju postupci privatizacije pokrenuti u zadrugama u ranijem periodu.

Ništavost raspolaganja

Član 114.

Zadruga koja je imalac prava na imovini koja je upisana, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, kao društvena svojina, do upisa zadružne svojine, odnosno javne svojine, na predmetnoj imovini po odredbama ovog zakona, ne može da donosi odluke o raspolaganju tom imovinom.

Odluke donete suprotno stavu 1. ovog člana, ništave su.

Prestanak važenja ranijih zakona

Član 115.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe Zakon o zadrugama („Službeni list SRJ”, br. 41/96 i 12/98 i „Službeni glasnik RS”, br. 101/05-dr. zakon i 34/06) i Zakon o zadrugama („Službeni glasnik SRS”, broj 57/89 i „Službeni glasnik RS”, br. 46/95 i 101/05-dr. zakon).

Stupanje na snagu

Član 116.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O b r a z l o ž e n j e

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za zakonsko uređenje zadruga i zadrugarstva sadržan je u Ustavu Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 98/06). Članom 97. tačka 6. Ustava propisano je da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, pravni položaj privrednih subjekata, sistem obavljanja pojedinih privrednih i drugih delatnosti.

Veoma širok prostor za zakonodavno regulisanje zadrugarstva obezbeđuju i ustavne odredbe o slobodi preduzetništva koje se može ograničiti zakonom i to radi zaštite zdravlja ljudi, životne sredine i prirodnih bogatstava i radi bezbednosti Republike Srbije (član 83. Ustava) i o jednakom položaju subjekata na tržištu (član 84).

Takođe, članom 86. Ustava, pod naslovom: „Ravnopravnost svih oblika svojine“, jemči se privatna, zadružna i javna svojina, a svi oblici svojine imaju jednaku pravnu zaštitu.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Iako zadruga u razvijenim tržišnim ekonomijama predstavljaju veoma zastupljen oblik privrednih subjekata, koji ima odgovarajući privredni i socijalni značaj, u široj javnosti i delu stručne javnosti kod nas na zadruga se najčešće gleda kao na prevaziđenu formu poslovanja iz doba socijalizma, koja se povezuje sa praksom prisilnog udruživanja i područstvljenja privatne imovine seljaka.

Shodno ovakvom nerazumevanju prirode zadrugarstva i neprepoznavanju razvojnog potencijala poslovnog udruživanja kroz zadruga, razvoju zadrugarstva u prethodnom periodu nije pridavan veći značaj. Zakoni koji uređuju ovu oblast nisu menjani i usklađivani međusobno, sa drugim propisima i sa potrebama i problemima koji su se javljali u praksi, a mere razvojnih politika najčešće nisu obuhvatale zadruga. Kao posledica, zadrugarstvo je godinama tavorilo i propadalo u Srbiji, što je najveći negativni efekat imalo na razvoj poljoprivrede i sela. Usporedni podaci učešća zadružnog sektora u poljoprivredi Republike Srbije i zemalja EU pokazuju koliki je potencijal u našoj zemlji ostao neiskorišćen. Propuštena je šansa da se kroz udruživanje u zadruga ojačaju sitni poljoprivredni proizvođači, smanje migracije sa sela, ali i stvore jaki domaći vertikalno integrisani proizvodni lanci u prehrambenoj industriji, na bazi udruživanja krupnijih gazdinstava, radi investiranja u preradne kapacitete ili zajedničkog nastupa, sa adekvatnim količinama, na velikim tržištima. Iako zemljoradničke zadruga predstavljaju najrasprostranjeniju vrstu zadrugarstva, značajan razvojni potencijal postoji i u drugim vrstama zadrugarstva, poput socijalnih zadruga, koje u periodu nakon ekonomske krize dobijaju sve veći značaj u razvijenim zemljama, kao deo socijalne ekonomije.

Prvi korak u oživljavanju zadrugarstva je adekvatno pravno uređenje ove oblasti, kako bi se pružila pravna sigurnost i predvidljivost poslovanja kroz zadruga svim postojećim i budućim zadrugarima i konačno rešili višedecenijski problemi u zadrugama, od kojih je među najvažnijima nerešen status društvene svojine u zadrugama.

Značaj zadružnog organizovanja, države-članice Evropske unije, prepoznale su i iskoristile da razvojem zadruga rešavaju različite probleme, pre svega one socijalne i ekonomske prirode. Iskustva dobre regulative i prakse zemalja-članica

Evropske unije korišćena su prilikom pripreme ovog zakona o zadrugama. S tim u vezi, oblast zadružnog poslovanja je zakonski uređena u brojnim evropskim zemljama, kao što su: Austrija, Nemačka, Francuska, Italija, Portugal, Španija, Grčka, Mađarska, Slovenija, Hrvatska, Makedonija, Bosna i Hercegovina, kao i u većini drugih evropskih zemalja. Naime, u uporednom pravu postoji nekoliko metodoloških pristupa regulaciji materije zadruga i zadrugarstva: u prvu grupu spadaju zemlje koje su uredile ove odnose zakonima (trgovinskim – npr. Češka, Slovačka ili građanskim – npr. Italija); u drugu - zemlje koje su donele zakone o zadrugama opšteg karaktera (Grčka, Portugal, Hrvatska, Slovenija, Bugarska i dr.); treću – zemlje koje imaju više posebnih zakona u ovoj oblasti (Austrija, Nemačka, Francuska i dr.). U tom smislu, a u pogledu metodološkog pristupa uređivanja materije zadruga i zadrugarstva u Republici Srbiji, usvojen je koncept uređivanja ove materije jednim zakonom opšteg karaktera koji se odnosi na sve vrste zadruga, a sve u skladu sa preporukama Međunarodnog zadružnog saveza. Uporednopravno posmatrano, ovakav pristup prihvaćen je u većem broju zemalja Evropske unije, te u značajnom broju zemalja iz našeg okruženja (Grčka, Hrvatska, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Bugarska i dr).

II. 1. Istorijski pregled zadruga i zadrugarstva u Republici Srbiji

U svojoj dugoj istoriji, zadrugarstvo u Republici Srbiji imalo je svoje uspone i padove, u zavisnosti od društveno-ekonomskih i političkih uslova aktuelnih za to vreme. Od 40-ih godina 19. veka ideja zadrugarstva se brzo širila iz Velike Britanije, Francuske i Nemačke ka istočnoj i južnoj Evropi. Zadrudni koncept je do Srbije stigao 50-ih godina 19. veka i vrlo brzo je osnovan veliki broj zemljoradničkih zadruga.

Prva zadruga je osnovana u Bačkom Petrovcu 1846. godine, na teritoriji Vojvodine. Ovu prvu zadrugu na našim prostorima pod nazivom „*Gazdovský spolok*“, osnovao je slovački prosvetitelj Štefan Homola. Finansijske zadruge zasnovane na Rajfajzen (*Raiffeisen*) modelu su, takođe, počele da se osnivaju i nude pristupačnije uslove kreditiranja, što je omogućilo sitnoposedničkim imanjima da prošire svoju delatnost, uključujući kupovinu zemlje pod povoljnim kreditnim uslovima. Osnivanje zadruga u Srbiji je usledilo, dakle, odmah nakon osnivanja prvih zadruga u evropskim zemljama, kao rezultat rastuće potrebe siromašnih seljaka da se brane od zelenaša i trgovačkih špekulanata. Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga, sa sedištem u Smederevu, osniva se 1895. godine, a 1898. godine seli se u Beograd. Ovo udruženje je, zajedno sa drugim nacionalnim udruženjima ovog tipa, učestvovalo u osnivanju Međunarodnog zadružnog saveza – ICA u Londonu 1895. godine. Samo tri godine kasnije, 1898. godine usvojen je prvi zakon koji reguliše ovu oblast – Zakon o zemljoradničkim i zanatskim zadrugama. Do 1930. godine je zadrudni sektor u Kraljevini Jugoslaviji izvršio najveću komasaciju zadrudne imovine u celoj jugoistočnoj Evropi.

Tridesetih godina prošlog veka počinju da se osnivaju omladinske i studentske zadruge kao vid interesnog udruživanja mladih za rad na privremenim i povremenim poslovima. Prva studentska zadruga u Beogradu osnovana je 1931. godine na inicijativu uglednih profesora. Poslovi koji su se nudili tadašnjim studentima bili su vezani za raznošenje mleka, prodaju udžbenika i taksenih markica, kao i lakši fizički poslovi. Istovremeno se uvećavao i broj zanatskih, potrošačkih, a posebno zemljoradničkih zadruga, tako da je do početka Drugog svetskog rata postojalo više od 3500 zadruga. Za vreme Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca - Kraljevine Jugoslavije 1918 - 1941. godine, s obzirom na nivo privredne razvijenosti zemlje, zadrugarstvo je bilo dobro razvijeno. Dominirale su zemljoradničke zadruge koje su 1938. godine činile 82,7% ukupnog broja zadruga. U poljoprivredi su bile najzastupljenije kreditne i nabavno - prodajne zadruge, ali su postojale i specijalizovane proizvođačko - prerađivačke zadruge (žitarske, stočarsko -

mlekarske, vinogradarske, voćarske, pčelarske i dr). One su imale značajnu ulogu u porastu robne proizvodnje i rešavanju ili ublažavanju socijalnih problema sela. Zakon o privrednim zadrugama („Službene novine Kraljevine Jugoslavije“, broj 217 od 24. septembra 1937. godine) donet je 11. septembra 1937. godine.

Nakon drugog svetskog rata, osnovnim zakonom o zemljoradničkim zadrugama iz 1949. godine, zadruga je definisana kao „ekonomska organizaciju u koju se radno seljaštvo udružuje radi unapređenja poljoprivredne proizvodnje, podizanja svog životnog standarda i izgradnje socijalizma na selu“. Ovaj zakon predviđao je dve forme udruživanja – opšte zemljoradničke zadruge i seljačke radne zadruge, koje su nastajale po ugledu na sovjetske kolhoze, odnosno prostim ujedinjavanjem seljačkih gazdinstava. U poljoprivrednom sektoru, stare poljoprivredne zadruge su modifikovane 1952. godine i delimično uključene u sistem radničkog samoupravljanja. Efektivno ukidanje zadružne imovine je bilo ključna promena – zakon je prepoznavao samo društvenu i privatnu imovinu.

Posle 1957. godine menja se karakter i uloga zadruga u razvoju poljoprivrede i sela. Na značaju su dobile opšte zemljoradničke zadruge koje su, pored primarne delatnosti, bile angažovane na unapređenju kvaliteta života na selu – uključujući ne samo ekonomske već i kulturne i socijalne aspekte.

Početak šezdesetih godina prošlog veka osnivaju se i prve stambene zadruge za rešavanje stambenih potreba svojih članova. One su se izuzetno brzo razvijale tako da je do kraja šezdesetih na prostoru bivše Jugoslavije bilo već 1400 stambenih zadruga. Kada je reč o potrošačkim zadrugama, period šezdesetih godina označava početak njihovog slabljenja jer njihovu funkciju postepeno preuzimaju klasična trgovina i sindikalne organizacije.

Period nakon 1965. godine bio je jedan od najnepovoljnijih u istoriji zemljoradničkog zadrugarstva na ovim prostorima. U tom periodu zadruge gube na značaju i redom se su pretvorene ili spojene sa drugim organizacionim oblicima, kao što su poljoprivredni kombinati, organizacije udruženog rada (OUR) i samoupravne organizacije udruženog rada (SOUR), tako da je, posledično, zadružna imovina (npr. poljoprivredno zemljište, mlinovi, klanice, pekare itd.) postajala društvena svojina tih novih privrednih subjekata. Nakon usvajanja Zakona o jedinstvenim privrednim komorama 1962. godine, zadružni savezi takođe su izgubili status pravnog lica i nastavili sa radom kao sekcije za zadrugarstvo pri privrednim komorama koje su, shodno tom zakonu, postale pravni sledbenici celokupne, veoma vredne imovine zadružnih saveza. Nakon donošenja Ustava 1974. godine, na osnovu kojeg je usvojen Zakon o udruživanju zemljoradnika, zadružni savezi su 1976. godine ponovo stekli status pravnog lica, ali bez imovine, kao suštine zadružnog poslovanja.

Privredna i društvena reforma iz 1989. godine unosi radikalne promene u privredni i politički sistem zemlje. U okviru agrarne politike značajniju ulogu dobijaju poljoprivredna gazdinstva, kao samostalni ekonomski subjekti, jer su ukinuti svi limiti koji su sputavali njihov ekonomski razvoj. Ponovo dolazi do udruživanja poljoprivrednih gazdinstava u zemljoradničke zadruge.

Amandmanima na Ustav SFRJ iz 1988. godine, kao ravnopravni oblik svojine ponovo je uvedena zadružna svojina. Umesto ranijih zakona o udruživanju zemljoradnika, doneti su zakoni o zadrugama: u Srbiji 1989. godine - Zakon o zadrugama i Zakon o zemljoradničkim zadrugama, kao i Zakon o načinu i uslovima vraćanja imovine stečene radom i poslovanjem zadruga i zadrugara posle 1. jula 1953. godine iz 1990. godine, a u u SFRJ 1990. godine - Zakon o zadrugama i u SR Jugoslaviji 1996. godine - Zakon o zadrugama. U Prema ovim zakonskim rešenjima, zadruge su organizacije zadrugara koje se osnivaju njihovom samoinicijativom, sredstva za rad obezbeđuju zadrugari putem udela, a njihovu materijalnu osnovu čini zadružna imovina. Zadrugom upravljaju zadrugari preko svojih organa: skupštine, upravnog odbora i nadzornog odbora. Intencija zakonodavca je bila jačanje seoskih gazdinstava i zadružnih privrednih subjekata uz omogućavanje da se isti razvijaju kao robni proizvođači i lakše uključuju u robno-novčane i tržišne odnose.

Ovim propisima predviđeno je da se zadružna imovina vrati zadrugama i zadružnim savezima kojima je oduzeta bez nadoknade. Prema trenutno važećem zakonu, predviđeno je da imovina koja je bila u vlasništvu zadruga i zadružnih saveza, odnosno saveza zadruga, posle 1. jula 1953. godine, a koja je organizacionim odnosno statusnim promenama ili na drugi način preneti bez naknade drugim korisnicima koji nisu zadruga ili zadružni savezi, bude vraćena zadruzi iste vrste čija je imovina bila, odnosno zadružnom savezu, koji vrši funkciju zadružnih saveza čija je imovina bila, a ako nje nema onda zadruzi iste vrste koja posluje na području na kome je poslovala zadruga koja je bila vlasnik imovine čiji se povraćaj traži, odnosno zadružnom savezu koji vrši funkcije zadružnog saveza odnosno saveza zadruga čija je imovina bila. Neujednačena praksa i postupanje sudova i organa uprave prilikom rešavanja u ovim postupcima usporila je i otežala povraćaj zadružne imovine, a pojedini postupci traju i preko 10 godina. Nepreciznost odredbi kojim se uređuje povraćaj zadružne imovine u ovom i propisima koji su mu prethodili dovela je do niza problema u praksi, s obzirom da na osnovu njih zadruga nije mogla imovinu, i kad joj je bila vraćena, da prevede u zadružnu svojinu, već je mogla samo da bude upisana kao imalac prava, najčešće korišćenja, na toj imovini, koja je ostala u društvenoj svojini. S druge strane, odredbe važećeg zakona otvorile su prostor za zloupotrebe, jer je bilo pokušaja da se stvaranjem fiktivnih zadruga dođe u posed značajne imovine, pre svega poljoprivrednog zemljišta, koje je nekad bilo zadružno.

Rešavanje problema vraćanja zadružne imovine dodatno je zakomplikovan Zakonom o pretvaranju društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu u druge oblike svojine („Službeni glasnik RS”, br. 49/92, 54/96 i 62/06) i Uputstvom o načinu i postupku utvrđivanja i evidentiranja poljoprivrednog zemljišta u državnoj i društvenoj svojini koje koriste pravna lica („Službeni glasnik RS”, 21/94), kojim nije predviđena mogućnost da se prilikom razgraničenja društvenog zemljišta sem društvene i državne svojine posebno evidentira i poljoprivredno zemljište u zadružnoj svojini, već je zemljište koje je zadruga stekla teretno-pravnim poslom evidentirano kao imovina u društvenoj svojini odnosno društveni kapital zadruga.

Proces privatizacije takođe je zakomplikovao proces rešavanja društvene svojine u zadrugama. S obzirom da se privatizacija dela kapitala ili imovine zadruga direktno kosi sa modelom funkcionisanja zadruga, u kojoj se članstvo ne može steći kupovinom uloga, već odlukom organa zadruga o prijemu novog fizičkog lica kao zadrugara, a na upravljanje zadrugom ne utiče visina pojedinačnih uloga, niti se dobit deli isključivo prema visini uloga, vremenom su započeti postupci privatizacije društvenog kapitala u zadrugama obustavljeni. Na početku privatizacije javio se i problem transformacije društvenih preduzeća u oblasti agrara tj. osnovnih organizacija kooperanata u zadruga, kako bi izbegli privatizaciju, a reakcija na ovu pojavu bilo je gotovo potpuna obustava upisivanja zadružne svojine, koja je obuhvatila čak i novoosnovane zadruga, koje nisu imale nikakvu vezu sa starom zadružnom imovinom. Nakon okončanja privatizacije društvenih preduzeća iz oblasti agrara javio se novi problem potraživanja zadruga za povraćaj zadružne imovine po odredbama važećeg zakona, ali iz imovine bivših društvenih preduzeća, koja su u međuvremenu privatizovana.

Ustav Republike Srbije iz 2006. godine, poznaje tri oblika svojine – javnu, privatnu i zadružnu, čime je stvoren pravni osnov za konačno razrešenje pitanja društvene svojine u zadrugama, koja više nije ustavna kategorija.

Trenutno se zadrugarstvo u Srbiji nalazi u veoma teškom položaju. Prema podacima Agencija za privredne registre u Republici Srbiji u oktobru 2015. godine ukupno je registrovano 4.117 zadruga, od čega je svega 2.228 aktivno, dok je 88 zadruga u stečajnom postupku, 139 u procesu likvidacije, a ostale zadruga su brisane iz Registra. Broj aktivnih zadruga uvećan je samo za 10 zadruga u odnosu na 2014. godinu.

Od ukupnog broja zadruga:

- **zemljoradničke zadruge** čine preko 65% (ukupno 2691 od čega je aktivnih 1.466, brisanih iz registra 1072, u procesu likvidacije 74, u stečajnom postupku 79),
- **omladinskih zadruga** čine 16,6% (ukupno 686 od čega je aktivnih 418, brisanih iz registra 234, u procesu likvidacije 33 i jedna u stečajnom postupku),
- **stambenih zadruga** čine 7,6% (ukupno 312 od čega aktivnih 113, brisanih iz registra 182, u procesu likvidacije 12 i pet zadruga u stečajnom postupku),
- **zanatske zadruge** čine 4% (ukupno 164 od čega aktivnih 78, brisanih iz registra 78, u procesu likvidacije sedam i jedna zadruga u stečajnom postupku),
- **potrošačke zadruge** (ukupno 0,6% njih 25 od čega aktivnih osam, brisanih iz registra 16 i u procesu likvidacije jedna zadruga).

Finansijske izveštaje za 2014. godinu podnelo je 1.418 zadruga, što je približno 2,8% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Iskazani ukupni poslovni prihodi zadruga iznose oko 64,7 milijarde dinara i manji su u odnosu na 2013. godinu (85,4 milijarde dinara), ali je neto finansijski rezultat bio pozitivan i bolji u odnosu na 2013. godinu za 287 miliona dinara.

U zadrugama je prema podacima iz finansijskih izveštaja za 2014. godinu zaposleno ukupno 4707 zaposlenih, ali veliki broj zadruga nema niti jednog prijavljenog zaposlenog.

Zemljoradničko zadrugarstvo je dominantno u ukupnom zadrugarstvu Srbije, ne samo prema učešću u ukupnom broju zadruga, već i prema ostvarenim finansijskim rezultatima. Ukupni poslovni prihodi zemljoradničkih zadruga iznose 58.9 milijardi dinara ili 68% ukupnih prihoda zadružnog sektora i zapošljavaju 3793, odnosno 80,6% od ukupnog broja zaposlenih u zadrugama.

U periodu od 2010-2015. formirano je i u Registar Agencije za privredne registre upisano 371 novih zadruga svih vrsta. Godišnje se osniva između 50-70 zadruga, a broj aktivnih zadruga uglavnom stagnira. Broj novoosnovanih zadruga svih vrsta u 2015. godini znatno je manji od broja novoosnovanih u 2010. godini.

U Registar Agencije za privredne registre upisano je 40 zadružnih saveza, od čega su 33 zadružna saveza aktivna.

II. 2. Strateški i institucionalni osnov uređenja zadruga

Strateški osnov za uređenje i razvoj zadruga i zadrugarstva u Republici Srbiji sadržan je Strategiji za podršku razvoja malih i srednjih preduzeća, preduzetništva i konkurentnosti za period od 2015. do 2020. godina, sa Akcionim planom za sprovođenje navedene strategije 2015-2016. („Službeni glasnik RS”, broj 35/2015).

Institucionalni osnov za predlaganje zakonskog uređenja zadruga u Republici Srbiji sadržan je u članu 4. Zakona o ministarstvima („Službeni glasnik RS”, br. 44/14, 14/15 i 54/15), kojim je propisano da Ministarstvo privrede obavlja poslove državne uprave koji se, između ostalog, odnose i na privredu i privredni razvoj, položaj i povezivanje privrednih društava i drugih oblika organizovanja za obavljanje delatnosti, kao i mere ekonomske politike za razvoj malih i srednjih preduzeća i preduzetništva.

II. 3. Prednosti i specifičnosti zadruga

Zadruge imaju veliki potencijal za održivi privredni i društveni razvoj u zajednici, koji se ogleda kroz:

- potencijal za stvaranje sigurnijih i održivih poslova;
- potencijal za oživljavanje poljoprivrede, ruralnog i ravnog regionalnog razvoja, jer se putem osiguravanja plasmana, snižavanja troškova proizvodnje, ukрупnjavanja ponude i povećanja dodate vrednosti kroz izgradnju skladišnih i preradnih kapaciteta, uvećavaju prihodi i povećava sigurnost poljoprivrednika zadrugara, podstiču ulaganju u poljoprivredu i smanjenju migracija iz sela u gradove;
- ponudu usluga boljeg kvaliteta, odnosno usluga koje su potrebne zajednici, koje privatni korporativni sektor ne pruža zbog malog profita, pogotovo u oblasti zdravstvene zaštite, socijalne zaštite, zapošljavanja marginalnih društvenih grupa, seoskog turizma i pružanja osnovnih dobara i usluga (npr. prodavnice na udaljenim mestima);
- potencijal za smanjenje nivoa neformalne („sive“) ekonomije, posebno u tradicionalno vrlo neformalnom poljoprivrednom sektoru, što rezultira većim ubiranjem poreza i nižom stopom protivpravnog ponašanja;
- pozitivne efekte na razvoj stanogradnje, rešavanje nerešenih stambenih pitanja na ekonomski prihvatljiviji način i održavanje objekata;
- održiv model zadovoljenja opštih interesa zajednice, borbe protiv siromaštva i društvene reintegracije ugroženih grupa, (socijalne zadruge i potrošačke zadruge organizovane u formi tzv. SOS marketa);
- podsticanje zdrave konkurencije u privrednim granama u kojima su (u našim uslovima i okolnostima) tradicionalno zastupljeni monopolski, duopolski i oligopolski položaji, odnosno dominantni položaji velikih privrednih društava (stanogradnja, potrošnja, agrar);
- veliki značaj za lokalni ekonomski razvoj.

Iako je usmerena na vršenje određene privredne delatnosti, zadruga se bitno razlikuje od privrednog društva, pre svega po statusu svojih članova, raspodeli dobiti, pravu glasa i solidarnosti umesto srazmernosti ulaganja. Osnovni interes udruživanja zadrugara nije, kao kod privrednih društava, maksimizacija profita na osnovu uloženog kapitala, već maksimizacija koristi putem poslovanja kroz zadrugu, korišćenja njenih usluga i ostvarivanje drugih ciljeva zbog kojih je osnovana. Zadruga posluje poštujući zadružne vrednosti kao što su samopomoć, samoodgovornost, demokratičnost, jednakost, pravičnost i solidarnost, koji su dalje konkretizovani u zadružnim principima. Shodno tome, bez obzira na razliku u visini uloga, u upravljanju zadrugom svi zadrugari imaju ravnopravno pravo glasa, a primarni kriterijum raspodele dobiti nije učešće u kapitalu, već obim poslovanja putem zadruge.

Zbog čestog pogrešnog razumevanja suštine savremenog zemljoradničkog zadugarstva, važno je naglasiti da zadrugari koji pristupaju zadruzi nemaju obavezu unošenja poljoprivrednog zemljišta u privatnoj svojini, već da oni po pravilu i dalje samostalno proizvode poljoprivredne proizvode, a preko zadruge ih zajednički skladište i prodaju u najpovoljnijem momentu na tržištu, na koji način pored ostalog dobijaju bolju cenu, nabavljaju jeftinije semenski materijal đubrivo i sl, koriste mašinske usluge, ulažu i koriste preradne kapacitete i sl.

U sklopu prednosti zadruga, ovde je potrebno istaći i veoma značajnu otpornost i tzv. elastičnost zadruga ispoljenu tokom globalne ekonomske i finansijske krize. Ovu činjenicu naročito ističu zaključci i podaci Međunarodne organizacije rada, koja brojnim aktivnostima podržava zadružni sektor.

II. 4. Probleme koje novi zakon o zadrugama rešava

Društvene odnose u oblasti zadruga i zadrugarstva u Republici Srbiji u ovom trenutku uređuju dva zakona, i to:

- 1) Zakon o zadrugama („Službeni list SRJ”, br. 41/96 i 12/98 i „Službeni glasnik RS”, br. 101/05 - dr. zakon i 34/06), koji je donet 1996. godine, kao savezni zakon, a danas se, u skladu sa ustavnopravnim promenama koje su se odigrale u međuvremenu, primenjuje kao republički zakon i
- 2) Zakon o zadrugama („Službeni glasnik SRS”, br. 57/89 i „Službeni glasnik RS”, br. 67/93, 46/95 i 101/05 – dr. zakon), koji je donet 1989. godine.

Navedena činjenica izaziva pravni dualizam, sukob (koliziju) i preklapanje pojedinih pravnih normi, što izaziva neujednačenost primene, različita tumačenja, nesigurnost i konfuziju u praksi, kao i neusklađenost sa savremenim društveno-ekonomskim okolnostima.

Zadruge i zadrugarstvo u Republici Srbiji izloženi su problemima različite vrste i traže zadovoljenje odgovarajućih potreba, a važeći zakoni koji uređuju zadruge su pokazali niz nedostataka u primeni.

Regulatorni i faktički nedostaci trenutnih zakonskih rešenja se ukratko sastoje u sledećem:

- 1) razjedinjenost i međusobna neusklađenost zakonske materije;
- 2) zastarelost i nefunkcionalnost zakonskih rešenja donetih u uslovima bitno drugačijih ekonomskih, društvenih i političkih okolnosti;
- 3) nerazrešeni imovinsko-pravni odnosi – nedefinisani uslovi i postupak za upis zadružne svojine imovine zadruga i zadružnih saveza koja je evidentirana kao društvena svojina, što, između ostalog, onemogućava zadrugama da istu koriste kao sredstvo obezbeđenja vraćanja kredita uzetih kod banaka a takođe dovodi;
- 4) nedorečene i vremenski neograničene odredbe važećeg zakona o pravima novoosnovanih zadruga na vraćanje imovine, koja je ranije bila u vlasništvu zadruga, koje otvaraju prostor za zloupotrebu i malverzacije putem osnivanja fiktivnih zadruga i ugrožavaju pravnu sigurnost drugih privrednih subjekata;
- 5) propust da se definišu i bliže uredi važni pojmovi, kao što su ulog zadrugara, osnovni kapital i njihov međusobni odnos;
- 6) postojanje odredbi koje kočje dokapitalizaciju zadruga, jer uslovljavaju jednakost uloga, što kao posledicu ima da visinu uloga određuju ekonomski najslabiji zadrugari;
- 7) nepotrebno visoko postavljen minimalni broj osnivača zadruge, čime se nepotrebno otežava osnivanje zadruga, pogotovo u selima gde je došlo do osetnog smanjenja broja stanovnika;
- 8) neefikasni pravni instituti važećih zakona, pre svega u pogledu vršenja javnih ovlašćenja koja su poverena zadružnim savezima. Ovim ovlašćenjima zadružni savezi su dobili pravo da donose opšta pravila kojima se uređuje primena zadružnih principa i druga pitanja od značaja za poslovanje vrsta zadruga koje povezuju ti savezi, kao i pravila kojima se propisuju uslovi za obavljanje zadružne revizije, sadržina izveštaja o obavljenoj reviziji, kao i druga pitanja od značaja za zadružnu reviziju zadruga. Ovi pravni akti predstavljaju podzakonske akte za sprovođenje zakona koji uređuju zadruge. Pošto su zadružni savezi ovlašćeni za donošenje pomenutih akata, kao i za njihovo sprovođenje, a da pri tome nije bio predviđen efikasan nadzor nad njihovim radom od strane nadležnog državnog organa, nastao je niz nepravilnosti i deformacija u poslovanju zadruga i zadružnih saveza, posebno u pogledu sprovođenja zadružne revizije. S tim u vezi, javlja se potreba za

preuređenjem, odnosno zakonskim uređenjem zadružne revizije, a na osnovu iskustava iz prakse;

- 9) zakonsko neprepoznavanje i neregulisanje pojedinih novih vrsta zadruga, poput socijalnih zadruga, što otežava njihov nastanak i razvoj, kao i nepostojanje pravnog osnova za dalje udruživanje zadruga na zadružnim principima u sekundarne zadruge (složene zadruge);
- 10) potreba da se novim, savremenim rešenjima stvori odgovarajući pravni ambijent za sprovođenje reforme u zadružnom sektoru, kao prvi korak u revitalizaciji zadrugarstva u Republici Srbiji, a u skladu sa modernim svetskim trendovima, što se ne može postići parcijalnim izmenama postojećih zakona.

U narednom periodu trebalo bu stvoriti okvir za osnivanje i poslovanje štedno-kreditnih zadruga, čiji bi rad bio adekvatno regulisan i nadziran, kako bi se sprečilo ponovno javljanje piramidalnih štedionica i ne bi ugrozila sigurnost finansijskog sistema. Nažalost, na osnovu stava Narodne banke Srbije, za to u ovom trenutku još uvek ne postoje uslovi, pa pitanje štedno-kreditnih zadruga nije obuhvaćeno ovim zakonom.

III. OBJAŠNJENJA OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

1. Osnovne odredbe (čl. 1-13.)

Kao predmet ovog zakona utvrđeno je uređenje: osnivanja zadruge, sticanja i prestanka statusa zadrugara, knjige zadrugara, upravljanja zadrugom i organa zadruge, imovine i poslovanja zadruge, fondova, raspodele dobiti i pokrića gubitaka u zadrugama, prestanka zadruge, zadružnih saveza, složene zadruge, registracije zadruge, zadružne revizija, kao i drugih pitanja značajnih za status i rad zadruge. Zadruga je ovim zakonom određena privredni subjekat sa statusom pravnog lica, koje predstavlja poseban oblik organizovanja fizičkih koji poslovanjem na zadružnim načelima ostvaruju svoje ekonomske, socijalne, kulturne i druge interese, i na demokratski način upravljaju i kontrolišu zadrugu, što je u skladu sa opšteprihvaćenom međunarodnom definicijom zadruga. Zakon o zadrugama zauzima stav da ne postoji mogućnost osnivanja zadruga u nekoj od formi predviđenih za privredna društva. Dalje, često se zadruge shvataju kao oblici udruženja ili privrednih društava ili prelaznih formi ovih organizacija. Međutim, najispravnije shvatanje je ono prema kome su zadruge samosvojtven, autentičan i originalan privredni subjekat (*sui generis* entitet). Zadrugar je određen kao fizičko lice koje je član zadruge i u celosti ili delimično posluje preko zadruge, odnosno koje preko zadruge prodaje svoje proizvode, odnosno usluge, nabavlja proizvode ili koristi usluge potrebne za obavljanje svoje delatnosti ili na drugi način neposredno učestvuje u obavljanju delatnosti radi kojih je zadruga osnovana, što je u skladu sa opšteprihvaćenom međunarodnom definicijom zadruga.

Zadruga se osniva i posluje na zadružnim vrednostima koje se sprovode u skladu sa zadružnim principima. Zadružne vrednosti su: samopomoć, samodgovornost, demokratičnost, jednakost, pravednost i solidarnost koje se sprovode u skladu sa zadružnim principima, kojima se, kao smernicama konkretizovanim u zadružnim pravilima, članovi zadruge rukovode u upravljanju i poslovanju zadrugom.

Međunarodni zadružni principi su:

1. *Dobrovoljno i otvoreno članstvo* koje podrazumeva da su zadruge dobrovoljne i otvorene organizacije za sva lica, koja mogu da pružaju, odnosno koriste njene usluge i proizvode, kao i lica koja su voljna da prihvate odgovornost članstva u njima, bez socijalne, rasne, političke i verske netrpeljivosti.

- Slobodna volja članova da rade zajedno je osnovni razlog njihove motivacije za članstvo u zadrugi;
2. *Demokratska kontrola od strane zadrugara* predstavljena je kroz samu organizaciju zadruga kao demokratskog društva kojim upravljaju i koje kontrolišu njeni članovi, koji aktivno učestvuju u donošenju odluka i formulisanju njene poslovne i razvojne politike, kao i odgovornost izabranih predstavnika zadruga svim članovima zadruga. Svaki zadrugar ima jednako pravo glasa u upravljanju i kontroli poslovanja zadruga (princip jedan zadrugar – jedan glas);
 3. *Ekonomsko učešće zadrugara*, prema mogućnostima zadrugari obrazuju i doprinose kapitalu zadruga i ravnopravno njime upravljaju, dobit raspodeljuju za jednu ili više namena u cilju razvoja zadruga i za deobu među zadrugarima prema doprinosu srazmernom njihovim ulozima i poslovima sa zadrugom, kao i za podršku i pomoć drugim aktivnostima odobrenim od strane članstva;
 4. *Autonomija i nezavisnost zadruga* se ogleda u samostalnosti organizacije samopomoći zadruga kojom upravljaju i koju kontrolišu zadrugari. Zadruga čuva svoju samostalnost, nezavisnost, demokratsku upravu svojih članova i kada zaključuje ugovore sa drugim subjektima, uključujući i državne organe, ili kada prikuplja kapital od trećih lica;
 5. *Obrazovanje, obuka i informisanje* – Zadruga obezbeđuju obrazovanje i obuku svojih članova, izabranih predstavnika, menadžera i zaposlenih, da bi oni mogli efektivno doprinositi razvoju svojih zadruga i informišu širu javnost, a naročito mlade i lidere javnog mnjenja o zadrugarstvu i pogodnostima koje ono pruža;
 6. *Međuzadružna saradnja* ukazuje na činjenicu da zadruga najdelotvornije služe svojim članovima istovremeno jačajući zadružni pokret tako što rade zajedno kroz lokalne, regionalne, nacionalne i međunarodne strukture;
 7. *Briga za zajednicu* se manifestuje kroz aktivnosti zadruga u skladu sa održivim razvojem svojih zajednica kroz politiku odobrenu od strane njihovih članova.

Zadruga u svom poslovanju primenjuju i etičke zadružne principe, i to: otvorenost, društvena odgovornost i briga za druge, kao i poštenje.

Zadruga stiče svojstvo pravnog lica upisom u registar koji vodi organ nadležan za poslove registracije privrednih subjekata (u daljem tekstu: Registar), u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Zadruga se ne može organizovati kao privredno društvo u smislu zakona kojim se uređuju privredna društva ili kao drugi oblik organizovanja, niti se može pripojiti ili spojiti sa privrednim društvom ili drugim pravnim licem koje nije zadruga, niti promeniti oblik u privredno društvo ili drugo pravno lice. Na ovaj način, razrešava se sukob koji postoji između odredaba važećih zakona kojima se uređuju zadruga, budući da Zakon o zadrugama iz 1996. godine, propisuje da se zadruga ne može organizovati kao preduzeće ili drugi oblik organizovanja, niti se može pripojiti ili spojiti s preduzećem ili drugim pravnim licem koje nije zadruga, dok, s druge strane, Zakon o zadrugama iz 1989. godine propisuje da zadruga prestaje, između ostalog, ako se spoji, odnosno pripoji sa drugom zadrugom ili preduzećem ili ako se podeli na više zadruga. Propisivanjem ovog pravila čuva se samosvojstvenost i originalnost zadruga kao pravne i poslovne forme, sprečavaju zloupotrebe i izvitoperenje zadružnih načela i vrednosti, stvaranje „lažnih“ zadruga (tzv. zadruga-školjke), pre svega radi korišćenja pogodnosti i podsticaja namenjenih „pravim“ zadrugama. Zadruga može biti osnivač, odnosno član drugog pravnog lica, u skladu sa zakonom i zadružnim pravilima, čime se stvaraju zakonske pretpostavke za realizaciju modela javno-privatnih partnerstava zadružnog i javnog sektora, koji se najčešće institucionalizuju u formi zajedničkog privrednog društva (engl. *special purpose vehicle, special purpose entity*). Zadruga može da obrazuje jedan ili više ogranaka, kao organizacionih delova zadruga koji nemaju status pravnog lica i koji imaju mesto

poslovanja i zastupnika, a poslove sa trećim licima obavljaju u ime i za račun zadruga. Ogranak se registruje u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata.

Zadruga posluje pod registrovanim poslovnim imenom. Poslovno ime zadruga obavezno sadrži oznaku vrste zadruga, pravne forme, naziva zadruga i mesta sedišta. Isključivo privredni subjekti koji su registrovani i posluju u skladu sa ovim zakonom imaju pravo i obavezu da u poslovnom imenu koriste reč: „zadruga”. Zadruga može u poslovanju, pored poslovnog imena, da koristi i skraćeno poslovno ime, kao i poslovno ime na stranom jeziku, ako su ta imena navedena u osnivačkom aktu i registrovana u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata. Skraćeno poslovno ime obavezno sadrži naziv i pravnu formu. Poslovno ime, odnosno naziv zadruga ne može da bude zamenljivo sa poslovnim imenom, odnosno nazivom druge zadruga, drugog privrednog subjekta ili drugog pravnog lica, niti da izaziva zabunu o identitetu i delatnosti zadruga ili povezanosti sa privrednim društvom, te da vređa prava intelektualne svojine, odnosno druga prava. Sedište zadruga je mesto na teritoriji Republike Srbije iz koga se upravlja poslovanjem zadruga i određuje se osnivačkim aktom. Dostavljanje se vrši na adresu sedišta zadruga. Izuzetno, zadruga može da ima posebnu adresu za prijem pošte na koju se vrši dostavljanje.

Zadruga može obavljati sve zakonom dozvoljene delatnosti. Pretežna delatnost zadruga određuje vrstu zadruga, a to je ona delatnost koja je kao takva određena osnivačkim aktom i upisana u Registar.

Što se tiče vrsta zadruga, one se mogu osnovati kao zemljoradničke ili poljoprivredne, stambene, potrošačke, zanatske, radničke, socijalne, studentsko-omladinske, socijalne, zdravstvene, kao i druge vrste zadruga za obavljanje proizvodnje, prometa robe, vršenja usluga i drugih delatnosti u skladu sa ovim zakonom. Obrazovanje i rad učeničkih zadruga uređuje se propisima iz oblasti osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja.

Zemljoradničke ili poljoprivredne zadruga mogu biti opšte i specijalizovane, kao što su: ratarske, voćarske, povrtarske, vinogradarske, stočarske, pčelarske i dr. Zemljoradničke ili poljoprivredne zadruga proizvode, preuzimaju, prerađuju i prodaju poljoprivredne, prehrambene i druge proizvode zadruga i zadrugara, snabdevaju zadrugare reprodukcijom materijalom, energijom, sredstvima za proizvodnju, delovima za poljoprivrednu mehanizaciju i drugom robom, vrše promet roba i usluga zadruga, zadrugara i za zadrugare i pružaju usluge domaćinstvima poljoprivrednika u organizovanju i razvoju seoskog turizma. Specijalizovane zemljoradničke zadruga organizuju proizvodnju određenih proizvoda, njihovu preradu i plasman na tržištu.

Stambene zadruga, kao investitori i izvođači radova, organizuju izgradnju i održavanje, grade i održavaju stanove, stambene zgrade, garaže i poslovni prostor za zadrugare, angažovanjem sredstava i rada zadrugara i drugih fizičkih i pravnih lica. Angažovanje sredstava i ličnog rada zadrugara se uređuje pojedinačnim ugovorom između stambene zadruga i njenih članova u skladu sa pozitivnim propisima i zadružnim pravilima.

Potrošačke zadruga obezbeđuju zajedničku nabavku usluga i roba za svoje članove.

Zanatske zadruga izrađuju i prodaju svoje zanatske proizvode i proizvode domaće radinosti, kao i zanatske proizvode i proizvode domaće radinosti svojih zadrugara, obavljaju zanatske usluge i snabdevaju zadrugare materijalom i sredstvima za proizvodnju.

Radničke zadruga proizvode i prodaju svoje proizvode i pružaju usluge, obavljajući delatnost kroz ekonomsko udruživanje zaposlenih koji su ujedno i članovi zadruga.

Studentsko-omladinske zadruga na organizovan način obezbeđuju zadrugarima obavljanje privremeni i povremenih poslova kod privrednih subjekata u skladu sa propisima iz oblasti rada, a u cilju sticanja dopunskih sredstava za

školoavanje i zadovoljenje osnovnih socijalnih, kulturnih i drugih ličnih i zajedničkih potreba.

Socijalne zadruge, obavljaju različite delatnosti radi ostvarenja socijalne, ekonomske i radne uključenosti, kao i zadovoljenja drugih srodnih potreba pripadnika ugroženih društvenih grupa ili radi zadovoljenja opštih interesa unutar lokalne zajednice. Socijalni ciljevi socijalne zadruge se bliže određuju zadružnim pravilima. Socijalne zadruge dužne su da najmanje polovinu ostvarene dobiti, odnosno viška prihoda nad rashodima, koje ostvaruju obavljanjem delatnosti ulažu u unapređenje i ostvarivanje postavljenih socijalnih ciljeva.

Pod pripadnicima ugroženih društvenih grupa, u smislu ovog zakona, smatraju se lica koja pripadaju društvenim grupama koje se nalaze u stanju socijalne potrebe, u smislu zakona kojim se uređuje socijalna zaštita i obezbeđivanje socijalne sigurnosti građana.

Zdravstvene zadruge pružaju pomoć i usluge zadrugarima i članovima njihovih porodica kroz pomoć za dobrovoljno zdravstveno osiguranje, nabavku lekova, finansiranje troškova lečenja i druge vidove pomoći.

Navedeno nabiranje zadruga i njihovo opisivanje nije učinjeno na taksativan način, nego na egzemplaran, pa se tako zakonski ostavlja mogućnost da se zadruge osnivaju i organizuju i za obavljanje drugih delatnosti koje nisu zabranjene zakonom.

Zadruga uživa posebnu zaštitu Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave u obavljanju njene pretežne delatnosti, koja se ogleda u podsticanju zadrugarstva merama ekonomske, agrarne i stambene politike, kao i drugih razvojnih politika, uključujući davanje odgovarajućih olakšica i pogodnosti, a koje se utvrđuju posebnim propisima, kao i mogućnosti osnivanja posebnih fondova (fondacija) za razvoj zadruga od strane jedinica lokalne samouprave ili autonomne pokrajine ili obezbeđivanjem sredstava u budžetu jedinica lokalne samouprave, autonomne pokrajine i republike.

Na sva pitanja koja se odnose na zadruge, a koja nisu posebno uređena ovim zakonom, shodno će se primenjivati odredbe zakona kojima se uređuje pravni položaj društava sa ograničenom odgovornošću.

2. Osnivanje zadruge (čl. 14-22.)

Zadruga se osniva na osnivačkoj skupštini, zaključenjem ugovora o osnivanju, usvajanjem zadružnih pravila i izborom organa. Kada je reč o najmanjem broju osnivača, predviđeno je da zadrugu može osnovati najmanje pet poslovno sposobnih fizičkih lica. Osnivači i članovi zadruge mogu da budu domaća i strana fizička lica, što je u skladu sa međunarodnim i ustavnim načelom ravnopravnog tretmana stranih i domaćih investitora.

Zavisno od ciljeva osnivanja i potrebnih sredstava za osnivanje i poslovanje, zadruge se mogu osnivati ulozima ili članarinama, u skladu sa ugovorom o osnivanju i zadružnim pravilima. Zadruge se osnivaju sa ulozima (pravilo), a izuzetno stambene, studentsko-omladinske, potrošačke i socijalne zadruge, čiji cilj nije sticanje i raspodela dobiti (nedobitne, neprofitne zadruge) mogu se osnovati članarinom, u skladu sa ugovorom o osnivanju i zadružnim pravilima. Ove zadruge se ne osnivaju u cilju sticanja dobiti, već radi zadovoljenja raznovrsnih potreba zadrugara, a njihovo poslovanje odlikuju prvenstveno pravila uzajamnosti, solidarnosti i podmirivanja stvarnih troškova. Eventualni višak prihoda nad rashodima nedobitne zadruge usmeravaju u namene radi kojih je zadruga osnovana.

Osnivačku skupštinu saziva predstavnik osnivača koji su odlučili da osnuju zadrugu. Osnivačka skupština se može održati i punovažno odlučivati ako skupštini prisustvuje najmanje pet osnivača. Osnivačka skupština donosi odluke većinom glasova prisutnih uz uslov da je potrebno minimum pet glasova osnivača za donošenje odluke. Takođe, većinom glasova prisutnih lica, osnivačka skupština bira predsednika koji vodi sednicu skupštine. Osnivači su dužni da ulog, odnosno

članarinu uplate na račun zadruge u roku od 30 dana od dana održavanja osnivačke skupštine. Na osnivačkoj skupštini zadruge vodi se zapisnik u pisanom obliku.

Osnivački akt zadruge je ugovor o osnivanju koji se zaključuje u pisanoj formi. Potpisi osnivača na ugovoru o osnivanju overavaju se u skladu sa zakonom kojim se uređuje overa potpisa. Ugovor o osnivanju sadrži: poslovno ime i sedište zadruge; lično ime i prebivalište, jedinstveni matični broj svakog osnivača, odnosno za stranca broj pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, odnosno poslovno ime, adresu sedišta i matični broj zadruge koja je pravno lice u slučaju složenih zadruga; pretežnu delatnost zadruge; lično ime prvog direktora zadruge ili lično ime lica koje će vršiti zastupanje zadruge kao vršilac dužnosti direktora; podatak da li zadruga posluje sa ulozima ili članarinom; iznos osnovnog kapitala, iznos i vreme uplate novčanog uloga svakog osnivača, opis vrste, vrednost, način i vreme unošenja nenovčanog uloga svakog osnivača; iznos, vreme i način plaćanja članarine za osnivače zadruge koja se osniva i posluje bez uloga; način obezbeđenja sredstava za pokriće troškova osnivanja; druga pitanja od značaja za osnivanje zadruge.

Osnivački akt menja se odlukom skupštine zadruge u skladu sa ovim zakonom, a potpis predsednika skupštine na izmenjenom osnivačkom aktu overava se u skladu sa zakonom kojim se uređuje overa potpisa, ako je to predviđeno osnivačkim aktom i ako je ta obaveza registrovana u skladu sa zakonom o kojim se uređuje registracija privrednih društava. Zakonski zastupnik zadruge u obavezi je da nakon svake izmene osnivačkog akta sačini i potpiše prečišćen tekst tog dokumenta.

Zakonom je propisano je da su zadružna pravila - opšti akt zadruge kojim se uređuje upravljanje zadrugom, unutrašnja organizacija zadruge i druga pitanja u skladu sa ovim zakonom. Zadružna pravila sadrže odredbe o: poslovnom imenu i sedištu zadruge; delatnosti zadruge; ciljevima i osnovnim smernicama poslovne politike zadruge; uslovima i načinu sticanja i prestanka statusa zadrugara; pravima i obavezama zadrugara prema zadruzi i zadruge prema zadrugarima; iznos osnovnog kapitala zadruge u vreme osnivanja, kao i načinu i uslovima za njegovo povećanje i smanjenje; minimalnoj vrednosti novčanog uloga, odnosno članarine zadrugara koji pristupaju zadruzi posle osnivanja, načinu i vremenu njihove uplate odnosno načinu utvrđivanja vrednosti i načinu i vremenu unošenja nenovčanih uloga tih zadrugara; načinu donošenja odluke o povećanju i smanjenju uloga i pravima i obavezama zadrugara u pogledu povećanja uloga, kao i načinu i donošenja odluke o povećanju ili smanjenju visine članarine kod onih zadruga koje se osnivaju sa članarinom; načinu utvrđivanja i isplate uloga zadrugarima, u slučaju prestanka statusa zadrugara; broju članova, načinu izbora, odnosno razrešenju članova organa upravljanja zadruge; izboru, opozivu, pravima i obavezama predstavnika zadrugara, ako skupštinu čine njihovi predstavnici; obrazovanju upravnog i nadzornog odbora ukoliko zadruga ima manje od 20 zadrugara; sazivanju sednice organa zadruge, načinu rada i drugim pitanjima koja se odnose na rad i odlučivanje organa zadruge; postupku i nadležnosti organa zadruge za izjavljivanje prigovora na izveštaj zadružnog revizora; odredbu o vrsti i iznosu jemstva, ukoliko je predviđeno obavezno jemstvo, izuzev za zadruge koje se osnivaju uplatom članarine; raspodeli dobiti i pokriću gubitaka zadruge; knjizi zadrugara; obaveštavanju zadrugara i poslovnoj tajni zadruge; međuzadružnoj saradnji; omogućavanju finansiranja zadružnog obrazovanja i informisanju zadrugara; statusnim promenama i prestanku zadruge; opštim aktima zadruge i načinu njihovog donošenja i drugim pitanjima od značaja za upravljanje i poslovanje zadruge. Zadružna pravila menjaju se odlukom skupštine zadruge, u skladu sa odredbama ovog zakona. Zakonski zastupnik zadruge i predsednik skupštine zadruge u obavezi su da nakon svake izmene zadružnih pravila sačine i potpišu prečišćeni tekst tog dokumenata.

Zadugar ulaže u zadrugu ulog, koji može biti novčani i nenovčani. Nenovčanim ulogom smatraju se stvari i prava izražene u novčanoj protivvrednosti. Ulozi zadugara čine početni osnovni kapital zadruge. Minimalni osnovni kapital zadruge iznosi 100 dinara. Zadrudnim pravilima određuje se minimalni pojedinačni ulog. Ulog i deo uloga se ne može vraćati zadugaru, zalagati niti biti predmet izvršenja ili obezbeđenja za obaveze zadugara, za vreme trajanja statusa zadugara. Propisivanjem da se ulog ne vraća zadugaru za vreme trajanja statusa zadugara, utiče se na ozbiljnost prilikom osnivanja zadruge, odnosno pristupanja zadruzi, a drugim delom iste odredbe uređuje se da su sredstva koja je zadugar uložio u zadrugu, za vreme trajanja statusa zadugara, zaštićena od njegovih poverilaca, budući da se na ulogu zadugara ne može sprovesti prinudno izvršenje niti obezbeđenje na zahtev njegovih poverilaca, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršenje i obezbeđenje. Zadugar može imati samo jedan ulog u zadruzi, a ulozni članova zadruge ne moraju biti jednaki, što je u skladu sa zadrudnim načelima i vrednostima. Ulog zadugara ne može se prenositi pravnim poslom, čime se sprečavaju zloupotrebe i izigravanje zakona.

Osnovni kapital zadruge može se odlukom skupštine zadruge, povećati: ulozima novih zadugara, povećanjem uloga postojećih zadugara ili pripisivanjem neraspoređene dobiti, odnosno raspoloživih rezervi za te namene, ulozima zadugara. Osnovni kapital zadruge može se smanjiti odlukom skupštine zadruge, ali ne ispod zakonom propisanog minimalnog novčanog osnivačkog kapitala. Zadruge koje se osnivaju bez uloga zadugara, mogu sredstva za osnivanje i poslovanje obezbeđivati iz članarine zadugara. Iznos članarine određuje se zadrudnim pravilima u jednakom iznosu za sve osnivače, kao i za zadugare koji pristupe zadruzi nakon osnivanja. Po prestanku statusa zadugara, članarina se ne vraća. Odredbe ovog zakona kojima se uređuje osnovni kapital, ne primenjuju se na zadruge koje se osnivaju i posluju sa članarinama.

3. Sticanje i prestanak statusa zadugara (čl. 23-32.)

Status zadugara stiče se osnivanjem zadruge ili pristupanjem zadruzi, na način i pod uslovima propisanim ovim zakonom i zadrudnim pravilima. Lica koja pristupe zadruzi nakon osnivanja imaju jednak status kao osnivači zadruge. Osnivač zadruge nema posebnih niti većih prava ni odgovornosti u odnosu na ostale članove zadruge, čime se obezbeđuje ravnopravnost svih zadugara. Status zadugara ne može se steći samo na osnovu uplate uloga ili članarine, odnosno unosa uloga, na koji način se sprečava nastanak fiktivnih („nepravih“) zadugara. U tom smislu, propisano je i da je za sticanje statusa zadugara u zemljoradničkoj ili poljoprivrednoj zadruzi potrebno da se to lice bavi poslom koji je određen delatnošću zadruge, a što se uređuje zadrudnim pravilima. Status zadugara studentsko-omladinske zadruge može steći lice koje nije mlađe od 15 godina ni starije od 30 godina. Zadugar studentsko-omladinske zadruge mlađi od 18 godina, može da obavlja privremene i povremene poslove pod uslovima propisanim odredbama koje regulišu prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, odnosno po osnovu rada.

Što se tiče akata o pristupanju, status zadugara pristupanjem zadruzi može steći svako poslovno sposobno fizičko, kao i lice mlađe od 18 godina pod gore navedenim uslovima, koje podnese pisani zahtev za pristupanje, a u skladu sa ovim zakonom i zadrudnim pravilima. Status zadugara pristupanjem zadruzi stiče se na osnovu odluke o prihvatanju zahteva za pristupanje i potpisivanjem pristupne izjave. Odluku prihvatanju zahteva za pristupanju zadruzi donosi organ zadruge određen zadrudnim pravilima. Zadruka je dužna da, najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema zahteva, pismeno obavesti podnosioca zahteva da li je zahtev prihvaćen, a ako zadruka o svojoj odluci ne obavesti podnosioca prijave u navedenom roku, smatraće se da je zahtev odbijen. Propisano je da podnosilac zahteva čiji je zahtev odbijen, ima pravo žalbe skupštini zadruge, u roku utvrđenom zadrudnim pravilima,

gde se radi o primeni načela dvostepenosti, a skupština zadruga mora da donese odluku po žalbi na svojoj prvoj narednoj sednici. Odluka o prihvatanju zahteva za pristupanje zadruzi sadrži: lično ime i prebivalište, jedinstveni matični broj svakog osnivača, odnosno za stranca broj pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije; iznos novčanog uloga ili članarine, odnosno opis vrste i vrednost nenovčanog uloga koje lice koje pristupa zadruzi unosi u zadrugu; vrstu i iznos jemstva, ako postoji; vreme uplate, odnosno način i vreme unošenja nenovčanog uloga i druge odredbe određene zadružnim pravilima. Odluka o prihvatanju zahteva za pristupanje zadruzi i zadružna pravila dostavljaju se licu koje pristupa zadruzi. Lice čiji je zahtev o pristupanju zadruzi prihvaćen pristupa zadruzi potpisivanjem pristupne izjave koja sadrži: lično ime, jedinstveni matični broj, odnosno za stranca broj pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, izjavu potpisnika da prihvata prava, obaveze i odgovornosti zadrugara utvrđenih zadružnim pravilima, odredbe ugovora o osnivanju, da je upoznat sa obavezama zadruga nastalim pre potpisivanja pristupne izjave, kao i druge odredbe određene zadružnim pravilima.

Status zadrugara prestaje: istupanjem, isključenjem, smrću zadrugara, prestankom zadruga i iz drugih razloga utvrđenih zadružnim pravilima u skladu sa ovim zakonom. Zadrugar istupa iz zadruga na osnovu pisane izjave o istupanju. Što se tiče momenta prestanka statusa zadrugara, isti prestaje kada zadruga primi pismenu izjavu zadrugara o istupanju, ako u zadružnim pravilima nije određen otkazni rok, koji ne može da bude duži od šest meseci. Ako član zadruga ima dospele obaveze prema zadruzi, kada mu prestane status zadrugara on i dalje odgovara za nastale obaveze prema zadruzi. Zadrugar se isključuje iz zadruga kada: namerno ili iz grube nepažnje ugrožava ili otežava ostvarivanje zajedničkih interesa članova zadruga, kada ne ostvaruje poslovnu saradnju sa zadrugom iz delatnosti zadruga u vremenskom periodu određenom zadružnim pravilima, kao i iz drugih razloga utvrđenih ovim zakonom i zadružnim pravilima. Odluku o isključenju zadrugara donosi organ zadruga određen zadružnim pravilima i odluka obavezno sadrži obrazloženje i pouku o pravnom leku. Protiv odluke o isključenju zadrugar može podneti žalbu skupštini zadruga, u roku od 15 dana od dana prijema odluke, a skupština zadruga je dužna da donese odluku po žalbi na prvoj narednoj sednici. Ako skupština zadruga odluku po žalbi zadrugara ne donese u navedenom roku, smatraće se da je žalba usvojena. Status zadrugara prestaje danom isteka roka za podnošenje žalbe, odnosno danom donošenja odluke skupštine zadruga kojom je žalba odbijena. Danom prestanka statusa zadrugara, prestaju prava i obaveze zadrugara, osim prava i obaveza utvrđenih ovim zakonom i zadružnim pravilima. Zadrugar je dužan da, pre prestanka statusa zadrugara, izmiri sve svoje obaveze prema zadruzi na način i pod uslovima koji su određeni zadružnim pravilima. Ukoliko obaveze po zaključenim ugovorima i drugim pojedinačnim poslovima sa zadrugom dospevaju nakon prestanka statusa zadrugara, ili nisu izmirene u roku, zadrugar i zadruga su dužni da ispune ove obaveze nezavisno od toga da li je status zadrugara prestao. Po prestanku statusa zadrugara, zadrugar, odnosno njegov naslednik ili pravni sledbenik ima pravo na isplatu, odnosno povraćaj uloga, na način i u rokovima određenim zadružnim pravilima. Ulozi se ne mogu vraćati pre prestanka odgovornosti zadrugara za obaveze zadruga. Isplata uloga vrši se u novcu, ako zadružnim pravilima nije određeno da se vrednost uloga umesto isplate u novcu, može nadoknaditi u stvarima, a na osnovu pisanog sporazuma sa zadrugarom. Zadruga vrši isplatu uloga i neraspoređene dobiti zadrugaru kome je prestao status zadrugara, odnosno njegovim naslednicima ili pravni sledbenik najkasnije u roku od šest meseci po proteku poslovne godine u kojoj je zadrugar izgubio ovaj status.

Zadruga je dužna da vodi knjigu zadrugara. Način vođenja knjige zadrugara, prikupljanje, držanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti obavlja se u

skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti. U knjigu zadrugara upisuje se: lično ime, jedinstveni matični broj zadrugara, odnosno za stranca broj pasoša i državnu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, poslovno ime, adresa sedišta, matični broj zadruga koja je pravno lice u slučajevima složene zadruga, datum sticanja statusa zadrugara; vrsta, datum i iznos upisanog uloga zadrugara; datum i iznos uplaćenog, odnosno unetog uloga; datum, iznos i način plaćanja članarine; datum i način prestanka statusa zadrugara i datum isplate uloga. Zadruga je dužna da trajno čuva knjigu zadrugara, da je redovno ažurira i da je drži u sedištu zadruga. Zadruga koje posluju sa članarinama dužne su da jednom godišnje, nakon održane redovne sednice skupštine, Registru dostave knjigu zadrugara u elektronskom obliku radi objave na interne stranici Registra. Zadrugari imaju pravo uvida u knjigu zadrugara i pravo na izvode iz knjige zadrugara, čime se obezbeđuje sprovođenje načela transparentnosti i javnosti. Shodno tome, propisano je i da poverioci zadruga i druga ovlašćena lica koja imaju pravni interes mogu tražiti uvid u knjigu zadrugara na osnovu pisanog zahteva. Po prestanku zadruga, po bilo kom osnovu, odnosno nakon brisanja zadruga Registra, zakonski zastupnik zadruga ili drugo ovlašćeno lice, dužno je da knjigu zadrugara preda nadležnom arhivu na teritoriji na kojoj je osnovana zadruga, u skladu sa odredbama zakona kojim se regulišu obaveze organa, ustanova, preduzeća i drugih pravnih lica u toku čijeg rada nastaje registraturski materijal i arhivska građa.

4. Upravljanje zadrugom i organi zadruga (čl. 33-52.)

Zadrugom upravljaju zadrugari, a u upravljanju zadrugom zadrugari imaju jednako pravo glasa, što predstavlja zakonsku primenu principa „jedan zadrugar - jedan glas”. Organi zadruga su: skupština, upravni odbor, nadzorni odbor i direktor. Na odgovornost članova organa zadruga prema zadruzi, shodno se primenjuju odredbe zakona kojima se uređuje položaj privrednih društava, u delu kojim se uređuju posebne dužnosti prema društvu, ako ovim zakonom nije drugačije predviđeno. Predsednik skupštine, predsednik i članovi upravnog odbora, nadzornog odbora i direktor, biraju se na vreme određeno zadružnim pravilima, koje ne može biti duže od pet godina, uz mogućnost ponovnog izbora. Uzimajući u obzir specifičnosti malih zadruga, a u cilju izbegavanja propisivanja odredaba o zadružnom upravljanju koje bi mogle da predstavljaju nepotrebno regulatorno i administrativno opterećenje za te zadruga, a koje su „najranjivije“ na tržištu, propisano je da se u zadruzi koja ima manje od 20 zadrugara zadružnim pravilima može odrediti da funkciju upravnog odbora i nadzornog odbora vrši skupština zadruga. Skupština zadruga, upravni odbor i nadzorni odbor mogu punovažno da odlučuju ako su njihove sednice uredno sazvane, u skladu sa zadružnim pravilima. Skupština zadruga, upravni odbor i nadzorni odbor, mogu punovažno odlučivati ako sednici prisustvuje više od polovine od ukupnog broja članova, a odluke se donose većinom glasova od ukupnog broja prisutnih članova, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Izuzetno od odredbe ovog zakona da skupština zadruga, upravni odbor i nadzorni odbor, odluke donose većinom glasova od ukupnog broja prisutnih članova, o statusnim promenama i prodaji nepokretne imovine i o usvajanju izmena i dopuna osnivačkog akata i zadružnih pravila, nadležni organ zadruga odlučuje većinom od ukupnog broja zadrugara, a o pokretanju postupka likvidacije nadležni organ zadruga odlučuje dvotrećinskom većinom od ukupnog broja zadrugara.

Skupštinu zadruga čine svi zadrugari i ona je najviši organ u zadruzi. Skupština zadruga ima sledeće nadležnosti: donosi osnivački akt i zadružna pravila, usvaja njihove izmene i dopune; odlučuje o promeni sedišta, poslovnog imena, pretežnoj delatnosti, vrsti zadruga, obrazovanju ili gašenju ogranaka; odlučuje o statusnim promenama i prestanku zadruga; odlučuje o osnivanju privrednog društva

ili drugog pravnog lica; odlučuje o povećanju i smanjenju osnovnog kapitala zadruge; odlučuje o obrazovanju ili gašenju fondova za različite namene, visini izdvajanja i raspolaganju sredstvima fondova; utvrđuje poslovnu politiku i usvaja godišnji izveštaj o poslovanju i sprovođenju poslovne politike; usvaja plan rada, finansijski plan i program razvoja; usvaja finansijske izveštaje; odlučuje o raspodeli dobiti i pokriću gubitaka; donosi investicione odluke; bira i razrešava direktora zadruge; odlučuje o obavljanju zadružne revizije i izboru revizijskog saveza; razmatra konačan izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji i postupke preduzete za otklanjanje eventualno uočenih nepravilnosti konstatovanih u izveštaju zadružnog revizora; odlučuje o pokretanju postupka likvidacije; odlučuje o raspolaganju imovinom; odlučuje o imenovanju i razrešenju likvidacionog upravnika; bira i razrešava iz redova zadrugara članove upravnog i nadzornog odbora, kao i predsednika skupštine; donosi poslovnik o svom radu i odlučuje o drugim pitanjima u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima. Izuzetak postoji kod stambenih zadruga, kod kojih investicione odluke u vezi sa obavljanje njihove delatnosti donosi upravni odbor. Skupština zadruge ima predsednika, koga biraju između sebe zadrugari.

Sednice skupštine mogu biti redovne i vanredne. Redovna sednica skupštine zadruge održava se jednom godišnje, a pre isteka zakonskog roka za predaju redovnih godišnjih finansijskih izveštaja. Vanredna sednica skupštine zadruge održava se po potrebi ili kada je to određeno zadružnim pravilima. Sednicu skupštine zadruge saziva predsednik skupštine zadruge. Predsednik skupštine zadruge dužan je da sazove vanrednu sednicu skupštine zadruge i na zahtev direktora, upravnog odbora, nadzornog odbora ili na zahtev trećine zadrugara, ako zadružnim pravilima nije drukčije određeno. Ukoliko predsednik skupštine zadruge nije u mogućnosti ili odbije da na osnovu pomenutih zahteva sazove skupštinu zadruge, skupštinu može sazvati i sam podnosilac zahteva. Ako zadruga ima više od 100 zadrugara, zadružnim pravilima može se odrediti način njihovog predstavljanja u skupštini. Predstavnik zadrugara ne može biti lice koje nije zadrugar, kako ne bi došlo do „privatizacije” zadruga. Predstavnici ne mogu odlučivati o statusnim promenama zadruge, prestanku zadruge i raspolaganju imovinom zadruge jer o tom pitanju zadrugari lično odlučuju na skupštini zadruge. Predstavnike u predstavničku skupštinu biraju zadrugari ličnim izjašnjavanjem na skupštini zadruge, a skupština zadruge potvrđuje njihovo ovlašćenje za predstavljanje usvajanjem predloga zadrugara. Predstavnici članova zadruge biraju se na vreme koje ne može biti duže od pet godina uz mogućnost ponovnog izbora. Izuzetno, kod stambenih i omladinskih zadruga koje imaju više od 100 članova, predstavnici mogu odlučivati o svim pitanjima, ako je to predviđeno zadružnim pravilima.

Upravni odbor sastoji se od najmanje tri člana. Broj članova, način izbora i razrešenje članova upravnog odbora uređuje se zadružnim pravilima. Članove upravnog odbora bira skupština iz reda zadrugara. Za člana upravnog odbora ne može biti biran predsednik skupštine, članovi nadzornog odbora i direktor zadruge. Upravni odbor ima predsednika, koga biraju između sebe članovi upravnog odbora. Upravni odbor ima sledeću nadležnost: predlaže i sprovodi poslovnu politiku i priprema izveštaje o sprovođenju poslovne politike; razmatra i predlaže plan rada, finansijski plan i program razvoja; razmatra i predlaže izveštaj o poslovanju; razmatra i predlaže usvajanje finansijskih izveštaja; predlaže skupštini raspodelu dobiti i način pokrića gubitaka; priprema predloge odluka za skupštinu zadruge i sprovodi odluke skupštine zadruge; predlaže skupštini izbor i razrešenje direktora zadruge; predlaže skupštini donošenje investicionih odluka, predlaže skupštini odluke o raspolaganju imovinom u skladu sa zadružnim pravilima; donosi poslovnik o svom radu; donosi odluke i obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima. Izuzetno od navedenih nadležnosti, kod stambenih zadruga upravni odbor stambenih zadruga, donosi investicione odluke, a ne predlaže ih skupštini stambene zadruge. Članovi upravnog odbora dužni su da vrše svoju funkciju savesno, pošteno i odgovorno prema zadruzi, sa pažnjom dobrog privrednika i u skladu sa interesima

zadruga i svih njenih članova. Članovi upravnog odbora odgovorni su, u skladu sa zakonom, za štetu koju prouzrokuju zadrugi.

Nadzorni odbor sastoji se od najmanje tri člana. Broj članova, način izbora i razrešenje članova nadzornog odbora uređuje se zadružnim pravilima. Članove nadzornog odbora bira skupština iz reda zadrugara. Za člana nadzornog odbora ne može biti biran predsednik, članovi upravnog odbora, direktor zadruge i predsednik skupštine, čime se sprečava nespojivost u vršenju funkcija i sukob interesa. Nadzorni odbor ima predsednika, koga biraju članovi nadzornog odbora, većinom od ukupnog broja članova. Nadzorni odbor ima sledeće nadležnosti: vrši nadzor nad radom upravnog odbora i direktora; pregleda finansijske i druge izveštaje i izveštaje o poslovanju i izveštava skupštinu zadruge o finansijskim izveštajima zadruge; kontroliše usklađenost poslovanja zadruge sa zakonom i zadružnim pravilima i principima; angažuje, po potrebi, druga stručna lica za odgovarajuću oblast kada je to potrebno radi stručne analize finansijskih i drugih izveštaja i izveštaja o poslovanju zadruge; podnosi izveštaj zadrugarima na svakoj godišnjoj skupštini zadruge, a po potrebi i na vanrednoj skupštini zadruge kada smatra da je to potrebno ili kada to zatraži skupština, upravni odbor ili direktor zadruge; donosi poslovnik o svom radu i obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima. Upravni odbor i direktor zadruge, dužni su da nadzornom odboru daju sva obaveštenja i podatke o poslovanju zadruge, kao i da mu omoguće uvid u dokumentaciju zadruge i nesmetan rad. Na taj način se omogućava pravovremeno informisanje i transparentnost u radu. Nadzorni odbor dužan je da podnese zahtev za sazivanje sednice skupštine zadruge, ako u vršenju nadzora utvrdi da su povređeni interesi zadruge, a naročito ako utvrdi nepravilnosti u radu i poslovanju zadruge ili teže kršenje zakona, zadružnih pravila ili odluka skupštine zadruge. Članovi nadzornog odbora dužni su da vrše svoju funkciju savesno, pošteno i odgovorno prema zadrugi, sa dužnom pažnjom i u skladu sa interesima zadruge i svih njenih članova. Članovi nadzornog odbora odgovorni su, u skladu sa zakonom, za štetu koju prouzrokuju zadrugi.

Direktor zadruge ne mora da bude iz redova zadrugara zadruge. Nadležni organ zadruge je dužan da izabere direktora zadruge. Direktor zadruge: zastupa zadrugu; organizuje rad i vodi poslovanje zadruge; stara se o zakonitosti i odgovara za zakonitost rada zadruge; priprema plan rada i program razvoja; priprema i podnosi izveštaj o poslovanju; priprema i podnosi finansijske izveštaje; izvršava odluke skupštine, upravnog odbora i nadzornog odbora i obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i zadružnim pravilima i principima. Ako direktor zadruge nije izabran, skupština zadruge je dužna da izabere vršioca dužnosti direktora, na period koji ne može biti duži od godinu dana. Direktor može biti razrešen iz razloga koji su propisani zakonom, odnosno određeni zadružnim pravilima. Direktor je odgovoran, u skladu sa zakonom, za štetu koju prouzrokuje zadrugi.

Za predsednika i članove upravnog odbora, nadzornog odbora, direktora i predsednika skupštine, ne može biti birano lice koje je osuđeno za krivično delo protiv privrede, tokom period od pet godina računajući od dana pravosnažnosti presude, s tim da se u taj period ne uračunava vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora, kao i lice kome je izrečena mera bezbednosti zabrane obavljanja delatnosti koja predstavlja delatnost zadruge, za vreme dok traje takva zabrana.

Predsednik i članovi upravnog odbora, nadzornog odbora i direktor zadruge, predsednik skupštine i zaposleni u zadrugi, ne mogu da budu zadrugari, zaposleni ili lica koja na osnovu ugovora imaju ovlašćenja da upravljaju poslovima druge zadruge iste ili slične delatnosti, odnosno ne mogu imati više od 20% udela u vlasništvu u privrednom društvu ili u drugom pravnom licu koje obavlja istu ili sličnu delatnost kao zadruga, osim ako su vlasnička prava stekli po osnovu besplatne podele akcija u skladu sa zakonom kojim se uređuje privatizacija.

5. Imovina i poslovanje zadruge (čl. 53-57.)

Imovinu zadruga čine pravo svojine na pokretnim i nepokretnim stvarima, novčanim sredstvima, hartijama od vrednosti i druga imovinska prava koje je zadruga stekla poslovanjem ili drugim pravnim poslom i predstavlja imovinu u zadružnoj svojini. Imovina zadruga je u zadružnoj svojini. Imovina zadruga obrazuje se iz uloga ili članarine zadrugara, sredstava ostvarenih radom i poslovanjem zadruga i sredstava koje je zadruga stekla na drugi dozvoljen način. Zadruga upravlja, koristi i raspolaže svojim imovinom, u skladu sa zakonom, ugovorom o osnivanju, odnosno zadružnim pravilima. U slučaju prodaje nepokretne imovine u zadružnoj svojini, sredstva ostvarena od prodaje te imovine ne mogu se podeliti zadrugarima i zaposlenima, odnosno ne mogu se isplaćivati zadrugarima ili zaposlenima po osnovu članstva u zadruzi, uloga ili po pravima iz radnog odnosa.

Zadruga posluje u svoje ime i za svoj račun, u svoje ime i za račun zadrugara ili u ime i za račun zadrugara, a u skladu sa ugovorom o osnivanju, odnosno zadružnim pravilima. Zadruga u svom poslovanju koristi imovinu zadruga, a može da koristi rad i sredstva u svojini zadrugara i drugih pravnih i fizičkih lica na osnovu posebno zaključenog ugovora, u skladu sa zadružnim pravilima. Zadruga može, u okviru registrovane delatnosti, odnosno delatnosti određene u osnivačkom aktu, da obavlja poslove i sa licima koja nisu zadrugari i za njih, na način i u obimu kojim se ne dovode u pitanje zadružni principi i ciljevi njene delatnosti, u skladu sa posebno zaključenim ugovorom i zadružnim pravilima. Na ovaj način uređuje se poslovanje zadruga sa tzv. nezadrugarima, na način koji je u skladu sa zadružnim principima i vrednostima.

Zadruga u pravnom prometu odgovara za svoje obaveze celokupnom svojom imovinom, a zadrugar odgovara za obaveze zadruga do visine svog uloga. Zadrugar koji plaća članarinu ne odgovara za obaveze zadruga sopstvenom imovinom. S druge strane, zadrugari mogu prema trećim licima lično odgovarati (odgovornost sopstvenom imovinom) za obaveze zadruga ako zloupotrebe zadrugu za nezakonite ili prevarne radnje ili ako sa imovinom zadruga raspolažu kao sa sopstvenom imovinom. Zadruga vodi poslovne knjige, sastavlja i podnosi finansijske izveštaje, na način i pod uslovima koji su propisani zakonom kojim se uređuje računovodstvo, a revizija finansijskih izveštaja zadruga, vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje revizija.

6. Fondovi, raspodela dobiti i pokriće gubitaka (čl. 58-60.)

Zadruga može da osnuje zadružni fond koji se koristi za investicije ili povećanje obrtnih sredstava zadruga, a može da osnuje i rezervni fond iz koga se sredstva koriste za pokriće gubitaka zadruga, splatu uloga zadrugara, kao i za druge svrhe. Skupština zadruga odlučuje o visini izdvajanja sredstava u zadružni fond, rezervni fond i druge fondove, kao i o raspolaganju sredstvima fondova.

O raspodeli godišnje dobiti, odlučuje skupština zadruga po usvajanju finansijskih izveštaja. Dobit se raspoređuje sledećim redom:

- 1) za pokriće gubitaka prenetih iz ranijih godina;
- 2) za fondove za različite namene, ako su obrazovani;
- 3) za isplatu neto dobiti ili pripisivanje dobiti ulozima zadrugara, osim u slučaju zadruga koje posluju sa članarinom.

Iznos neraspoređene dobiti prenosi se u narednu poslovnu godinu ili se koristi za unapređenje zadruga. Zadrugar učestvuje u raspodeli dobiti srazmerno veličini svog uloga u zadruzi vrednosti izvršenog prometa preko zadruga, u skladu sa ustanovljenim principima raspodele dobiti uređenim zadružnim pravilima. Pravo zadrugara na učešće u dobiti postoji samo za vreme trajanja statusa člana zadruga.

Gubitak se pokriva iz sredstava neraspoređene dobiti iz ranijih godina. Ako se gubitak ne može pokriti iz sredstava neraspoređene dobiti iz ranijih godina, pokriva se iz rezervnog fonda ukoliko ga je zadruga obrazovala. Ukoliko se gubitak ne može

pokriti ni iz sredstava rezervnog fonda i neraspoređene dobiti, isti se pokriva iz drugih fondova za različite namene, ili smanjenjem osnovnog kapitala zadruge, u skladu sa zadružnim pravilima.

7. Prestanak zadruge (čl. 61-66.)

Zadruga prestaje da postoji brisanjem iz Registra, po osnovu: sprovedenog postupka likvidacije ili prinudne likvidacije u skladu sa zakonom kojima su uređeni ovi postupci; sprovedenog postupka stečaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj; statusne promene koja ima za posledicu prestanak zadruge. Postupak likvidacije pokreće se odlukom skupštine zadruge. Odluku skupština zadruge donosi dvotrećinskom većinom od ukupnog broja glasova svih zadrugara zadruge, o čemu obaveštava zadružni savez čiji je član. Skupština zadruge ne može odlučiti o prestanku zadruge, ako se najmanje pet zadrugara, pre donošenja odluke o prestanku zadruge, pisanim putem izjasne da zadruga ne prestaje. U tom slučaju glasa se javno, na taj način što se svaki zadrugar lično izjašnjava o prestanku zadruge, a za zadrugare koji su glasali za prestanak zadruge, smatra se da su iz nje istupili. Na imovinu zadruge u zadružnoj svojini koja preostane posle likvidacije shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuje stečaj i to deo koji se odnosi na postupanje sa viškom deobne mase. Prinudna likvidacija pokreće se: na osnovu pravosnažne odluke suda ili drugog organa; ako je protiv zadruge izrečena mera zabrane obavljanja delatnosti, zbog toga što ne ispunjava uslove za obavljanje delatnosti, a u roku određenom u izrečenoj meri ne ispuni te uslove, odnosno ne promeni delatnost, niti otpočne postupak dobrovoljne likvidacije; ako se broj zadrugara smanji ispod zakonom propisanog minimuma, a u roku od šest meseci se broj zadrugara ne poveća i Registru se ne prijave novi zadrugari; ako se novčani deo osnovnog kapitala smanji ispod propisanog minimuma, a u roku od šest meseci se ne poveća na minimum propisan ovim zakonom; ako nije organizovana u skladu sa ovim zakonom, zadružnim pravilima i principima. U slučaju kada je doneta pravosnažna odluka suda ili drugog organa ili ako je protiv zadruge izrečena mera zabrane obavljanja delatnosti, zbog toga što ne ispunjava uslove za obavljanje delatnosti, a u roku određenom u izrečenoj meri ne ispuni te uslove, odnosno ne promeni delatnost, niti otpočne postupak dobrovoljne likvidacije registrator koji vodi Registar pokreće postupak prinudne likvidacije po službenoj dužnosti, a po prijemu obaveštenja od organa koji je doneo pravosnažnu odluku ili obaveštenja od organa koji je izrekao meru zabrane obavljanja delatnosti, da zadruga nije u ostavljenom roku ispunila potrebne uslove. U slučaju da zadruga nije organizovana u skladu sa ovim zakonom, zadružnim pravilima i principima, registrator koji vodi Registar pokreće postupak prinudne likvidacije po službenoj dužnosti, a na osnovu obaveštenja nadležnog Revizijskog saveza.

Na postupak stečaja zadruge shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuje stečaj.

Statusna promena zadruge u smislu ovog zakona je pripajanje, spajanje, podela i izdvajanje, o čemu odluku donosi skupština zadruge. Statusne promene zadruge su dozvoljene ako u njima učestvuju ili iz njih nastaju isključivo zadruge.

Zadruga gubi svojstvo pravnog lica brisanjem iz Registra privrednih subjekata.

8. Složena zadruga (član 67.)

Složena zadruga je pravno lice koje predstavlja poseban oblik organizovanja zadruge, koje poslovanjem na zadružnim principima ostvaruje ekonomske, socijalne i kulturne interese i obavlja poslove koje joj ugovorom o osnivanju i zadružnim pravilima prenesu osnivači. Složenu zadrugu mogu osnovati najmanje dve zadruge. Predstavljanje u organima složene zadruge, osnivači uređuju osnivačkim

aktom i zadružnim pravilima u skladu sa ovim zakonom. Složena zadruga stiče svojstvo pravnog lica upisom u Registar sa obavezom da u svom poslovnim imenu sadrži reči: „složena zadruga”, naziv i sedište zadruge kao i vrstu zadruge. Na osnivanje, poslovanje i registraciju složene zadruge shodno se primenjuju odredbe ovog zakona.

9. Zadružni savez (čl. 68-75.)

Zadružni savez je samostalna, interesna, poslovna i stručna organizacija, koju osnivaju zadruge ili drugi zadružni savezi radi ostvarivanja, usklađivanja, unapređivanja, poslovnog povezivanja, zaštite i zastupanja zajedničkih interesa zadruga i zadrugara. Zadružni savez je pravno lice koje mogu osnovati zadruge ili drugi zadružni savezi. Zadružni savezi se osnivaju po vrstama zadruga, odnosno za određenu teritoriju. Zadružni savez može osnovati najmanje deset zadruga. Zadružni savez stiče status pravnog lica upisom u Registar, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak registracije privrednih subjekata. Zadružni savez osniva se na osnivačkoj skupštini donošenjem pravila zadružnog saveza, zaključenjem ugovora o osnivanju i izborom organa. Ugovorom o osnivanju uređuju se naročito: uslovi i način osnivanja, zadaci i poslovi saveza, poslovno ime, sedište i sredstva za rad zadružnog saveza.

Poslovi zadružnog saveza su: podsticanje zadrugarstva i unapređenja zadružnih načela; pružanje stručne i druge pomoći zadrugama i zadrugarima prilikom osnivanja, poslovanja i prestanka zadruge; zastupanje interesa zadruga pred državnim organima, organima teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, nosiocima javnih ovlašćenja i drugim institucijama i organizacijama; pokretanje regulatornih inicijativa pred regulatornim telima; predstavljanje zadruga u inostranstvu, ostvarivanje saradnje sa zadrugama i zadružnim asocijacijama iz inostranstva; poslovi arbitraže; poslovi zadružne revizije u skladu sa zakonom; organizovanje i podsticanje stručnog usavršavanja, naučno-istraživačkog rada i informativno-izdavačke i marketinške delatnosti od interesa za unapređenje zadrugarstva; vođenja evidencije o zadrugama (knjiga zadruga) i zadružne statistike; upravljanje imovinom u zadružnoj svojini koja im je predata u skladu sa odredbama kojima se reguliše postupak stečaja, odnosno likvidacije; obavljanje informativne i savetodavne funkcije prema članicama; obavljanje poslova, posredničke i promotivne funkcije za svoje članice i drugi poslovi, u skladu sa ovim zakonom i pravilima zadružnog saveza.

Zadruge mogu da povere zadružnom savezu, čiji su članovi, da u njihovo ime i za njihov račun obavljaju određene poslove. Zadružnim savezom upravljaju članovi, preko svojih predstavnika. Organi zadružnog saveza su: skupština, upravni odbor, nadzorni odbor i predsednik. Predsednik zadružnog saveza zastupa zadružni savez. Skupština zadružnog saveza donosi pravila saveza, koja sadrže, naročito: poslovno ime i sedište zadružnog saveza; zadatke i poslove zadružnog saveza; uslove i način za sticanje i prestanak statusa člana zadružnog saveza; prava i obaveze zadruge prema zadružnom savezu i zadružnog saveza prema zadrugi; odredbe o sredstvima za rad zadružnog saveza; uslove i način prestanka statusa člana zadružnog saveza; izbor, opoziv i delokrug organa zadružnog saveza, broj članova organa, mandat, kao i način sazivanja i odlučivanja organa; zastupanje i predstavljanje zadružnog saveza; način obavljanja stručnih i drugih poslova za zadruge; odredbe o javnosti rada; način obaveštavanja zadruga; odredbe o opštim aktima zadružnog saveza i način njihovog donošenja i odredbe o drugim pitanjima od značaja za rad zadružnog saveza. Zadružni savez vodi knjigu zadruga svojih članova, koja sadrži poslovno ime i sedište zadruge, odnosno zadružnog saveza, matični i poreski identifikacioni broj zadruge člana zadružnog saveza, podatke za zadružnu statistiku i druge podatke u skladu sa pravilnikom o vođenju knjige zadruga. U knjigu zadruga upisuju se statusne promene

nad članicama, privremeno ili trajno obustavljanje poslovanja, pokretanje stečajnog postupka i drugi bitni elementi za pravni status članica. Podaci za knjigu zadrugara dostavljaju se zadružnom savezu u roku od 30 dana od dana upisa u Registar, a podaci za zadružnu statistiku u roku od 30 dana od dana predaje završnog računa za prethodnu godinu.

Zadružni savez je dužan da uredno vodi i trajno čuva knjigu zadruga. Zadružni savez kod kojeg je izvršen upis podataka u knjigu zadruga dužan je da izda potvrdu o izvršenom upisu. Zadružni savezi su dužni, da na zahtev državnih organa dostavljaju podatke iz zadružnih knjiga i knjiga evidencija zadruga zadružnog saveza. Sredstva za rad zadružnog saveza obezbeđuju se u skladu sa ugovorom o osnivanju, odnosno pravilima zadružnog saveza.

10. Registracija zadruga i zadružnih saveza (čl. 76-79.)

U Registar se registruju osnivanje, promene podataka o zadrugama i zadružnim savezima i njihov prestanak. Registracija zadruga i zadružnih saveza, odnosno registracija podataka i dokumenata propisanih ovim zakonom obavlja se u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata. Zadruga odnosno zadružni savez može da otpočne sa obavljanjem delatnosti od momenta registracije u Registar.

U Registar se registruju sledeći podaci o zadruzi: oznaka vrste zadruga; poslovno ime; adresa sedišta; datum i vreme osnivanja; datum i vreme promena; matični broj dodeljen od strane Republičkog zavoda za statistiku; poresko-identifikacioni broj (PIB); šifra i opis pretežne delatnosti; brojeve računa u bankama; lično ime i jedinstven matični broj zadrugara koji je fizičko lice, odnosno poslovno ime, adresu sedišta i matični broj zadrugara koji je pravno lice; lično ime i jedinstven matični broj direktora ili vršioca dužnosti direktora; lično ime i jedinstven matični broj zastupnika i granice njegovih ovlašćenja; podatak o tome da li se zadruga osniva/posluje sa ulozima ili sa članarinama; podatke o ulogu svakog pojedinog zadrugara. U Registar se registruju sledeći podaci o zadruzi, ako postoje: lično ime članova upravnog odbora i/ili nadzornog odbora; podaci o ogranku zadruga; adresa za prijem pošte; skraćeno poslovno ime; poslovno ime na stranom jeziku. U Registar se registruju i: podaci o likvidaciji i stečaju zadruga, u skladu sa zakonom i zabeležbe podataka od značaja za pravni promet zadruga. U Registar se registruju i drugi podaci o zadruzi u skladu sa zakonom. U Registar se registruju i sve promene podataka o zadruzi sadržanih u Registru. Izuzetno, zadruga koje posluju sa članarinom u obavezi su da upišu u Registar samo osnivače i promene osnivača, a ne i svih članova zadruga. Ako se u Registar registruju podaci koji se odnose na strano pravno ili fizičko lice, umesto matičnog broja Registar sadrži, za strano fizičko lice broj njegovog pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, a za strano pravno lice državu sedišta, adresu sedišta i broj pod kojim se to pravno lice vodi u matičnom registru. U Registar se registruju sledeći podaci o zadružnom savezu: poslovno ime; adresa sedišta; datum i vreme osnivanja; datum i vreme promena; matični broj dodeljen od strane Republičkog zavoda za statistiku; poresko-identifikacioni broj (PIB); šifru i opis pretežne delatnosti; brojeve računa u bankama; poslovno ime, sedište i matični broj osnivača odnosno člana zadružnog saveza; lično ime i jedinstven matični broj predsednika zadružnog saveza; lično ime i jedinstven matični broj članova upravnog odbora; lično ime i jedinstven matični broj članova nadzornog odbora; zabeležbe podataka od značaja za pravni promet zadružnog saveza; prestanak zadružnog saveza. U Registar se registruju i drugi podaci o zadružnom savezu u skladu sa zakonom. U Registar se registruju i sve promene podataka o zadružnom savezu sadržanih u Registru. Ako se u Registar registruju podaci koji se odnose na strano pravno ili fizičko lice, umesto matičnog

broja Registar sadrži, za strano fizičko lice broj njegovog pasoša i državu izdavanja ili broj lične karte za stranca u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi za ulazak, kretanje i boravak stranaca na teritoriji Republike Srbije, a za strano pravno lice broj pod kojim se to pravno lice vodi u matičnom registru i država tog registra. U Registar se registruju sledeća dokumenta zadruge, odnosno zadružnog saveza: osnivački akt; izmene osnivačkog akta i prečišćen tekst tog dokumenta nakon svake takve izmene; zadružna pravila odnosno pravila zadružnog saveza; izmene zadružnih pravila odnosno pravila zadružnog saveza i prečišćen tekst tog dokumenta nakon svake takve izmene; knjigu zadrugara u papirnom ili elektronskom obliku za zadruge koje posluju sa članarinom. Zadruga je dužna da Registru radi objave, u skladu sa ovim zakonom, dostavi: 1) knjigu zadrugara u elektronskom obliku; 2) zaključak sa ocenom i obrazloženjem iz konačnog izveštaja zadružnog revizora. Odredbe ovog zakona kojima je uređena registracija zadruge, shodno se primenjuju i na složene zadruge.

11. Zadružna revizija (čl. 80-101.)

Zadružna revizija je kontrola usklađenosti poslovanja, upravljanja i organizovanja zadruge sa odredbama ovog zakona, zadružnim principima i zadružnim vrednostima. Pored kontrolne funkcije, zadružna revizija ima preventivnu i instruktivnu funkciju u cilju zaštite interesa zadruga, zadrugara i unapređuje zadrugarstva.

Ovim zakonom propisuje se način vršenja zadružne revizije, postupak i obaveze zadružnog revizora i zadruge u postupku zadružne revizije. Materija zadružne revizije je u vreme pripreme ovog zakona uređena pravilima zadružnih saveza (autonomno pravo) - Opšta pravila Zadružnog saveza Jugoslavije („Službeni list SRJ”, broj 25/98) i Pravila o zadružnoj reviziji Zadružnog saveza Jugoslavije („Službeni list SRJ”, br. 26/98 i 28/98). Zadružnu reviziju je neophodno razlikovati od finansijske revizije (što se u praksi često ne čini), jer su zadruge obavezne da, kao i drugi kvalifikovani privredni subjekti, podvrgnu svoje poslovanje finansijskoj reviziji u skladu sa propisima koji regulišu navedenu oblast. Cilj zadružne revizije se sastoji u tome da se pomoću nje ustanovi koji zadružni privredni subjekti obavljaju delatnost kao prave zadruge, a koji samo nose naziv zadruge u svom poslovnom imenu kako bi bili u mogućnosti da koriste povlastice i olakšice previđene za zadruge.

Imajući u vidu da ovaj zakon ne poznaje jedan opšti zadružni savez koji bi predstavljao reprezentativni savez zadružnog sektora i okupljao sve zadružne saveze osnovane za teritoriji Republike Srbije, to je predviđeno da zadružnu reviziju obavlja zadružni savez (u daljem tekstu: Revizijski savez), koji poseduje dozvolu izdatu od strane ministarstva nadležnog za poslove zadruga (u daljem tekstu: Ministarstvo), a u skladu sa odredbama ovog zakona. Obveznik zadružne revizije je zadruga. Zadružna revizija je obavezna za sve zadruge i može biti redovna i vanredna. Redovna zadružna revizija obavlja se na zahtev zadruge, svake dve godine. Vanredna zadružna revizija obavlja se po potrebi, a zadruga je dužna da se podvrgne vanrednoj zadružnoj reviziji na zahtev: bilo kog organa zadruge, najmanje 50 zadrugara, odnosno najmanje 30% zadrugara, ako zadružnim pravilima nije određen veći broj zadrugara, zadružnog saveza čiji je član, nadležnih ministarstava i poverilaca zadruge. Zadružnu reviziju može da obavlja organizaciono i tehnički adekvatno opremljen zadružni savez, koji ispunjava sledeće uslove: da je osnovan i registrovan u skladu sa odredbama ovog zakona; da koristi odgovarajući poslovni prostor i druga sredstva za efikasno obavljanje zadružne revizije; da ima ugovor o radu ili je angažovao po drugom osnovu najmanje dva lica, od kojih je najmanje jedno lice visoke stručne spreme koje ispunjava uslove za obavljanje zadružne revizije. Da bi lice, koje ima ugovor o radu ili je angažovano po drugom osnovu u zadružnom savezu, moglo da obavlja poslove zadružne revizije (u daljem tekstu:

zadružni revizor), mora da ispunjava sledeće uslove: da ima stečeno visoko obrazovanje na studijama drugog stepena u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje, odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine; da ima najmanje tri godine praktičnog radnog iskustva u oblasti zadrugarstva na poslovima sa visokom stručnom spremom; da poseduje potvrdu nadležnog zadružnog saveza da ispunjava uslove u pogledu stručnosti za obavljanje poslova zadružne revizije i da nije osuđivan za krivična dela koja ga čine nedostojnim za obavljanje ovih poslova..

Da bi zadružni savez obavljao i poslove zadružne revizije, potrebno je da uz zahtev za izdavanje dozvole za obavljanje zadružne revizije, Ministarstvu podnese: dokaze da su ispunjeni prethodno navedeni uslovi (za zadružni savez i za lice koje želi da obavlja zadružnu reviziju), kao i opšte akte o obavljanju zadružne revizije. Opštim aktom o obavljanju zadružne revizije definiše se: dostavljanje poziva zadrugama da pristupe reviziji, zaključivanje ugovora o obavljanju zadružne revizije, postupak obavljanja zadružne revizije, predmet zadružne revizije, sadržina izveštaja o zadružnoj reviziji, definisanje naloga zadružnog revizora za ispravljanje utvrđenih nepravilnosti, definisanje zaključka i ocene zadružnog revizora, postupanje sa dokumentacijom u vezi sa zadružnom revizijom i čuvanjem poslovne tajne i druga pitanja od značaja za obavljanje zadružne revizije. Ministarstvo može da zahteva i drugu dokumentaciju na osnovu koje je moguće utvrditi da li je zadružni savez organizaciono i tehnički opremljen za obavljanje zadružne revizije. Na osnovu navedenog zahteva zadružnog saveza za izdavanje dozvole za obavljanje zadružne revizije, Ministarstvo donosi rešenje kojim se izdaje dozvola za obavljanje zadružne revizije ili se zahtev za izdavanje dozvole odbija. Dozvola za obavljanje zadružne revizije može se oduzeti rešenjem Ministarstva, ukoliko zadružni savez ne ispunjava uslove za obavljanje zadružne revizije propisane ovim zakonom. Protiv navedenih rešenja ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor u skladu sa zakonom.

Ugovorom o obavljanju poslova zadružne revizije, uređuju se međusobna prava i obaveze Revizijskog saveza i zadruge. Navedeni ugovor mora biti zaključen u pisanom obliku. Pored elemenata propisanih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, navedeni ugovor mora da sadrži i: naziv i sedište Revizijskog saveza, lično ime zadružnog revizora; vremenski periodu u kome će se obaviti zadružna revizija i vrstu revizije koja se obavlja; ukupnu cenu za uslugu obavljanja zadružne revizije koja ne može biti veća od iznosa polovine mesečne minimalne zarade na teritoriji Republike Srbije u trenutku zaključenja ugovora; odredbu koja se odnosi na obavezu zadružnog revizora i Revizijskog saveza da čuvaju kao poverljive sve podatke, činjenice i okolnosti do kojih su došli tokom obavljanja zadružne revizije. Revizijski savez ne može ugovorene poslove zadružne revizije da ustupa drugim revizijskim savezima. Zadružna revizija se može obavljati u prostorijama zadruge, odnosno u prostorijama Revizijskog saveza.

Zadruga je dužna da zadružnom revizoru stavi na raspolaganje potrebna dokumenta i pruži informacije i objašnjenja koja su po oceni zadružnog revizora neophodni za obavljanje zadružne revizije i sačinjavanje izveštaja o obavljenoj zadružnoj reviziji. Zadruga je dužna da zadružnom revizoru omogući da učestvuje u radu sednice skupštine i drugih organa zadruge, davanjem odgovora i mišljenja o svim pitanjima koja su predmet zadružne revizije. Zadružni revizor ne može da obavlja reviziju u zadrugi u kojoj je zadrugar ili je u njoj zaposlen.

Zadružni revizor je dužan da sastavi pisani izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji koji sadrži ocenu da li zadruga posluje u skladu sa odredbama ovog zakonom, zadružnim principima i vrednostima, sa obrazloženjem. Navedeni izveštaj sadrži i: opšte podatke o zadrugi koja je predmet zadružne revizije; lično ime zadružnog revizora koji je obavio reviziju i lična imena lica koja su prisustvovala reviziji, vremene i mesto vršenja zadružne revizije; podatke o vrsti revizije; uočene nepravilnosti u radu zadruge, sa obrazloženjem; nepravilnosti koje su otklonjene u toku zadružne

revizije; nepravilnosti koje treba otkloniti i rokove; mere, uputstva i instrukcije koje je revizor davao u toku zadružne revizije; datum sačinjavanja izveštaja o zadružnoj reviziji; uputstvo o pravnom leku. Zadružni revizor je dužan da na zahtev zadruga pruži dodatna objašnjenja u vezi sa predmetom izveštaja.

Izveštaj sa ocenom i obrazloženjem, zadružni revizor je dužan da dostavi u roku od 15 dana od dana obavljene zadružne revizije, zadruzi koja je podvrgnuta zadružnoj reviziji, zadružnom savezu čiji je član i Revizijskom savezu. Direktor zadruga, koja je bila predmet zadružne revizije, dužan je da u roku od 15 dana od dana dostavljanja izveštaja o zadružnoj reviziji, upozna članove upravnog i nadzornog odbora zadruga, odnosno skupštinu zadruga u onim slučajevima kada zadruga nemaju upravni i nadzorni odbor, sa sadržajem izveštaja o zadružnoj reviziji.

Zadruga može Revizijskom savezu dostaviti prigovor na izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji u roku od 20 dana od dana prijema izveštaja. O prigovoru zadruga odlučuje upravni odbor Revizijskog saveza u roku od 15 dana. Ako upravni odbor Revizijskog saveza usvoji prigovor zadruga, zadružni revizor je dužan da izveštaj ispravi i dostavi zadruzi u roku od sedam dana. Izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji postaje konačan danom isteka roka za dostavljanje prigovora, danom kada zadruga primi odgovor upravnog odbora Revizijskog saveza o odbijanju prigovora, kao i danom prijema ispravljenog izveštaja o zadružnoj reviziji. Zadruga je dužna da zaključak iz konačnog izveštaja zadružnog revizora iz stava 4. ovog člana sa ocenom i obrazloženjem dostavi Registru radi objavljivanja.

Zadruga je dužna da, u roku od 60 dana od dana kada je izveštaj o obavljenoj reviziji postao konačan postupi po nalazima i mišljenju iz izveštaja i da o tome obavesti zadružnog revizora, zadružni savez čiji je član i Revizijski savez. Na redovnoj godišnjoj skupštini zadruga, direktor zadruga je dužan da predstavi konačan izveštaj o obavljenoj zadružnoj reviziji i postupke preduzete za otklanjanje eventualnih uočenih nepravilnosti konstatovanih u izveštaju zadružnog revizora. Ukoliko zadružni revizor oceni da je učinjeno krivično delo, privredni prestup ili prekršaj, dužan je da o tome obavesti upravni odbor Revizijskog saveza koji, na osnovu konačnog izveštaja zadružnog revizora, odlučuje o podnošenju prijave nadležnom organu, odnosno o zahtevu za pokretanje postupka. Po dobijanju konačnog izveštaja zadružnog revizora o obavljenoj zadružnoj reviziji i obaveštenja zadruga o postupanju po nalazima i mišljenjima iz izveštaja zadružnog revizora, upravni odbor Revizijskog saveza donosi odluku o eventualnom pokretanju postupka likvidacije zadruga o čemu je dužan da obavesti Ministarstvo.

Troškove redovne zadružne revizije snosi zadruga. Ukoliko se u izveštaju o obavljenoj vanrednoj zadružnoj reviziji ustanovi da je zahtev za vanrednom revizijom bio osnovan na osnovu utvrđenih nepravilnosti, konačne troškove vanredne revizije snosi zadruga, a ukoliko u vanrednoj reviziji nisu utvrđene nepravilnosti, troškove snose lica koja su tražila vanrednu reviziju, odnosno ova lica su dužna da refundiraju zadruzi troškove vanredne zadružne revizije, koje je zadruga platila pre obavljanja vanredne zadružne revizije.

Revizijski savez je dužan da do 31. januara tekuće godine, Ministarstvu dostavi izveštaj o obavljanju poslova zadružne revizije za prethodnu godinu koji sadrži: spisak podnetih zahteva zadruga za obavljanje redovne i vanredne zadružne revizije; spisak obavljenih redovni i vanrednih zadružnih revizija; dokaze kojim se potvrđuje da Revizijski savez i revizor dalje ispunjavaju uslove iz ovog zakona, za obavljanje poslova zadružne revizije; spisak zadruga koje nisu postupile po nalogu revizora i revizijskog saveza; spisak zadruga za koje je podneta prijava nadležnom organu za krivično delo, privredni prestup ili prekršaj, kao i druge informacije od značaja za rad Revizijskog saveza.

Ministarstvo za poslove zadruga vrši nadzor na sprovođenjem zadružne revizije.

12. Kaznene odredbe (čl. 102-105.)

Novčanom kaznom od 50.000 do 3.000.000 dinara, kazniće se za privredni prestup zadruga, odnosno zadružni savez, ako obavlja delatnost bez upisa u Registar. Za ovu radnju, kazniće se i odgovorno lice u zadruzi, odnosno zadružnom savezu, novčanom kaznom od 20.000 do 200.000 dinara.

Novčanom kaznom od 100.000 do 3.000.000 dinara, kazniće se za privredni prestup zadruga ako raspolaže imovinom u zadružnoj svojini suprotno odredbama ovog zakona kojima je propisano da u slučaju prodaje imovine u zadružnoj svojini, sredstva ostvarena od prodaje imovine ne mogu se podeliti zadrugarima i zaposlenima, odnosno ne mogu se isplaćivati zadrugarima i zaposlenima po osnovu članstva u zadruzi ili po pravilima iz radnog odnosa. Za ovu radnje kazniće se odgovorno lice u zadruzi i zadrugari, novčanom kaznom od 50.000 do 200.000 dinara.

Novčanom kaznom od 100.000 do 3.000.000 dinara, kazniće se za privredni prestup zadruga ako nema izabranog direktora ili vršioca dužnosti direktora i ako se svojom krivicom ne podvrgne redovnoj ili vanrednoj zadružnoj reviziji. Za ove radnje kazniće se i odgovorno lice u zadruzi, novčanom kaznom od 20.000 do 200.000 dinara.

Novčanom kaznom od 100.000 do 1.000.000 dinara, kazniće se za prekršaj zadruga, ako u poslovnom imenu ne sadrži oznaku „zadruga”, kao i oznaku vrste zadruge, ime i sedište zadruge; ako ne vodi, ne drži u sedištu zadruge ili ne čuva knjigu zadrugara; ako Registru ne dostavi podatke, odnosno dokumenta koje je dužno da dostavi radi registracije i objave; ako revizoru ne stavi na raspolaganje isprave i dokumentaciju i ne pruži druge informacije neophodne za obavljanje revizije i sastavljanje izveštaja o izvršenoj reviziji; ako u roku od od 60 dana od dana kada je izveštaj o obavljenoj reviziji postao konačan, ne postupi po nalazima i mišljenju iz izveštaja i o tome ne obavesti zadružnog revizora, zadružni savez čiji je član i Revizijski savez. Za ove radnje kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u zadruzi, novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara.

Novčanom kaznom od 100.000 do 1.000.000 dinara, kazniće se za prekršaj drugo pravno lice, ako u poslovnom imenu koristi reč: „zadruga”. Za ovu radnju kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u pravnom licu, novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara.

Novčanom kaznom od 200.000 do 1.000.000 dinara, kazniće se za prekršaj Revizijski savez koji do 31. januara tekuće godine, ne dostavi Ministarstvu izveštaj o obavljanju poslova zadružne revizije za prethodnu godinu i ako ne dostavi Ministarstvu odluku o pokretanju postupka likvidacije, ukoliko je donese nakon dobijanja konačnog izveštaja zadružnog revizora o obavljenoj zadružnoj reviziji i obaveštenju zadruge o postupanju po nalazima i mišljenjima iz izveštaja. Za radnje iz stava 1. ovog člana, kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u Revizijskom savezu, novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 dinara.

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj zadružni revizor: ako na zahtev zadruge ne pruži dodatna objašnjenja zadruzi u vezi sa predmetom svog izveštaja i ako ne sastavi i ne dostavi u roku pisani izveštaj o obavljenoj reviziji zadruzi koja je podvrgnuta zadružnoj reviziji, zadružnom savezu čiji je član i Revizijskom savezu.

13. Prelazne i završne odredbe (čl. 106-116.)

Danom stupanja na snagu ovog zakona, postojeće zadruge i zadružni savezi nastavljaju da rade, na način i pod uslovima pod kojima su upisani u Registar. Postojeće zadruge i zadružni savezi dužni su da usklade svoju organizaciju, poslovanje i opšte akte s odredbama ovog zakona najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Postojeće zadruge i zadružni savezi dužni su da promene izvršene u postupku usklađivanja, a koje su predmet registracije, prijave Registru u roku od petnaest dana od dana njihovog nastanka. Registrator koji vodi registar privrednih subjekata će u roku od 90 dana od stupanja na snagu ovog zakona po službenoj dužnosti i bez donošenja posebnog akta, izvršiti brisanje registrovanih podataka kod zadruga koje u registru imaju upisan podatak o imovini zadruga koja ne predstavlja udeo zadrugara. Pravna lica koja do dana stupanja na snagu ovog zakona u svom poslovnom imenu koriste skraćenice koje određuju zadrugu mogu da nastave da koriste tu skraćenicu u cilju njihove prepoznatljivosti na tržištu. Postupci za vraćanje imovine zadruga, odnosno zadružnog saveza, koji su započeti u skladu sa Zakonom o zadrugama („Službeni list SFRJ”, broj 3/90 i „Službeni list SRJ”, broj 24/94-dr. zakon), Zakonom o zadrugama („Službeni list SRJ”, br. 41/96 i 12/98 i „Službeni glasnik RS”, br. 101/05-dr.zakon i 34/06) i Zakonom o načinu i uslovima vraćanja imovine stečene radom i poslovanjem zadruga i zadrugara posle 1. jula 1953. godine („Službeni glasnik RS”, broj 46/90), po zahtevu zadruga, odnosno zadružnog saveza do stupanja na snagu ovog zakona, a koji nisu pravosnažno okončani, okončaće se po odredbama navedenih zakona. Pravosnažni akt o vraćanju imovine ili sporazum o povraćaju zadružne imovine, koji jesu doneti u navedenim postupcima, predstavljaju osnov za upis zadružne svojine na toj imovini u korist zadruga, odnosno zadružnog saveza, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima. Ukoliko je predmet sporazuma o povraćaju poljoprivredno zemljište, za upis zadružne svojine na predmetnom zemljištu primenjuje se odredba zakona koja se odnosi na poljoprivredno zemljište na kome je izrađen i potvrđen popis zemljišta u društvenoj svojini, odnosno državnoj svojini, u skladu sa Zakonom o pretvaranju društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu u druge oblike svojine („Službeni glasnik RS”, br. 49/92, 54/96 i 62/06).

Posebno značajno pitanje predstavlja uređenje imovine u društvenoj svojini u zadrugama. Napred pomenuti istorijski i regulatorni razlozi govore o složenosti problematike zadružne imovine. Pored toga, bitno je navesti da postoji očigledna razlika u sticanju nepokretne imovine evidentirane kao društvena svojina u zadrugama u odnosu na način sticanja imovine od strane subjekata privređivanja u drugim sektorima vlasništva. Naime, imovina u društvenoj svojini u društvenim preduzećima je sticana radom radnika na sredstvima u društvenoj, odnosno državnoj svojini, koji su za svoj rad primali zaradu. Nasuprot tome, nepokretna imovina u zadrugama nastajala je delimično unošenjem privatne imovine zadrugara u vidu svog udela, a dominantni deo te imovine stečen je radom i poslovanjem brojnih generacija zadrugara i kooperanata u zadruzi i posredstvom zadruga, a za šta ova lica nisu primala zaradu, osim relativno malobrojnih radnika u zadrugama. Zadruge u Republici Srbiji najviše poseduju poljoprivredno zemljište i građevinske objekte, i to upravne zgrade, magacine, silose i druge skladišne prostore, poljoprivredne apoteke, stambene zgrade, prodavnice i druge objekte. Pored toga, zadruge često po osnovu zakupa koriste državno poljoprivredno zemljište. Svojinski status nepokretne imovine je jedan od osnovnih problema zadruga, zbog nemogućnosti prevođenja nepokretnosti koja se nalazi u društvenoj svojini u zadružnu svojini, a koja je Ustavom, kao i važećim zakonima o zadrugama predviđeni oblik svojine. Procenjuje se da je oko 20% nepokretnosti zadruga u javnim evidencijama nepokretnosti upisano kao zadružna svojina, dok sa 80% svoje imovine zadruge ograničeno raspoložu, jer su i dalje evidentirane kao društvena svojina. Zapravo, osnovni problem u funkcionisanju zadruga danas u Republici Srbiji predstavlja nerazrešen

status zadružne svojine, budući da je manjinski broj zadruga u Republici Srbiji uspeo da uknjiži imovinu kao svoju, tako da je, u sadašnjoj situaciji, većinski deo zadružne imovine upisan u javnim knjigama kao društvena svojina. Ovome se može dodati još jedna nepovoljnost, a to je republički zakon iz 1992. godine, kojim se uređuje pretvaranje društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu u druge oblike svojine, a koji ne pominje zadružnu imovinu, odnosno poljoprivredno zemljište u zadružnoj svojini. Sledstveno, ovim zakonom je propisano da na poljoprivrednom zemljištu na kome je izrađen i potvrđen popis zemljišta u društvenoj svojini, odnosno državnoj svojini, u skladu sa Zakonom o pretvaranju društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu u druge oblike svojine („Službeni glasnik RS”, br. 49/92, 54/96 i 62/06), i koje je, na osnovu određenih isprava upisano kao društvena svojina u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, na zahtev zadruge, koja je upisana kao imalac prava na tom zemljištu, upisaće se zadružna svojina, bez ponovne ocene isprava o sticanju od strane nadležnog organa za upis prava na nepokretnostima. Na ovaj način hoće da se izađe u susret zadrugama koje su, u postupku dokazivanja sticanja poljoprivrednog zemljišta na osnovu gore pomenutog zakona, već dostavile nadležnom organu za upis prava na nepokretnostima, sve isprave i dokaze o sticanju predmetnog zemljišta, ali je ono upisano kao društvena svojina, a zadruga je upisana kao imalac prava na tom zemljištu. Rešenje o upisu navedene zadružne svojine, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, donosi u roku od 60 dana od dana podnošenja zahteva zadruge.

Na poljoprivrednom zemljištu koje je upisano kao društvena svojina u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, na zahtev zadruge koja je upisana kao imalac prava na tom zemljištu koje je kupila ili stekla drugim teretno pravnim poslom i za koje zadruga poseduje dokaz o sticanju, a na kome nije izrađen i potvrđen popis zemljišta u društvenoj svojini, odnosno državnoj svojini, u skladu sa Zakonom o pretvaranju društvene svojine na poljoprivrednom zemljištu u druge oblike svojine, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, upisaće se zadružna svojina, na osnovu ocene isprava o sticanju od strane nadležnog organa za upis prava na nepokretnostima. Ukoliko nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, u zbirci isprava ne poseduje isprave po osnovu kojih se utvrđuje da je poljoprivredno zemljište zadruga stekla teretnim pravnim poslom, zadruga je u obavezi da po aktu nadležnog organa, te isprave dostavi.

Na nepokretnostima koje su na dan stupanja na snagu ovog zakona upisane kao društvena ili javna svojina, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, a za koju zadruga, odnosno zadružni savezi poseduju verodostojnu ispravu u smislu pravnosnažne odluke organa državne uprave, suda ili sporazum o povraćaju imovine, kojima je utvrđena zadružna svojina u korist zadruge, odnosno zadružnog saveza, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, upisaće na zahtev zadruge, odnosno zadružnog saveza, zadružnu svojinu. Ukoliko nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, u zbirci isprava ne poseduje isprave po osnovu kojih se utvrđuje da su navedene nepokretnosti zadružna svojina, zadruga je u obavezi da po aktu nadležnog organa, te isprave dostavi.

Na objektima koji su na dan stupanja na snagu ovog zakona u javnom registru o nepokretnostima i pravima na njima upisani kao društvena ili javna svojina, a na kojima je kao imalac prava upisana zadruga, odnosno zadružni savez, na zahtev zadruge, odnosno zadružnog saveza, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, upisaće zadružnu svojinu, ukoliko je upotrebna dozvola za te objekte izdata na ime upisane zadruge, odnosno zadružnog saveza kao investitora. Ukoliko nadležni organ za upis prava na nepokretnostima u zbirci isprava ne poseduje upotrebnu dozvolu za predmetne objekte, zadruga je u obavezi da po aktu nadležnog organa, te isprave dostavi.

Na objektima na kojima je na dan stupanja na snagu ovog zakona, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima upisana društvena ili javna svojina, a na kojima je kao imalac prava upisana zadruga, odnosno zadružni savez, na zahtev

upisane zadruge, odnosno zadružnog saveza, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima upisaće zadružnu svojinu, i to: na objektima u gradovima, odnosno naseljima gradskog karaktera izgrađenim do 3.6.1948. godine, kada je stupila na snagu Osnovna uredba o građenju („Službeni list FNRJ”, broj 46/48); na stambenim zgradama koje su izgrađene na selu do 21.3.1961. godine, kada je stupio na snagu Zakon o uslovima za izgradnju stambenih zgrada na selu („Službeni glasnik NRS”, broj 7/61) ili do stupanja na snagu propisa o uslovima za izgradnju stambenih zgrada, ukoliko su ih opštinski narodni odbori doneli u roku propisanim tim zakonom i na ostalim vrstama objekata koji su izgrađeni na selu do 8.7.1973. godine, kad je stupio na snagu Zakon o izgradnji investicionih objekata („Službeni glasnik SRS”, broj 25/73), odnosno do stupanja na snagu opštinske, odnosno gradske odluke ukoliko je ista doneta u roku propisanom tim zakonom.

Zadruga, odnosno zadružni savez, dužna je da u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona podnese nadležnom organu za upis prava na nepokretnostima, zahtev za upis zadružne svojine na objektima i zemljištu, koji su na dan stupanja na snagu ovog zakona upisani kao društvena svojina ili javna svojina, u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, a na kojima u skladu sa prethodno navedenim slučajevima, određeno pravo polažu zadruge ili zadružni savezi. Zadruga, odnosno zadružni savez, koja vodi upravni ili sudski postupak uključujući postupke po vanrednim pravnim lekovima, u vezi sa vraćanjem imovine zadruge u skladu sa Zakonom o zadrugama („Službeni list SFRJ”, broj 3/90 i „Službeni list SRJ”, broj 24/94-dr. zakon), Zakonom o zadrugama („Službeni list SRJ”, br. 41/96 i 12/98 i „Službeni glasnik RS”, br. 101/05-dr.zakon i 34/06) i Zakonom o načinu i uslovima vraćanja imovine stečene radom i poslovanjem zadruga i zadrugara posle 1. jula 1953. godine („Službeni glasnik RS”, broj 46/90), dužna je da u roku od tri godine od dana pravosnažnog okončanja postupka, podnese zahtev za upis zadružne svojine za imovinu nad kojom je utvrđeno pravo vlasništva zadruge, odnosno pravo zadruge na povraćaj imovine.

Protekom navedenog roka od tri godine u oba slučaja, na imovini koja je upisana kao društvena svojina na kojoj je imalac prava zadruga, a za koju nije podnet zahtev za upis prava zadružne svojine ili je taj zahtev pravosnažno odbijen u postupku dokazivanja zadružne svojine, nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, izvršiće, po službenoj dužnosti, na toj nepokretnosti upis prava javne svojine Republike Srbije, koji rešenje o upisu zadružne svojine dostavlja zadruzi i nadležnom državnom pravobranilaštvu.

Rešenje o upisu zadružne svojine u svim gore navedenim slučajevima nadležni organ za upis prava na nepokretnostima, dostavlja zadruzi i nadležnom državnom pravobranilaštvu.

Na prevođenje društvenog kapitala u zadrugama u druge oblike svojine ne primenjuju se propisi o privatizaciji, te se danom stupanja na snagu ovog zakona obustavljaju postupci privatizacije pokrenuti u zadrugama u ranijem periodu.

Zadruga koja je imalac prava na imovini koja je upisana u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima, kao društvena svojina, do upisa zadružne svojine, odnosno javne svojine, na predmetnoj imovini po odredbama ovog zakona, ne može da donosi odluke o raspolaganju tom imovinom, te su takve odluke ništave. Za razliku od važećeg Zakona o zadrugama, koji je propisao da zadruga koja koristi imovinu koja je evidentirana kao društvena svojina, odnosno kao društveni kapital, ne može bez prethodne saglasnosti agencije nadležne za poslove privatizacije da donosi odluke o raspolaganju tom imovinom, ovim zakonom, a imajući u vidu relativno brz završetak procesa privatizacije i interes zadruga da postupajući po odredbama ovog zakona evidentiraju svoju imovinu kao zadružnu, propisana je zabrana raspolaganja zadruge takvom imovinom, do upisa zadružne, odnosno državne svojine po odredbama ovog zakona, pod pretnjom ništavosti

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe Zakon o zadrugama („Službeni list SRJ”, br. 41/96 i 12/98 i „Službeni glasnik RS”, br. 101/05-

dr. zakon i 34/06) i Zakon o zadrugama („Službeni glasnik SRS”, broj 57/89 i „Službeni glasnik RS”, br. 46/95 i 101/05-dr. zakon).

VI. RAZLOZI ZA HITNO DONOŠENJE ZAKONA

Razlozi za hitno donošenje se nalaze u potrebi jedinstvenog pravnog i institucionalnog regulisanju ove oblasti čime bi se omogućilo što brže oživljavanje zadugarstva i pružila pravna sigurnost i predvidljivost poslovanja, a ujedno i rešilo višedecenijsko nerešen status društvene svojine u zadrugama.

V. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti sredstva u budžetu Republike Srbije.

VI. STUPANJE NA SNAGU ZAKONA

Zakon stupa na snagu u roku od osam dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“.

ANALIZA EFEKATA ZAKONA

I. ODREĐENJE PROBLEMA KOJE ZAKON TREBA DA REŠI

Društvene odnose u oblasti zadruga i zadrugarstva u Republici Srbiji u ovom trenutku uređuju dva zakona, i to:

- 3) Zakon o zadrugama („Službeni list SRJ”, br. 41/96 i 12/98 i „Službeni glasnik RS”, br. 101/05 - dr. zakon i 34/06), koji je donet 1996. godine, kao savezni zakon, a danas se, u skladu sa ustavnopravnim promenama koje su se odigrale u međuvremenu, primenjuje kao republički zakon i
- 4) Zakon o zadrugama („Službeni glasnik SRS”, br. 57/89 i „Službeni glasnik RS”, br. 67/93, 46/95 i 101/05 – dr. zakon), koji je donet 1989. godine.

Navedena činjenica izaziva pravni dualizam, sukob (koliziju) i preklapanje pojedinih pravnih normi, što izaziva neujednačenost primene, različita tumačenja, nesigurnost i konfuziju u praksi, kao i neusklađenost sa savremenim društveno-ekonomskim okolnostima.

Zadruge i zadrugarstvo u Republici Srbiji izloženi su problemima različite vrste i traže zadovoljenje odgovarajućih potreba, a važeći zakoni koji uređuju zadruge su pokazali niz nedostataka u primeni.

Regulatorni i faktički nedostaci trenutnih zakonskih rešenja se ukratko sastoje u sledećem:

- 11) razjedinjenost i međusobna neusklađenost zakonske materije;
- 12) zastarelost i nefunkcionalnost zakonskih rešenja donetih u uslovima bitno drugačijih ekonomskih, društvenih i političkih okolnosti;
- 13) nerazrešeni imovinsko-pravni odnosi – nefefinisani uslovi i postupak za upis zadružne svojine imovine zadruga i zadružnih saveza koja je evidentirana kao društvena svojina, što, između ostalog, onemogućava zadrugama da istu koriste kao sredstvo obezbeđenja vraćanja kredita uzetih kod banaka a takođe dovodi;
- 14) nedorečene i vremenski neograničene odredbe vežećeg zakona o pravima novoosnovanih zadruga na vraćanje imovine, koja je ranije bila u vlasštvu zadruga, koje otvaraju prostor za zloupotrebu i malverzacije putem osnivanja fiktivnih zadruga i ugrožavaju pravnu sigurnost drugih privrednih subjekata;
- 15) propust da se definišu i bliže urede važni pojmovi, kao što su ulog zadrugara, osnovni kapital i njihov međusobni odnos;
- 16) postojanje odredbi koje kočje dokapitalizaciju zadruga, jer uslovljavaju jednakost uloga, što kao posledicu ima da visinu uloga određuju ekonomski najslabiji zadrugari;
- 17) nepotrebno visoko postavljen minimalni broj osnivača zadruga, čime se nepotrebno otežva osnivanje zadruga, pogotovo u selima gde je došlo do osetnog smanjenja broja stanovnika;
- 18) neefikasni pravni instituti važećih zakona, pre svega u pogledu vršenja javnih ovlašćenja koja su poverena zadružnim savezima. Ovim ovlašćenjima zadružni savezi su dobili pravo da donose opšta pravila kojima se uređuje primena zadružnih principa i druga pitanja od značaja za poslovanje vrsta zadruga koje povezuju ti savezi, kao i pravila kojima se propisuju uslovi za obavljanje zadružne revizije, sadržina izveštaja o obavljenoj reviziji, kao i druga pitanja od značaja za zadružnu reviziju zadruga. Ovi pravni akti predstavljaju podzakonske akte za sprovođenje zakona koji uređuju zadruge. Pošto su zadružni savezi ovlašćeni za donošenje pomenutih akata, kao i za njihovo sprovođenje, a da pri tome nije bio predviđen efikasan nadzor nad njihovim radom od strane nadležnog državnog organa, nastao je niz

nepravilnosti i deformacija u poslovanju zadruga i zadružnih saveza, posebno u pogledu sprovođenja zadružne revizije. S tim u vezi, javlja se potreba za preuređenjem, odnosno zakonskim uređenjem zadružne revizije, a na osnovu iskustava iz prakse;

- 19) zakonsko neprepoznavanje i neregulisanje pojedinih novih vrsta zadruga, poput socijalnih zadruga, što otežava njihov nastanak i razvoj, kao i nepostojanje pravnog osnova za dalje udruživanje zadruga na zadružnim principima u sekundarne zadruge (složene zadruge);
- 20) potreba da se novim, savremenim rešenjima stvori odgovarajući pravni ambijent za sprovođenje reforme u zadružnom sektoru, kao prvi korak u revitalizaciji zadrugarstva u Republici Srbiji, a u skladu sa modernim svetskim trendovima, što se ne može postići parcijalnim izmenama postojećih zakona.

Članom 2. Zakona o zadrugama („Službeni list SRJ”, br. 41/96 i 12/98 i „Službeni glasnik RS”, br. 101/05 - dr. zakon i 34/06), navedeno je da se zadruge mogu osnivati i kao štedno-kreditne zadruge, te da se na osnivanje, organizaciju, poslovanje i način upravljanja štedno-kreditnim zadrugama primenjuju odredbe saveznog zakona kojim se uređuju banke i druge finansijske organizacije

U više navrata u poslednjih nekoliko godina, Ministarstvo privrede je tražilo od Narodne banke Srbije mišljenje u vezi sa velikim brojem zahteva zadrugara, zadružnih saveza i eksperata da se štedno-kreditne zadruge definišu u tekst Nacrta zakona o zadrugama, a da se osnivanje i način rada uredi posebnim propisima.

U svim mišljenjima Narodne banke Srbije, pa i u poslednjem od 20. novembra 2015. godine, zauzet je izričit stav da u ovom trenutku uspostavljanje štedno-kreditnih zadruga nije potrebno Republici Srbiji, iz koji razloga i predlagač ovog zakona, štedno-kreditne zadruge nije uvrstio u tekst Nacrta zakona o zadrugama.

Trenutno se zadrugarstvo u Srbiji nalazi u veoma teškom položaju. Prema podacima Agencija za privredne registre u Republici Srbiji u oktobru 2015. godine ukupno je registrovano 4.117 zadruga, od čega je svega 2.228 aktivno, dok je 88 zadruga u stečajnom postupku, 139 u procesu likvidacije, a ostale zadruge su brisane iz Registra. Broj aktivnih zadruga uvećan je samo za 10 zadruga u odnosu na 2014. godinu. Od ukupnog broja zadruga:

- **zemljoradničke zadruge** čine preko 65% (ukupno 2691 od čega je aktivnih 1.466, brisanih iz registra 1072, u procesu likvidacije 74, u stečajnom postupku 79),
- **omladinskih zadruga** čine 16,6% (ukupno 686 od čega je aktivnih 418, brisanih iz registra 234, u procesu likvidacije 33 i jedna u stečajnom postupku),
- **stambenih zadruga** čine 7,6% (ukupno 312 od čega aktivnih 113, brisanih iz registra 182, u procesu likvidacije 12 i pet zadruga u stečajnom postupku),
- **zanatske zadruge** čine 4% (ukupno 164 od čega aktivnih 78, brisanih iz registra 78, u procesu likvidacije sedam i jedna zadruga u stečajnom postupku),
- **potrošačke zadruge** (ukupno 0,6% njih 25 od čega aktivnih osam, brisanih iz registra 16 i u procesu likvidacije jedna zadruga).

Finansijske izveštaje za 2014. godinu podnelo je 1.418 zadruga, što je približno 2,8% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Iskazani ukupni poslovni prihodi zadruga iznose oko 64,7 milijarde dinara i manji su u odnosu na 2013. godinu (85,4 milijarde dinara), ali je neto finansijski rezultat bio pozitivan i bolji u odnosu na 2013. godinu za 287 miliona dinara.

U zadrugama je prema podacima iz finansijskih izveštaja za 2014. godinu zaposleno ukupno 4707 zaposlenih, ali veliki broj zadruga nema niti jednog prijavljenog zaposlenog.

Zemljoradničko zadrugarstvo je dominantno u ukupnom zadrugarstvu Srbije, ne samo prema učešću u ukupnom broju zadruga, već i prema ostvarenim

finansijskim rezultatima. Ukupni poslovni prihodi zemljoradničkih zadruga iznose 58.9 milijardi dinara ili 68% ukupnih prihoda zadružnog sektora i zapošljavaju 3793, odnosno 80,6% od ukupnog broja zaposlenih u zadrugama.

U periodu od 2010-2015. formirano je i u Registar Agencije za privredne registre upisano 371 novih zadruga svih vrsta. Godišnje se osniva između 50-70 zadruga, a broj aktivnih zadruga uglavnom stagnira. Broj novoosnovanih zadruga svih vrsta u 2015. godini znatno je manji od broja novoosnovanih u 2010. godini.

U Registar Agencije za privredne registre upisano je 40 zadružnih saveza, od čega su 33 zadružna saveza aktivna.

II. CILJEVI KOJI SE DONOŠENJEM ZAKONA POSTIŽU

Ciljevi koji se donošenjem ovog zakona postižu jesu:

- 1) savremena zakonska rešenja prilagođena modernom tržišnom, ekonomskom, finansijskom, pravnom, ustavnom i društveno-političkom poretku i sistemu;
- 2) uspostavljanje jasnih i jednostavnih pravila za osnivanje, upravljanje i rad zadruga, uz ostavljanje prostora da se zadružnim pravilima bliže urede pitanja od značaja za konkretnu zadrugu;
Naime, kako je već navedeno, postojanje dva zakona koja regulišu oblast zadrugarstva stvaralo je konfuziju u njihovoj primeni. Predlogom zakona o zadrugama regulisano je da se zadruga, odnosno zadružni savez osniva na osnivačkoj skupštini, zaključenjem ugovora o osnivanju, usvajanjem zadružnih pravila i izborom organa, a da zadruga, odnosno zadružni savez može da otpočne sa obavljanjem delatnosti od momenta registracije u registar koji vodi organ nadležan za poslove registracije privrednih subjekata. Odredbama Predloga zakona detaljno je regulisano šta ugovor o osnivanju sadrži, koje su nadležnosti organa zadruga, kao i šta je potrebno regulisati zadružnim pravilima.
- 3) uklanjanje prepreka za lakše osnivanje i bolju kapitalizaciju zadruga.
Jedna od prepreka za osnivanje novih zadruga bio je i visoko postavljen minimalni broj osnivača zadruga (10), čime se nepotrebno otežavalo osnivanje zadruga, pogotovo u selima gde je došlo do osetnog smanjenja broja stanovnika. Smatramo da je minimalni broj od pet (5) osnivača optimalan. Takođe, za razliku od važećih zakona koji regulišu oblast zadrugarstva, Predlogom zakona o zadrugama detaljno je regulisano šta čini osnovni kapital zadruga i njegovo povećanje i smanjenje. Takođe, za razliku od važećih zakona iz oblasti zadrugarstva, data je mogućnost da ulogi zadrugara ne moraju biti jednaki što znatno olakšava i ubrzava kapitalizaciju zadruga.
- 4) razrešenje imovinsko-pravnih odnosa - pravnog statusa imovine na kojoj je imalac prava zadruga, odnosno zadružni savez i koja je evidentirana kao društvena svojina, čime će se, između ostalog, omogućiti zadrugama da istu koriste kao sredstvo obezbeđenja vraćanja kredita uzetih kod banaka;
Razrešenje problema imovine na kojoj je imalac prava zadruga, odnosno zadružni savez, a koja je evidentirana kao društvena svojina je najvažnije pitanje koje se ovim predlogom zakona rešava. Naime, u Prelaznim i završnim odredbama Predloga zakona o zadrugama, detaljno je regulisano na koji način će se vršiti prevođenje društvene imovine u zadružnu i u kojim rokovima, nakon čega će biti stvorene pravne mogućnosti da zadruga i zadružni savezi, između ostalog, koriste takvu

imovinu i kao sredstvo obezbeđenja za vraćanja kredita kod banaka, kakvu mogućnost do sada nisu imali.

- 5) sprečavanje nastanka novih slučaja zloupotreba odredbi važećeg zakona koje se odnose na povraćaj zadržne imovine od strane novosnovanih fiktivnih zadruga;
- 6) objedinjavanje zakonske materije, unutrašnja i spoljna usklađenost zakonske regulative sa drugim propisima;
- 7) zakonsko prepoznavanje određenih posebnih oblika zadruga (npr. socijalne zadruge) i udruživanja zadruga na zadružnim principima (složena zadruga), što stvara uslove i pravni okvir za njihov nastanak i razvoj;
Intencija predlagača zakona nije bila da se Predlogom zakona o zadrugama detaljno regulišu sve vrste zadruga, niti je učinjeno njihovo takstavno nabranje. Ideja predlagača je bila da se sačini jedan „krovni zakon”, koji bi se primenjivao na sve vrste zadruga, a ujedno dao mogućnost da se, ukoliko nisu zabranjene zakonom, osnuju zadruge za obavljanje i drugih vrsta delatnosti osim onim nabrojanih u tekstu Predloga zakona o zadrugama.
- 8) zadružna revizija uređena je na način da su se uvažili trenutni kapaciteti zadružnih saveza, uz poštovanja principa da zadružnu reviziju treba da obavlja sam zadružni sektor, uz odgovarajući nadzor ministarstva;
- 9) usklađivanje Predloga zakona o zadrugama sa modernim svetskim trendovima u oblasti zadruga i zadrugarstva, uređeno je na takav način i u takvom obimu da se moralo voditi računa u kakvoj je situaciji zadrugarstvo u našoj zemlji u poslednje dve decenije pa i više, u kakvoj je situaciji zemlja u pogledu privrednog rasta i razvoja i sa kojim finansijskim kapacitetima raspolaže, a ujedno, nastojalo se da se pojedinim rešenjima stvori povoljno tlo za ubrzani rast i razvoj ovog oblika udruživanja i spreče svi vidovi eventualnih zloupotreba i fiktivnog osnivanja zadruga kao i uticaja pravnih lica, ako bi bili članovi zadruga, u odnosu na zdrugare kao fizička lica. Kada se uspostavi dobra i zdrava osnova, stvoriće se uslovi i za uvođenje svih ostalih modernih svetskih trendova u oblasti zakonodavstva.

III. DRUGE MOGUĆNOSTI ZA REŠAVANJE PROBLEMA

Analizom drugih mogućnosti za rešavanje problema ustanovljeno je da je, između svih alternativa, najcelishodniji i najpouzdaniji način za rešavanje napred navedenih problema - donošenje zakona koji će da uredi društvene odnose u oblasti zadruga i zadrugarstva.

Naime, u slučaju *status quo* opcije (engl. *base case* – nepromenjeno stanje) odnosno nepreduzimanja mera državne intervencije, koje mogu biti neregulatorne i regulatorne, nije moguće rešiti opisane probleme. Probleme ove oblasti - samo društvo i sam zadružni sektor, bez uticaja države, nisu u stanju da reše, a rešavanje predmetnih problema nije moguće postići ni u slučaju samostalnog delovanja tržišnih mehanizma.

Samo merama vanpravne (neregulatorne) ekonomske prirode, poput subvencija i drugih vrsta državne pomoći, ili merama društvene (socijalne) prirode, sa nižim stepenom državne intervencije, poput različitih vrsta akcija u vidu informacionih, obrazovnih i medijskih kampanja usmerenih na podizanje nivoa svesti zadrugara i korisnika proizvoda i usluga zadruga, te nivoa znanja i informisanosti zadrugara, ne bi bilo moguće rešiti predmetne probleme, a svaka od ovih mera imala bi ograničeno i privremeno dejstvo. Potrebno je da mere ove vrste prate primenu ovog zakona u praksi, ali isključivo one same i izolovane nisu u stanju da reše predmetne probleme.

U okviru mera pravne (regulatorne) prirode jedino odgovarajuće rešenje je bilo donošenje zakona, budući da konkretna materija koja se uređuje ovim zakonom: forma i organizacija privrednog subjekta, upravljanje istim, njegovo finansiranje i imovina, uslovi i postupak prevođenja društvene svojine u zadrugama u zadružnu, kaznene odredbe - po svojoj prirodi ne predstavlja predmet podzakonskih akata, koji se donose na osnovu zakona i radi sprovođenja zakona, nego zakonsku materiju. Upotrebom instrumenata tzv. mekog prava i autonomnog prava (samoregulacija), bez snage zakonskog autoriteta, odnosno donetih od strane zadružnih saveza, takođe, ne bi bilo moguće rešiti opisane probleme zadružnog sektora, imajući u vidu napred navedena objašnjenja tih problema, gde se, između ostalog, nalazi i potreba za reformom zadružnih saveza.

Pri tome, ukoliko bi predmetna materija bila uređena putem zakona o izmenama i dopunama postojećih zakona ili donošenjem više posebnih zakona (donošenje posebnog zakona o pretvaranju imovine u društvenoj svojini u imovinu u zadružnoj svojini, izmene i/ili dopune odredaba važećih zakona o upravljanju zadrugom, zadružnoj reviziji i dr. pitanjima, ustanovljavanje pravnog osnova za finansijske zadruge i socijalne zadruge u sektorskim zakonima itd), stanovište je da bi to bilo necelishodno i ne bi predstavljalo efikasno rešavanje problema. U tom slučaju, i dalje bi postojala dva zakona, odnosno više posebnih zakona, što bi održavalo usloznavanje i rasipanje zakonske materije, dugotrajne i skupe procedure donošenja i parcijalnu primenjenost, nesistematičnost i mogući sukob zakonskih, odnosno pravnih normi. Takođe, ukoliko bi se menjao i dopunjavao jedan od ova dva zakona, koji bi svojim prelaznim odredbama stavio van snage drugi zakon koji uređuje zadruge, preuzimajući (i modifikujući) njegove odredbe koje treba da budu zadržane u pravnom sistemu, stepen izmena bi prevazišao opseg utvrđen za izmene i soupune zakona. Prema tome, iz navedenog sledi da bi zakonsko uređenje oblasti zadruga i zadrugarstva na opisani način bilo teško razumljivo i otežano za sprovođenje. Prethodnim bi se, dakle, održavalo i povećavalo administrativno opterećenje zadruga i zadrugara u vidu troškova koje bi pravni subjekti imali u cilju upoznavanja sa zakonskim uređenjem navedenih oblasti, kao i zbog ponašanja koje nije u skladu sa odredbama zakona. Sve navedeno bi prouzrokovalo neekonomičnost, nedelotvornost i, posledično, pravnu nesigurnost. Osim toga, moguće je i zakonsko uređenje društvenih odnosa u oblasti zadruga i zadrugarstva u okviru Zakona o privrednim društvima; međutim, stanovište je da ova oblast može da ima pravni osnov, odnosno pravnu vezu u sistemskom zakonu koji uređuje privredne subjekte, ali zbog svih specifičnosti ove vrste privrednih subjekata, njihovo uređenje zahteva poseban zakon, koji će zadružnom sektoru omogućiti poseban tretman u okviru šireg privrednog sektora. Stanovište predlagača ovog zakona je da je sva pitanja i probleme sa kojima se zadružni sektor u Republici Srbiji suočava potrebno urediti jedinstvenim zakonom sa reformskim rešenjima.

IV. ZAŠTO JE DONOŠENJE ZAKONA NAJBOLJE ZA REŠAVANJE PROBLEMA?

Postupak po kome se donosi zakon i njegova pravna snaga daju garancije da će problemi koji su ishodovali donošenje ovog zakona - biti rešeni. Nakon analize postojećeg stanja stvari, regulator je utvrdio da je, u postojećim uslovima, najcelishodniji i optimalan način za sprovođenje određenih mera i reformi uobličavanje tih intencija u formi tzv. tvrdog prava, i to jedinstvenog zakona, čime se stvara veći stepen pouzdanosti i verovatnoće da će te mere i reforme biti sprovedene.

Prvobitna inicijativa i impuls za donošenje ovog zakona, tj. zahtev za državnim regulatornom intervencijom u ovoj oblasti potekao je od samog zadružnog sektora – „odozdo – naviše“ pristup (engl. *“bottom – up“*), kao rezultat nagomilanih problema koji ugrožavaju opstanak i razvoj zadruga.

U postupku izrade ovog zakona i njegovim rešenjima ostvareno je načelo autonomije volje uz poštovanje imperativnih propisa. Istovremeno, postignuta je ravnoteža između samostalnog uređenja i državne intervencije. Utvrđeno je da bi celokupno uređenje predmetne oblasti bilo necelishodno i nesvrshodno, jer bi dovelo do preregulisanosti materije i pretilo da prouzrokuje tzv. odnarođenost zakona u odnosu na njegove adresate, u prvom redu zadružni sektor. Stoga je domašaj ovog zakona utvrđen tako da su zakonski uređeni osnovni delovi predmetne materije, a ostali delovi će biti samostalno uređeni od strane zadruga i zadružnih saveza (engl. *self-regulation*), predstavljenih u formi zadružnih pravila, a uz određeni stepen državne intervencije u vidu okvira, opsega i dometa tih pravila. Ovim se postiže celishodna kombinacija dispozitivnih i imperativnih normi. Aktivnu ulogu u pripremi ovog zakona imao je zadružni sektor predstavljen kroz stručni kadar zadružnih saveza u različitim oblastima (poljoprivredno, stambeno, omladinsko zadrugarstvo), čime je ostvaren regulatorni princip tzv. memoranduma o razumevanju sa zainteresovanim stranama (engl. *memoranda of understanding with stakeholders*).

Intencija zakonopisca prilikom stvaranja ovog zakona ogledala se u težnji da se realno sagleda stanje društvenih odnosa u oblasti zadruga i zadrugarstva, pronađu najbolje ideje i predloži za rešavanje postojećih problema, izmene i preobrazu postojeći odnosi i stvore novi, sistematizuju i definišu nesistematizovani i nedefinisani pojmovi iz domaće i komparativne prakse, sa zakonskim porukama, rešenjima i zapovestima koja su razumljiva, jasna, pravična, efikasna, ekonomična, reformska, životna, stabilna, dugotrajna i podesna za izvršavanje za zadružni sektor.

V. NA KOGA I KAKO ĆE NAJVEROVATNIJE UTICATI REŠENJA U ZAKONU?

Predložena rešenja će uticati na sledeće subjekte:

- zadruge i zadružni savezi (privredni subjekti) – zadružni sektor;
- zadrugari – članovi zadruga i potencijalni zadrugari;
- korisnici proizvoda i usluga zadruga (fizička i pravna lica);
- javni sektor - nosioci javnih ovlašćenja: Vlada Republike Srbije, ministarstva nadležna za poslove privrede, poljoprivrede i druga nadležna ministarstva, Registar privrednih subjekata;
- kupce privatizovanih bivših društvenih preduzeća u oblasti agrara, u delu koji se odnosi na sprečavanje pokretanja novih postupaka u kojima se traži povraćaj dela imovine tih preduzeća, koja je bila u društvenoj svojini.

Prvi put su zakonom propisani zadružni principi i zadružne vrednosti na kojima se zasniva organizovanje zadruga i njihovo poslovanje i po kojima se zadruge razlikuju od drugih oblika organizovanja. Principi i zadružne vrednosti su u potpunosti usklađeni sa međunarodnim principima i vrednostima. Takođe, pojednostavljen je način osnivanja i organizovanja zadruga - za osnivanje zadruga će biti dovoljno pet fizičkih lica, omogućeno je zadrugarima da imaju različite visine uloge u cilju povećanja kapitala u zadružnom sektoru, zadruge su rasterećene obaveze osnivanja obaveznog rezervnog fonda i zarobljavanja sredstava u njemu, složene zadruge se uvode u cilju unapređenja poslovanja zadruga udruživanjem kapitala (recimo za unapređenje proizvodnje), minimum je potrebno dve zadruge za osnivanje složene zadruga, predviđeno je i rešavanje pitanja društvene svojine u zadrugama.

Naime, važeći zakoni kojima se reguliše oblast zadrugarstva omogućavali su da se imovina, koja je bila u vlasništvu zadruga i zadružnih saveza posle 1. jula 1953. godine, a koja je organizacionim odnosno statusnim promenama ili na drugi način preneti bez naknade drugim korisnicima koji nisu zadruge ili zadružni savezi, bude vraćena osim zadrugi iste vrste čija je imovina bila i zadrugi iste vrste koja posluje na području na kome je poslovala zadruga koja je bila vlasnik imovine čiji se

povaćaj traži. Na taj način, stvoreno je pogodno tlo za zloupotrebe i fiktivno osnivanje zadruga čiji je jedini cilj upravo bio dobijanje ovakve imovine. U Prelaznim i završnim odredbama Predloga zakona o zadrugama, detaljno je regulisano na koji način i pod kojim uslovima može doći do upisa zadružne svojine na nepokretnostima u društvenoj svojini. Uslovi su znatno restriktivniji od uslova propisanih važećim zakonima koji regulišu oblast zadrugarstva. S tim u vezi navodimo primer da, samo one zadruge koje su se na osnovu određenih isprava i odgovarajućeg izrađenog i potvrđenog popisa zemljišta u društvenoj, odnosno državnoj svojini, u skladu sa Zakonom o pretvaranju društvene svojine u na poljoprivrednom zemljištu u druge obilke svojine, upisale u javni registar o nepokretnostima i pravima na njima kao imaoci prava na tom zemljištu, mogu na osnovu podnetog zahteva upisati zadružnu svojinu. Na taj način ne postoji mogućnost da se imovina vrati zadruzi iste vrste koja posluje na području na kome je poslovala zadruga koja je bila vlasnik imovine čiji se povraćaj traži, čime je stvorena veća pravna sigurnost i smanjena zloupotreba na najmanju moguću meru.

Zadruga uživa posebnu zaštitu Republike, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave u obavljanju njene pretežne delatnosti koja se ogleda u podsticanju zadrugarstva merama ekonomske i agrarne politike, uključujući davanje odgovarajućih olakšica i pogodnosti, koje se utvrđuju posebnim propisima, kao i mogućnosti osnivanja posebnih fondova (fondacija) za razvoj zadruga od strane jedinica lokalne samouprave ili autonomne pokrajine ili obezbeđivanjem sredstava u budžetu jedinica lokalne samouprave, autonomne pokrajine i Republike.

VI. KAKVE TROŠKOVE ĆE PRIMENA ZAKONA STVORITI GRAĐANIMA I PRIVREDI (NAROČITO MALIM I SREDNJIM PREDUZEĆIMA)?

Ovaj zakon ne stvara troškove za građane, s obzirom da se istim ne predviđaju nikakve dodatne obaveze za stanovništvo.

Ovim zakonom se ne stvaraju novi troškovi za zadružni sektor, odnosno njihovo dodatno regulatorno ili administrativno opterećenje, budući da zadruge i zadržni savezi već snose te troškove prema važećim zakonskim i podzakonskim rešenjima i ovi troškovi su neophodni da bi sistem registracije privrednih subjekata funkcionisao

Za postupak registracije, evidentiranja, objavljivanja, rezervacije naziva, postupke po ostalim zahtevima, kao i za druge usluge koje pruža Agencija za privredne registre, podnosilac prijave ili zahteva plaća naknadu u skladu sa propisima kojima se uređuje položaj i nadležnost Agencije, a koji troškovi su postojali i ranije.

U vezi sa troškovima koji mogu nastati za zadruge i zadružne saveze, a u vezi su sa prevođenjem društvene svojine u zadružnu, ističemo da su to troškovi koji se odnose na primenu zakona kojim se regulišu republičke administrativne takse, kao i primenu pravilnika kojim se regulišu visini takse za pružanje usluga Republičkog geodetskog zavoda. Visina takse za usluge koju pruža Republički geodetski zavod utvrđuje se Tarifom taksi za pružanje usluga i usklađuje se godišnje sa indeksom potrošačkih cena u Republici Srbiji prema podacima republičkog organa nadležnog za poslove statistike u prethodnih 12 meseci, pri čemu se zaokruživanje visine takse vrši na dinar.

S tim u vezi, navodimo primer visine troškova koje će imati zadruga u postupku prevođenja društvene svojine u zadružnu svojinu, ukoliko je upisana kao imalac prava na toj imovini: 300,00 dinara za podnošenje zahteva za prevođenje + 5085,00 dinara za troškove usluge Republičkog geodetskog zavoda = 5385,00 dinara.

Dakle, predloženom procedurom prevođenja društvene u zadružnu svojinu nije se promenila vrsta troška za zadrugu, kao ni visina, osim one koja je se odnosi na, već pomenuto, godišnje usklađivanje sa indeksom potrošačkih cena u Republici Srbiji.

U vezi sa troškovima koji se odnose na obavljanje zadružne revizije ukazujemo da odredbama važećih zakona koji regulišu oblast zadrugarstva nije propisana visina naknade za obavljanje zadružne revizije, kao ni odredbama odredbama Pravila zadružnog saveza Jugoslavije („Službeni list SRJ”, br. 26/98 i 28/98-ispr. i „Službeni list SCG”, broj 1/03 – Ustavna povelja). Jedini podaci koji su u vezi sa visinom naknade za obavljanje zadružne revizije bili dostupni predlagaču ovog zakona jesu podaci sa sajta Zadružnog saveza Vojvodine i odnose se na Odluku o Cenovniku usluga broj 01/2-20 od 15.03.2013. godine, gde je u Tabeli cenovnika usluga pod rednim brojem 3. navedeno da cena usluge za obavljanje zadružne revizije iznosi 10.000,00 dinara (sa PDV-om). Predlogom zakona je predloženo da cena za uslugu obavljanja združne revizije ne može biti veća od iznosa polovine mesečne minimalne zarade na teritoriji Republike Srbije u trenutku zaključenja ugovora. Ako minimalna mesečna zarada na teritoriji Republike Srbije za decembar 2015. godine, iznosi 30.000,00 dinara bruto, a neto 22.173,30 dinara, a da polovina iznosi oko 11.086,00 dinara, to je onda samo za oko 1000,00 dinara više u odnosu na cene propisane u navedenom cenovniku Zadružnog saveza Vojvodine.

S tim u vezi, mišljenja smo da je veoma bitno što je odredbama Predloga zakona propisana gornja granice naknade za obavljanje zadružne revizije, čime je sprečena mogućnost da ona i dalje bude proizvoljna, a ujedno je neznatno više u odnosu na cenu za koju smo našli da je propisana bilo kojim aktom zadružnog saveza.

Ujedno, ukazujemo da Predlog zakona o zadrugama propisuje da se kod zadruge koja je prestala likvidacijom preostala imovina te zadruge poverava na privremeno upravljanje odgovarajućim zadružnim subjektima. Međutim, kako se ta imovina koristi za osnivanje nove zadruge, odnosno za razvoj zadruge na teritoriji na kojoj je bilo sedište zadruge koja je prestala likvidacijom, to bi eventualni navedeni troškovi bili vremenski kratki. Ujedno, rešenje da u slučajevima prestanka zadruge posle namirenja poverilaca i povraćaja udela zadrugarima, preostala zadružna imovine se prenosi zadružnom savezu postoji i u važećem zakonu tako da ne predstavlja novi trošak za zadruge, odnosno zadružne saveze. Takođe, na osnovu međunarodnih iskustava ne očekuje se da će ovi slučajevi biti česti u praksi.

VII. DA LI SU POZITIVNE POSLEDICE DONOŠENJA ZAKONA TAKVE DA OPRAVDAVAJU TROŠKOVE KOJE ĆE ON STVORITI?

Shodno napred navedenom značaju oblasti koje će biti uređene ovim zakonom, utvrđuje se da pozitivna dejstva koja će ovaj zakon imati opravdavaju troškove. Naime, troškovi koje će imati pravni subjekti na koje se ovaj zakon odnosi i koji su već navedeni, predstavljaju izdatke finansijske prirode (koje su uglavnom zadruge i zadružni savezi imali i do sada) ali, s druge strane, reformska uređenost jedne veoma bitne grane privrede u celokupnom svom obimu, te ostvarenje načela pravne sigurnosti predstavljaju prednosti nefinansijske prirode koje u celosti opravdavaju troškove usklađivanja ponašanja adresata sa ovim zakonom i opravdavaju transakcione troškove.

Za razliku od razvijenih zemalja, gde zadruge u pretežnom delu ostvaruju tržišnu funkciju, u zemljama u razvoju, kao i u nerazvijenim zemljama, zadruge ostvaruju prvenstveno ulogu samopomoći i solidarnosti (tzv. socijalna funkcija zaduga). Upravo ova druga karakteristika predstavlja bitnu pozitivnu posledicu po privredni, odnosno društveno-ekonomski sistem Republike Srbije. Usklađivanje zadružnog sektora sa ovim zakonom će pomoći ostvarivanje tih načela i vrednosti, kao i porast profesionalnosti zadruga i zadrugara, te povećanje njihove konkurentnosti.

Zadruga ima veliki potencijal za održivi privredni i društveni razvoj u zajednici po principu „odozdo–naviše“. Ovo se odnosi i na situaciju u Republici Srbiji danas. Imajući u vidu širok spektar međunarodnih i domaćih iskustava, utvrđuje se da pravna forma zadruga ima različite privredne i društvene prednosti u odnosu na druge oblike poslovanja, i to:

- potencijal za stvaranje sigurnijih i održivih poslova;
- potencijal za oživljavanje poljoprivrede, ruralnog i ravnog regionalnog razvoja, jer se putem osiguravanja plasmana, snižavanja troškova proizvodnje, ukupnjavanja ponude i povećanja dodate vrednosti kroz izgradnju skladišnih i preradnih kapaciteta, uvećavaju prihodi i povećava sigurnost poljoprivrednika zadrugara, podstiču ulaganju u poljoprivredu i smanjenju migracija iz sela u gradove;
- ponudu usluga boljeg kvaliteta, odnosno usluga koje su potrebne zajednici, koje privatni korporativni sektor ne pruža zbog malog profita, pogotovo u oblasti zdravstvene zaštite, socijalne zaštite, zapošljavanja marginalnih društvenih grupa, seoskog turizma i pružanja osnovnih dobara i usluga (npr. prodavnice na udaljenim mestima);
- potencijal za smanjenje nivoa neformalne („sive“) ekonomije, posebno u tradicionalno vrlo neformalnom poljoprivrednom sektoru, što rezultira većim ubiranjem poreza i nižom stopom protivpravnog ponašanja;
- pozitivne efekte na razvoj stanogradnje, rešavanje nerešenih stambenih pitanja na ekonomski prihvatljiviji način i održavanje objekata;
- održiv model zadovoljenja opštih interesa zajednice, borbe protiv siromaštva i društvene reintegracije ugroženih grupa, (socijalne zadruge i potrošačke zadruge organizovane u formi tzv. SOS marketa);
- podsticanje zdrave konkurencije u privrednim granama u kojima su (u našim uslovima i okolnostima) tradicionalno zastupljeni monopolski, duopolski i oligopolski položaji, odnosno dominantni položaji velikih privrednih društava (stanogradnja, potrošnja, agrar);
- veliki značaj za lokalni ekonomski razvoj.

Iako je usmerena na vršenje određene privredne delatnosti, zadruga se bitno razlikuje od privrednog društva, pre svega po statusu svojih članova, raspodeli dobiti, pravu glasa i solidarnosti umesto srazmernosti ulaganja. Osnovni interes udruživanja zadrugara nije, kao kod privrednih društava, maksimizacija profita na osnovu uloženog kapitala, već maksimizacija koristi putem poslovanja kroz zadrugu, korišćenja njenih usluga i ostvarivanje drugih ciljeva zbog kojih je osnovana. Zadruga posluje poštujući zadružne vrednosti kao što su samopomoć, samoodgovornost, demokratičnost, jednakost, pravičnost i solidarnost, koji su dalje konkretizovani u zadružnim principima. Shodno tome, bez obzira na razliku u visini uloga, u upravljanju zadrugom svi zadrugari imaju ravnopravno pravo glasa, a primarni kriterijum raspodele dobiti nije učešće u kapitalu, već obim poslovanja putem zadruga.

Zbog čestog pogrešnog razumevanja suštine savremenog zemljoradničkog zadrugarstva, važno je naglasiti da zadrugari koji pristupaju zadruzi nemaju obavezu unošenja poljoprivrednog zemljišta u privatnoj svojini, već da oni po pravilu i dalje

samostalno proizvode poljoprivredne proizvode, a preko zadruge ih zajednički skladište i prodaju u najpovoljnijem momentu na tržištu, na koji način pored ostalog dobijaju bolju cenu, nabavljaju jeftinije semenski materijal đubrivo i sl, koriste mašinske usluge, ulažu i koriste preradne kapacitete i sl.

U sklopu prednosti zadruge, ovde je potrebno istaći i veoma značajnu otpornost i tzv. elastičnost zadruge ispoljenu tokom globalne ekonomske i finansijske krize. Ovu činjenicu naročito ističu zaključci i podaci Međunarodne organizacije rada, koja brojnim aktivnostima podržava zadružni sektor.

VIII. DA LI SE ZAKONOM PODRŽAVA STVARANJE NOVIH PRIVREDNIH SUBJEKATA NA TRŽIŠTU I TRŽIŠNA KONKURENCIJA?

Ovim zakonom će se obezbediti razvoj tržišne ekonomije. Država je intervenisala u onoj meri i onom vrstom instrumenata koji su neophodni da se osigura funkcionisanje zakonitosti tržišta i preduprede zloupotrebe. Mnoge prepreke za lakše osivanje i bolju kapitalizaciju su otklonjenje, kao što je već navedeno (minimalni broj od pet osnivača, detaljno je regulisano šta čini osnovni kapital zadruge i njegovo povećanje i smanjenje, ulozi zadrugara ne moraju biti jednaki itd.).

Zakonska rešenja omogućavaju pojavu novih privrednih subjekata i razvoj konkurencije i konkurentnosti domaće privrede, odnosno osnivanje, opstanak (preživljavanje na tržištu), razvoj i konkurentnost zadruge i zadružnog sektora. To je posebno bitno u odnosu na male i srednje zadruge. Takođe, predviđena zakonska rešenja doprinose tome da se zadruge, koje se trenutno nalaze u neravnopravnom položaju na tržištu u odnosu na nezadružne privredne i druge tržišne subjekte (praktično, tržišna marginalizacija), koje se u velikom delu stručne i šire javnosti posmatraju kao prevaziđena i anahrona institucionalna forma poslovanja i koje, u celini posmatrano, posluju sa gubitkom, dovedu u ravnopravniji položaj sa drugim tržišnim subjektima.

Ovaj zakon treba da pruži podsticaje za razvoj zadruge, gde se kao posebno značajno može izdvojiti ojačavanje zemljoradničkih, stambenih i potrošačkih zadruge, kao privrednih subjekata koji posluju u privrednim granama u kojima su (u našim uslovima i okolnostima) tradicionalno zastupljeni monopolski, duopolski i oligopolski položaji, odnosno dominantni položaji velikih privrednih društava.

Još jednom treba navesti i pojednostavljen način osnivanja zadruge, kao i smanjen broj osnivača koji je potreban da bi se zadruge osnovala.

IX. DA LI SU SVE ZAJNTERESOVANE STRANE IMALE PRILIKU DA SE IZJASNE O ZAKONU?

U pripremi ovog nacrtu zakona, u toku celog postupka aktivno su učestvovali predstavnici organizovanog zadružnog i privrednog sektora u svojstvu članova Radne grupe za izradu Nacrta zakona: Zadružni savez Srbije, Zadružni savez Vojvodine, Savez stambenih zadruge Srbije, Savez omladinskih zadruge Srbije i Privredna komora Srbije, čime je obezbeđeno njihovo aktivno učešće, kao i partnerstvo javnog i privatnog sektora u regulatorim aktivnostima. Neposredna iskustva iz prakse pomenutih zadružnih, odnosno poslovnih asocijacija bila su važna osnova za definisanje, artikulaciju i uobličavanje pravnih normi ovog nacrtu zakona (tzv. konsultacije). Prema tome, u toku izrade ovog nacrtu zakona zainteresovane strane imale su priliku da se izjasne o predlozima zakonskih rešenja. Takođe, članovi Radne grupe za izradu Nacrta zakona o zadrugama bili su i predstavnici resornih ministarstava i posebnih organizacija, koji su u velikoj meri doprineli svojim predlozima i sugestijama prilikom izrade teksta ovog nacrtu zakona.

Odbor za privredu i finansije je na 85. sednici, održanoj 2. septembra 2015. godine, doneo Zaključak o sprovođenju javne rasprave o Nacrtu zakona o

zadrugama, na predlog Ministarstva privrede, kojim je utvrđen je Program javne rasprave o Nacrtu zakona o zadrugama.

U skladu sa utvrđenim Programom javne rasprave, Ministarstvo privrede je u postupku pripreme teksta Nacrta zakona o zadrugama i to u periodu od 4. septembra do 24. septembra 2015. godine, sproveo javnu raspravu, u tri grada Republike Srbije, a tekst Zakona bio je zvanično dostupan na sajtu ministarstva www.privreda.gov.rs.

Raspored održanih javnih rasprava je bio sledeći:

1) Novi Sad 4. septembar 2015. godine, sa početkom u 11 časova u sali za sastanke Privredne komore Vojvodine;

2) Niš 8. septembar 2015. godine, sa početkom u 12 časova, u prostorijama Regionalne privredne komore Niš;

3) Beograd 22. septembar 2015. godine sa početkom u 11 časova, u prostorijama Zadrugog saveza Srbije.

Svim javnim raspravama, predviđenim Programom javne rasprave, prisustvovali su predstavnici: zadruga, Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, zadrughnih saveza, regionalnih privrednih komora, lokalne samouprave i medija.

U toku javne rasprave svim učesnicima su kroz prezentaciju predstavljena nova rešenja u tekstu ovog zakona, nakon čega su usledile diskusije učesnika javne rasprave.

Prilikom svake javne rasprave pozvana su sva zainteresovana lica da dostave svoje primedbe, predloge i sugestije, na predloženi tekst ovog zakona, putem e-mail adrese ili putem pošte.

Sugestije, komentari i primedbe učesnika na samoj javnoj raspravi, kao i sugestije, komentari i primedbe koje su dostavljene elektronskim putem i putem pošte koji su predloženi i usvojeni:

1) uvođenje zadrughne revizije u tekst ovog zakona;

2) brisanje odredbe koja se odnosi na obavezu ministarstava da u roku od godinu dana od dana donošenja zakona, donesu podzakonska akta kojima će se urediti primena zadrughnih principa i drugih pitanja od značaja za poslovanje poljoprivrednih, stambenih i omladinsko–studentskih zadruga, a da ostale vrste zadruga mogu u saradnji sa resornim ministarstvima podzakonskim aktima urediti primenu zadrughnih principa - imajući u vidu da će donošenje Zakona o zadrugama i opštih akta zadruga i zadrughnih saveza biti dovoljno za regulisanje oblasti zadrugarstva.

3) brisanje odredbe da osnivači zadruge ne mogu biti u zajedničkom domaćinstvu - imajući u vidu da to u malim sredinama može biti značajan ograničavajući faktor za osnivanje zadruga;

4) brisanje odredbe da ugovor o osnivanju zadruge sadrži i broj lične karte - imajući u vidu da ugovor već sadrži jedinstven matični broj;

5) brisanje odredbe da predsednik i članovi upravnog odbora, nadzornog odbora, direktor i predsednik skupštine, ne mogu biti međusobno u krvnom srodstvu u pravoj liniji i pobočnoj liniji do trećeg stepena srodstva, u odnosu usvojilac – usvojenik ili supružnici - imajući u vidu da to u malim sredinama može biti značajan ograničavajući faktor za osnivanje zadruga;

6) pojašnjenje dela teksta u kome se pominje pravno lice, da se odnosi na složene zadruge;

7) pojašnjenje odredbe koja se odnosi na upis zadrughne svojine na nepokretnostima u društvenoj svojini, na taj način da obuhvati sve vrste upisa koji su se pojavili u praksi (nosilac prava korišćenja, korisnik...);

8) da se zadrughnim pravilima može odrediti način predstavljanja zadrugara u skupštini u zadrugi koja ima preko 30 zadrugara, a ne preko 100 zadrugara;

9) da se redovna sednica skupštine održava pre zakonskog roka za predaju završnog računa, umesto da se održava najkasnije u roku od pet meseci od

završetka poslovne godine, imajući u vidu da se zakonski rok za predaju završnog računa često menja;

10) da se uvede obaveza zadruga, a ne samo zadrugara, da izmiri svoje obaveze po zaključenim ugovorima ili drugim pojedinačnim poslovima koji dospevaju nakon prestanka statusa zadrugara, ili koji nisu izmireni o roku;

11) da knjiga zadrugara i zadružna knjiga nemaju status javne isprave;

12) da se unese poseban član kojim će se naglasiti da direktor zadruga ne mora biti zadrugar;

13) da obavljanje privremenih i povremenih poslova, preko strudensko–omladinskih zadruga ne bude ograničeno na 90 dana, odnosno, da bude u skladu sa propisima iz oblasti rada;

14) da status zadrugara studentsko omladinske zadruga može steći lice koje je starije od 30 godine, odnosno prihvaćeno je da granica bude 35 godina, ali ne i viša, što je predloženo u više navrata

Sugestije, komentari i primedbe učesnika na samoj javnoj raspravi, kao i sugestije, komentari i primedbe koje su dostavljene elektronskim putem i putem pošte koji nisu usvojeni:

1) uvođenje štedno–kreditnih zadruga, imajući u vidu stav Narodne banke Srbije;

2) uvođenje mogućnosti da i pravna lica mogu biti članovi zadruga;

3) ostavljena je mogućnost da neaktivni zadrugari budu isključeni iz zadruga u slučaju kada ne ostvaruju poslovnu saradnju sa zadrugom iz delatnosti zadruga, ali nije prihvaćeno da se zakonom odredi koji je to vremenski period, nego je prepušteno zadrugama da zadružnim pravilima propišu navedeni vremenski period.

3) da ulozi zadrugara budu jednaki - imajući u vidu da članovi zadruga, odnosno zadrugari imaju već jednako pravo glasa („jedan član – jedan glas“), zadrugari sa manjim ulozima stavljeni su ravnopravan položaj sa zadrugarima sa većim ulozima, prilikom odlučivanja. S druge strane, različita visina uloga daje mogućnost veće kapitalizacije zadruga, bez narušavanja načela ravnopravnosti zadrugara;

4) da minimalni osnovni kapital zadruga treba iznosi više od 100 dinara – imajući u vidu da je odredbama Nacrta zakona o zadrugama predviđena mogućnost da se zadružnim pravilima odredi visina minimalnog pojedinačnog uloga, na taj način je data mogućnost zadrugarima da sami odrede koliki će biti minimalni osnovni kapital zadruga, s tim da on ne može biti niži od 100 dinara. Nizak iznos minimalnog osnovnog kapitala, koji je na isti način rešen i u Zakonu o privrednim društvima, ima za cilj smanjenje barijera za osnivanje privrednih subjekata;

5) da se javna ovlašćenja prenesu „nadležnom zadružnom savezu“ - imajući u vidu da nije postojala volja postojećih zadružnih saveza i zadruga da se formira jedan krovni zadružni savez koji bi okupljao sve zadružne saveze i zadruga i kome bi bila preneti javna ovlašćenja, kao što je slučaj sa Zadružnim savezom Jugoslavije u važećem Zakonu o zadrugama, kao i da su sva bitna pitanja regulisana odredbama Zakona, to ne postoji potreba prenošenja javnih ovlašćenja zadružnim savezima;

6) da treba ukinuti mogućnost obrazovanja ogranaka zadruga, odnosno da mogućnost obrazovanja ogranaka treba da bude regulisana pravilima zadruga–obrazovanje organaka je stvar unutrašnje organizacije zadruga, ali sama mogućnost njihovog obrazovanja, treba da bude u tekstu Nacrta zakona o zadrugama;

7) da se zakonom ovlasti zadružni savez da vrši funkciju stečajnog upravnika i da ima zakonsku obavezu da sačini izveštaj čijom krivicom je zadruga dospela u stečaj, odnosno u nesposobnost za plaćanje, da funkciju stečajnog upravnika vrši stvarno i mesno nadležni zadružni savez preko svog poverenika na području svakog Privrednog suda u Republici Srbiji i druge primedbe koje se odnose na postupak stečaja zadruga - mišljenja smo da je nepotrebno praviti posebnu vrstu „zadružnog

stečaja“, imajući u vidu upućujuću odredbu da se na postupke stečaja shodno primenjuju odredbe zakona kojima se uređuje stečaj;

8) da zadrugu može osnovati deset poslovno sposobnih fizičkih lica, odnosno dva poslovno sposobna fizička lica – mišljenja smo da je broj od pet fizičkih lica, optimalan, imajući u vidu da je to realno smanjenje broja fizičkih lica koji mogu da osnuju zadrugu u odnosu na važeći Zakon o zadrugama koji propisuje da zadrugu može osnovati 10 fizičkih lica, imajući u vidu smanjenje broja seoskog stanovništva u pojedinim sredinama;

9) da status zadrugara studentsko omladinske zadruge može steći lice koje je starije od 35 godina.

Nakon održane javne rasprave, članovima Radne grupe za izradu Zakona o zadrugama u finalizaciji teksta navedenog zakona, pomogli su eksperti dr Hagen Henry, profesor komparativnog prava na Univerzitetu u Helsinkiju i gospodin Peter Vrisk, predsednik Zadružnog saveza Slovenije, čiju je stručnu području obezbedio Food and Agriculture Organization of the UN. Zbog izuzetno kratkih rokova za izradu Zakona, kao i već preuzetih obaveza, eksperti nisu bili u mogućnosti da ranije doprinesu svojim sugestijama izradi teksta Zakona. Njihova poseta je bila u periodu od 8. oktobra do 15. oktobra 2015. godine.

Na osnovu primedbi dobijenih u postupku javne rasprave i primedbi i sugestija eksperata, Radna grupa za izradu Nacrta zakona o zadrugama, održala je još jedan sastanak na kome je razrešeno nekoliko ključnih pitanja, a nakon toga Ministarstvo privrede je obavilo konsultacije, neposredno ili elektronskim putem sa: Republičkim državnim pravobranilaštvom, Agencijom za privatizaciju, Poverenikom za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Takođe, Ministarstvo privrede se obratilo i Narodnoj banci Srbije, Ministarstvu pravde, Agenciji za restituciju i Agenciji za borbu protiv korupcije.

Imajući u vidu navedeno, smatramo da su u toku izrade ovog nacrta zakona, zainteresovane strane imale su priliku da se izjasne o predlozima zakonskih rešenja.

X. KOJE ĆE SE MERE TOKOM PRIMENE ZAKONA PREDUZETI DA BI SE OSTVARILO ONO ŠTO SE DONOŠENJEM ZAKONA NAMERAVA?

Predlogom zakona o zadrugama nije predviđeno donošenje podzakonskih akata radi sprovođenja zakona, jer je predlagač detaljno regulisao ovu zakonsku materiju.

Za sprovođenje ovog zakona nadležno je Ministarstvo privrede.

Prilikom izrade teksta Predloga zakona o zadrugama predlagač je vodio računa o kapacitetima navedenog ministarstva kako bi se u potpunosti sproveo postupak nadzora, a ujedno je nastojano da zadrži sve posebnosti i specifičnosti koje sa sobom nosi funkcionisanje zadruga i sprovođenje zadružnih principa i vrednosti, trudeći se da se sačuva autonomija i nezavisnost zadruge.

U postupak donošenja zakona od početka su uključeni, predstavnici zadružnog sektora kroz rad u Radnoj grupi za izradu Nacrta zakona o zadrugama, kroz učešće u javnim raspravama, podnošenje predloga, primedbi i dopuna.

Kako su predstavnici zadružnog sektora, na taj način, informisani i upoznati sa ciljevima koji se žele postići primenom ovog zakona i kako su neposredno učestvovali u njegovoj izradi, to će se lakše oceniti da li će se ciljevi donošenja ovog zakona ispuniti i u kojoj meri. Ukoliko se ciljevi ne budu ispunjavali znaće se da li su razlozi na strani loših propisa ili loše implementacije.

**OBRAZAC IZJAVE O USKLAĐENOSTI PROPISA
SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE**

1. Organ državne uprave, odnosno drugi ovlašćeni predlagač propisa

OVLAŠĆENI PREDLAGAČ: VLADA

OBRAĐIVAČ: MINISTARSTVO PRIVREDE

2. Naziv propisa

Predlog zakona o zadrugama

Naziv propisa na engleskom jeziku

Law on Cooperatives

3. Usklađenost propisa s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum), odnosno s odredbama Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Prelazni sporazum):

a) Odredba Sporazuma i Prelaznog sporazuma koja se odnose na normativnu saržinu propisa

Sporazum ne sadrži odredbu koja se neposredno odnosi na normativnu sadržinu ovog zakona, koju čini pravno uređenje zadruga. S druge strane, postoji posredan odnos u smislu člana 53. stav 1. tačka a) Sporazuma.

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma i Prelaznog sporazuma

Opšti roku za usklađivanje zakonodavstva saglasno članu 72. Sporazuma.

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma

Ovim zakonom se u potpunosti ispunjavaju obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma.

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma

/

d) Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije.

Nacionalnim programom za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju nije predviđeno donošenje ovog propisa.

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije:

a) Navođenje odredbi primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima

Ugovor o funkcionisanju EU, Deo treći, Politike zajednice i to:

- Naslov IV: Sloboda kretanja lica i prometa usluga i kapitala, Glava 2: Pravo poslovnog nastanjivanja, članovi 49., 54. i 55.
Potpuna usklađenost.

b) Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima

Ne postoje propisi koji uređuju zadruge kao posebnu vrstu privrednih subjekata, a koji bi predstavljali sekundarne izvore prava EU za pripremu ovog zakona.

v) Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima

Ne postoje propisi koji uređuju zadruge kao posebnu vrstu privrednih subjekata, a koji bi predstavljali ostale izvore prava EU za pripremu ovog nacrtu zakona.

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost

/

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije

/

5. Ukoliko ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost, potrebno je obrazložiti tu činjenicu. U ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredbi sekundarnog izvora prava Evropske unije već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizilazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe direktive)

Ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost ovog zakona.

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava Evropske unije prevedeni na srpski jezik?

Da

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik Evropske unije?

Ne

8. Učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti

Tekst Predloga zakona o zadrugama nije bio predmet konsultacija sa Evropskom komisijom iz razoga što se ne vrši prenošenje tekovina EU.